T.C

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANTALYA İLİ, ALANYA İLÇESİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK AÇISINDAN TURİZM VE ÇEVRE KONULU BİR ALAN ARAŞTIRMASI

İskender Alp EREN

2501050445

DANIŞMAN : Yrd. Doç. Dr. Suna Muğan Ertuğral

İSTANBUL 2009

ÖZ

İkamet edilen yer dışında tüketici olarak, tatil, dinlenme, eğlence ve merak gibi ihtiyaçların giderilmesi amacı ile yapılan seyahat ve geçici konaklama hareketi olarak tanımlanabilen turizm kavramı günümüzde hızla büyüyen ve bütün dünyayı ilgilendiren dinamik bir kavramdır. Turizm bu gelişmesini sürdürürken ve yapılaşırken doğayı kullanmaktadır. Yanlış planlanması durumunda turizm, kendi öz sermayesini yıpratmış olacaktır.

1960'lı yıllar itibariyle kıyı kentlerimizin sahip olduğu doğal ve kültürel güzellikler neticesinde Türkiye turizm pazarına girmiştir. Fakat uygun bir turizm planlaması yapılamaması sebebiyle çevresel tahribat başlamış, hatta bazı bölgelerimizde elinde bulunan potansiyeli kaybetme noktasına gelmiştir. Bu çalışmada turizm endüstrisinin sebep olduğu çevresel tahribat, alan çalışması üzerinde anlatılmaya çalışılmıştır. Sonuca ulaşabilmek için sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizm, turizm ve çevre konuları incelenmiştir. Alan çalışması olarak, irdelenen sorunları son yıllarda açık bir şekilde yaşayan Alanya kenti incelenmiştir. Kentin yaşadığı sorunlar, çevresel kirlilik, yapılaşma sorunları, ulaşım sistemindeki problemler başlıkları altında tespit edilmeye çalışılmıştır.

ABSTRACT

Tourism, which can be defined as travel and temporary accommodation as a customer to take a holiday, resting, enjoying and just for curiosity, is growing dayand conceming millions of people. Tourism uses nature while growing and improving. As a result, in case of implanned growement of tourism, tourism would destroy its own base; nature.

After 1960' s, Turkey takes its place in tourism market with its own natural and historical beauties. However, implanned growing of tourism starts to destroy nature, even it is in danger of losing its potential In this essay, the destruction made by tourism is tried to explain with examples. For getting a result, some issues like, sustainable tourism, tourism and environment have been examined. As a field study, Alanya, which lives the problems told above very deadly in recent years, has been examined improvement problems in city are investigated under sub-titles of problems in usage of sea beaches, and traffic problems and sustainability of tourism.

ÖNSÖZ

Turizm endüstrisinin, teknolojinin gelişmesi ve kolaylaşan seyahat imkanları ile yeniden hızlı bir ilerleme dönemine girdiği öngörülmektedir. Bu hızlı ilerlemeyle beraber turizmin çeşitliliği artmakta ve daha geniş kitlelere ulaşabilmektedir. Turizm faaliyetleri genel olarak doğal güzelliklerin mevcut olduğu alanlarda ilerleme göstermektedir. Ancak turizm endüstrisi, bu doğal ortamlarda geri dönülemez çevresel tahribatlara yol açmaması ve sürdürülebilirliğin sağlanması için düzenli ve planlı, yön verilebilen bir gelişmeye ihtiyaç duymaktadır.

Plansız gelişme dahilindeki turizm yerleşmelerinde çevreyi oluşturan doğal alanlar tahrip olmakta ve turizm kendi gelişme alanını ve doğal sermayesini kaybetme yönünde hızla ilerlemektedir. Turizm kavramının gelişimine etkisi olan otoritenin ve en büyük gelir kaynaklarından biri turizm olan yerel halkın bu bilinçle yaşaması gereklidir. İşte bu fikir çerçevesinde, turizm endüstrisinin doğal çevre üzerine olan etkisini mevcut örnek gelişmeler ile anlatmak ve arzu edilen sürdürülebilir temiz bir çevrenin ve ekonominin oluşmasına yardımcı olmak için bu çalışma ortaya çıkmıştır.

Bu çalışma kapsamında şahsıma olan desteklerinden ötürü aileme, anneanne'me ve arkadaşlarıma şükranlarımı ve sevgilerimi sunuyorum. Bu tez çalışması sırasında rahatsızlanan ve kaybettiğim canım dedem Erdoğan *Çakırben*'i de burada rahmetle anmak isterim.

Bu uzun süreçte bana olan yardımlarından ve sabırlarından ötürü değerli hocalarım Suna Muğan *Ertuğral*'a, Füsun *İstanbullu Dinçer*'e, Mithat Zeki *Dinçer*'e, "*ScienceDirect"* portalını bana göstererek tezime direk katkı sağlayan Şükrü *Yarcan*'a, mülakatlar için soruları hazırlamama yardım eden Orhan *Akova*'ya ve Şehnaz *Demirkol*'a çok ama çok teşekkür ediyorum. Arkadaşlarım Gürel *Çetin* ve İnanç *Gezen*'e ömür boyu mutluluk ve başarılar dilerim.

Lisans eğitimim sırasında bana olan katkılarından ötürü değerli hocalarım; Doğan Yaşar *Ayhan*'a, Özcan *Yağcı*'ya, Sancar *Ozaner*'e, Ali *Halıcı*'ya, Sacit *Pekak*'a ve Serhan *Gündüz*'e şükranlarımı ve sevgilerimi sunmayı bir borç bilirim.

Altid yönetiminde görevli Sayın Betül *Turan* ve Altso yönetiminde görevli olan Sayın Arzuhan *Dalabasmaz* hanımlara katkılarından ötürü minnettarım. Kültür ve Turizm Bakanlığında görevli olan müzisyen dostum İstatistik Uzmanı Erdem *Acır*'a yılların getirdiği içten dostluğu ve bu çalışmaya olan desteği sebebiyle sevgilerimi sunarım.

Emeği geçen ve bu tez ile ilgilenen herkese hayatta bol şanslar ve sıhhatler dilerim.

İskender Alp EREN – Nisan 2009

E-posta : eren.alp@windowslive.com

İÇİNDEKİLER

ÖZ II
ABSTRACT III
ÖNSÖZ IV
İÇİNDEKİLER VIII
TABLOLAR XI
KISALTMALAR X
ŞEKİLLER XII
FOTOĞRAFLAR XIII
GİRİŞ 1

I. BÖLÜM

TURİZM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

1.1. Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Turizm Kavramı 4
1.1.1. Amacı 7
1.1.2. İlkeleri 8
1.1.3. Gelişimi 11
1.2. Sürdürülebilir Turizm Politikaları 13
1.2.1. Turizm Politikasının Araçları 16
1.2.2. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Politikaları 20
1.2.2.1 AB Sürdürülebilir Turizm Politikaları 22
1.2.3. Ulusal Sürdürülebilir Turizm Politikaları 24
1.3. Sürdürülebilirlik ve Türk Turizmi 29

II. BÖLÜM

TURİZM VE ÇEVRE

2.1.Turizm ve Çevre İlişkisi 32

2.2. Turizm Olgusunun Çevre Üzerinde Etkisi..... 33

2.2.1. Çevre Üzerinde Olumlu Etkileri 34

2.2.1.1. Doğal Alanların Korunmasına Olumlu Etkileri 35

2.2.1.2. Tarihi Değerlerin Korunmasına Olumlu Etkileri.... 36

2.2.1.3. Çevrenin Korunmasına İlişkin Olumlu Etkileri 37

2.2.1.4. Altyapının Gelişmesine İlişkin Olumlu Etkileri..... 38

2.2.1.5. Kültürel, Sosyal Çevre Üzerine Olumlu Etkileri ... 38

2.2.2. Turizmin Çevre Üzerine Olumsuz Etkileri 39

2.2.2.1. Arazi Yapısı Üzerine Olumsuz Etkileri 42

2.2.2.2. Fauna ve Flora Üzerine Olumsuz 43

2.2.2.3. Su Kaynakları Üzerine Olumsuz Etkileri.....46

2.2.3. Çevre Korumaya Yönelik Turizm Projeleri 47

2.2.3.1. ATAK Projesi 48

2.2.3.2. Mavi Bayrak Projesi 48

2.2.3.3. Belek Yönetim Planı..... 50

2.2.3.4. Kültür Varlıkları Onarım Donatım
Teşhir Tanzimi Projesi 51

2.2.3.5 Tarihi Çevre Koruma Geliştirme ,
Restorasyon Projesi 51
2.2.3.6. Kale ve Sur Onarımları 51

2.3. Turizmde Taşıma Kapasitesi Kavramı 52
2.3.1. Taşıma Kapasitesi Kriterleri 54
2.3.2. Sürdürülebilir Gelişme ve Taşıma Kapasitesi 55

2.4. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Kavramı 56
2.4.1. Turizmde Çevresel Etki Değerlendirmesi 58

III. BÖLÜM

ALANYA KENTİNDE TURİZM VE ETKİLERİ

3.1. Alanya İlçesi Tanıtımı 61
3.1.1. Alanya'nın Coğrafi Konumu 61
3.1.2. Alanya'nın Tarihçesi 63
3.1.3 Nüfus 64
3.1.3.1 Göç ve Nüfus Hareketleri 67
3.1.4. İklim Özellikleri 70
3.1.4.1. Deniz Suyu Sıcaklığı 71

3.1.5. Tabii Yapı 72

3.1.5.1. Dağlar ve Akarsular 72

3.1.5.2. Bitki Örtüsü 73

3.1.6. Alanya'nın Turizm Özellikleri ve Potansiyeli 74

3.1.6.1. .Alanya'da Turizmin Başlaması ve Gelişimi.....75

3.1.6.2. Alanya Turizmini Oluşturan Doğal Etkenler 77

3.1.6.3 Alanya Turizmini Oluşturan Tarihi Etkenler 79

3.1.7. Alanya'daki Konaklama Tesisleri ve Yatak Kapasitesi 81

3.1.7.1. Alanya'da Hizmet Veren Seyahat Acenteleri 89

3.1.7.2. Alanya'da Yiyecek İçecek İşletmeleri 90

3.2. Alanya'da Turizmin Getirdiği Problemler 91

3.2.1. Turizm Yapılaşmasındaki Sorunlar 94

3.2.2. Kıyı ve Deniz Kullanımındaki Sorunlar 103

3.2.3. Ulaşım Sistemindeki Problemler 107

3.2.3.1. Karayolları 107

3.2.3.2. Alanya Limanı 110

3.2.3.4 Otogar 111

3.2.3.5 Şehir içi Ulaşım 112

SONUÇ VE ÖNERİLER 117

KAYNAKÇA 127

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

ALTİD : Alanya Turistik İşletmeciler Derneği

ALTSO : Alanya Ticaret ve Sanayi Odası

DPT : Devlet Planlama Teşkilatı

K.B.O.H : Kişi başı ortalama harcama

UNWTO : Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü

TÜRÇEV : Türkiye Çevre Vakfı

TABLOLAR

Tablo 1. Alanya'nın yıllara göre nüfus sayım sonuçları 65

Tablo 2. Nüfusun Cinsiyetlere Göre Dağılımı 66

Tablo 3. Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı 67

Tablo 4. Nüfus Hareketleri 68

Tablo 5. Belediye Teşkilatı Olan Yerleşim Yerlerinin Nüfusları 68

Tablo 6. Belediye Teşkilatı Olmayan Yerleşim Yerlerinin Nüfusları 69

Tablo 7. Ortalama Hava Durumu İstatistikleri……..71

Tablo 8. Alanya'da Hizmet Veren Konaklama Tesisleri……82

Tablo 9. Alanya'da Hizmet Veren Turizm İşletme Belgesi Tesisler……82

Tablo 10. Alanya'da Hizmet Veren Belediye İşletme Belgeli Tesisler..83

Tablo 11. Alanya'daki Yatak, Yabancı Turist Geceleme Sayısı……...84

Tablo 12. Alanya'ya Gelen Turistlerin Türkiye ve Antalya İçi Payı……85

Tablo 13. Alanya'ya Gelen Turistlerin Aylara Göre Dağılımı……...86

ŞEKİLLER

Şekil 1. Sürdürülebilir turizm gelişim ortakları 7

Şekil 2. Sürdürülebilir turizm kavramı kronolojik gelişimi 12

Şekil 3. Turizmde sürdürülebilir ve sürdürülebilir olmayan gelişme karşılaştırması 15

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1. Dilvarda Burnu ve sahil uzantısı 74

Fotoğraf 2. İlçe merkezi hava fotoğrafı 84

Fotoğraf 3. Ahmet Tokuş Bulvarı üzerine yapılan tesis 88

Fotoğraf 4. Kumsalın üzerindeki otel yapı blokları 90

Fotoğraf 5. Mimari ve Görüntü kirliliği 91

Fotoğraf 6. Alanya sahil şeridi ve turizm tesisleri 95

Fotoğraf 7 ve 8. Kumsalın yanlış kullanımı 96

Fotoğraf 9. Güzelyalı Caddesi 99

Fotoğraf 10. Kent içi otopark kullanımı 100

GİRİŞ

Turizm faaliyetleri günümüzde milyonlarca insanı üretici ve tüketici olarak ilgilendiren bir olaydır. Turizm, yarattığı ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkiler yanında birçok sektörle doğrudan ve dolaylı olarak bağlantılı olması nedeniyle ülkeler için, vazgeçilmez bir sektör konumundadır. Uluslararası turizm, doğada bulunan serbest mallar olarak nitelenen deniz, güneş, kum ve konukseverlik gibi mal ve hizmetlerden yararlanılması nedeniyle özellikle gelişmekte olan ülkeler için çekici bir gelişme seçeneği haline gelmiştir[1].

Turizm gelişebilmesi için fiziksel mekanlara ihtiyaç duyar. Turistlerin konakladıkları tüm tesislerin inşası için kıyıda, kent içinde, orman kenarında ya da dağlarda çeşitli fiziksel mekanlar gereklidir. Ülkemiz kıyılarının turistik çekiciliğe sahip olması turizmin de gelişmesine sebep olmuştur.

Ülkemizde 1950 yılından itibaren gelişim gösteren turizm faaliyetleri özellikle 1985 yılından itibaren hız kazanmıştır. Önceden küçük bir kasaba olan yerleşim birimleri, günümüzde büyük turizm yerleşmeleri haline gelmişlerdir. Turizmin hızlı gelişmesiyle çevresel değerler ölçülmeden, hızlı ve plansız yapılaşmaya maruz kalan yerleşmeler ekolojik (çevrebilim ile ilgili) sürdürülebilirlik anlamında tehdit altında kalmaktadır.

Turizm kavramının çevresel boyutunu ve turizm kavramını sürdürülebilirlik olgusu çerçevesinde inceleyen bu tez kapsamında alan çalışması olarak ülkemizde kitlesel turizmin ilk başladığı kentlerden biri olan, hızlı ve plansız bir turizm yapılaşmasına maruz kalmış Alanya kenti incelenmiştir.

Alanya'nın tipik Akdeniz iklimine sahip oluşu ilçe turizmi açısından uygun bir ortam hazırlamıştır. Kıyı turizmi için gerekli olan deniz, kumsal ve yaz mevsiminin uzun olması Alanya'da deniz turizminin gelişmesinde

1 Mustafa Sarkım, "Değişen Seyahat Eğilimleri Ve Turizm Politikaları" 2**. Ulusal İktisat Kongresi**, 2008, İzmir s.7

etkili olmuştur. Tarihi zenginliği ve antik kalıntıların yer alması kentin dünya turizm pazarında kolay yer bulmasını sağlamıştır.

Ancak hızlı gelişen turizm olgusu beraberinde çevresel problemleri getirmiştir. Kent taşıma kapasitesi hesaplanmadan yapılaşmış ve maalesef bu yanlış yapılaşma kendinden sonra gelen planlama ve yapılaşmalara zemin hazırlamaktadır. Yani Alanya'da her geçen gün önlemi alınmadığı takdirde, çevresel tahribat artmaktadır. Bu çalışmada kısaca değinilen bu problemler, başlıklar halinde incelenecektir.

Tez kapsamında birinci bölümde araştırmanın temeli olan turizm ve sürdürülebilirlik konusu incelenmiştir. İkinci bölümde turizm ve çevrenin etkileşimleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde Alanya kenti turizmi incelenmiş, çevresel problemleri sınıflandırılarak anlatılmıştır.

Alanya bölgesinde sürdürülebilirlik açısından turizm ve çevre üzerine bir alan araştırması konulu çalışmada Alanya turizminin çevresel etkilerinin saptanması ve sürdürülebilir kılınması kapsamında üç ayrı inceleme alanı oluşturulmuştur.

Birinci bölüm; Sürdürülebilir turizm kavramının incelendiği bölümdür. Burada çalışmanın temelini oluşturan sürdürülebilir turizm kalkınması ele alınmıştır.

İkinci bölüm; Turizm ve çevre ilişkisinin incelendiği bölümdür. Bu bölümde, turizm faaliyetlerinin çevre ile etkileşimi ve ilişkisi, çevre üzerine etkisi ele alınmıştır.

Üçüncü bölüm; Alanya kenti ve turizm birlikteliğinin incelendiği bölümdür. Bu bölümde kentin turizmi, gelişimi, sorunları ele alınmış, sürdürülebilirlik açısından çözüm önerilerinde bulunulmuş, yerel halkın ve yönetimin fikirlerine başvurulmuş, Alanya ile benzerlikler gösteren sürdürülebilirlik ve çevre konularını işleyen çalışmalar incelenmiş ve Alanya görsel materyallerin de yardımı ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sonuç bölümünde yapılan mülakatlar ve bu çalışmaya ve Alanya turizminin problemlerine çözüm getirebilecek daha önceki senelerde yapılmış olan araştırmalar örnek gösterilmiş ve çözüm önerileri sunulmuş, dernekler ve odalar sayesinde yerel halkın ve yönetimin fikri limitli bile olsa yansıtılmıştır.

I. BÖLÜM

Turizm ve Sürdürülebilirlik

1.1 Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Turizm Kavramı

Günümüzde dünyanın bir çok ülkesinde benzer şekilde ortaya çıkan çevre sorunlarının temelinde ekonomi ve çevre arasındaki dengesizlik yatmaktadır. Bir yandan hızla gelişen bilim, teknoloji ve sanayi ile ekonomik açıdan yaşam kalitesi yükselirken, diğer yandan da bu gelişmeler yaşadığımız doğaya zarar vermektedir.

Gelecekte, turizm yatırım projelerinin ekonomik ve finansal yapılabilirliğinden çok ''çevresel etki değerlendirmesinin'' (projenin çevresel değerler üzerinde yaratacağı olumlu ve olumsuz etkilerin ölçülmesi) sonuçları, yatırım kararının alınmasında temel ölçütü oluşturacaktır.

Doğal, kültürel ve insan tarafından yaratılan kaynaklar bir ülkenin, doğal, tarihsel ve kültürel zenginliğinin temel öğesi olduğu kadar; turizm endüstrisi ve turistler tarafından yoğun biçimde kullanıldığı için turizm kaynakları olarak da adlandırılmaktadır.

Bu çevresel değerler topluma aittir ve turizm için üstün çekiciliğe sahiptir. Turistik talebi yönlendiren etkenlerin başında destinasyonun sahip olduğu çevresel kaynaklar gelmektedir2. Turizm açısından önem arz eden bu değerlerin gelecek kuşaklara aktarabilmesi ancak sürdürülebilir turizm kavramı temelinde mümkündür.

Sürdürülebilir turizm kavramının temelinde, “sürdürülebilir kalkınma” olgusu yatmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından 1987 yılında yayımlanan Ortak Geleceğimiz

2 Nüzhet Kahraman, Oğuz Türkay, **Turizm ve Çevre, Ankara**, Detay Yayıncılık, 2006, s.36

(Düzeltme)

Raporu'nda(Our Common Future), ekolojik ve toplumsal sürdürülebilirliği içerecek şekilde tanımlanmıştır[3]. Bu raporda sürdürülebilir kalkınma gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmaksızın bugünkü kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen kalkınma şekli olarak sunulmuştur.

Bir başka değişle "Sürdürülebilirlik, bir toplumun, ekosistemin ya da sürekliliği olan herhangi bir sistemin işlerini kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ya da sistemin hayati bağı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürülebilmesi yeteneği olarak tanımlanmaktadır[4].

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinde önemli yer tutan turizm endüstrisi de, kaynakların korunması ve geliştirilmesinin hedef alındığı sürdürülebilir kalkınma açısından önem gösterilerek ele alınmıştır.

Sürdürülebilir turizm insanın etkileşim içinde bulunduğu yada bulunmadığı çevrenin bozulmadan korunup, ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşamın devamlılığını sağlayan sistemlerin idame ettirildiği ve aynı zamanda tüm kaynakların ziyaret edilen bölgedeki turistlerin ve insanların ekonomik sosyal ve estetik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde gelecek nesillerinde aynı ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde yönetildiği bir kalkınma şeklidir. "Turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve bu kavramda gelişmesi; kavramsal olarak turizme kaynak oluşturan bölgesel veya yerel kültürel ve doğal değerlerin korunup geliştirilerek çekiciliğinin devamının sağlanmasıdır.

Turizm endüstrisi çevre değerlerinden en çok yararlanan dünyanın en büyük endüstrilerinden biridir. Bu nedenle çevrenin, yerel halkın ve turizm endüstrisinin birbiriyle kaynaşmadığı bir turizm türünün gelişmesi düşünülemez. Aşağıda yer alan tabloda sürdürülebilir turizm gelişmesi ve ortakları irdelenmiştir. Buna göre eski tür (geleneksel turizm) turizm'de;

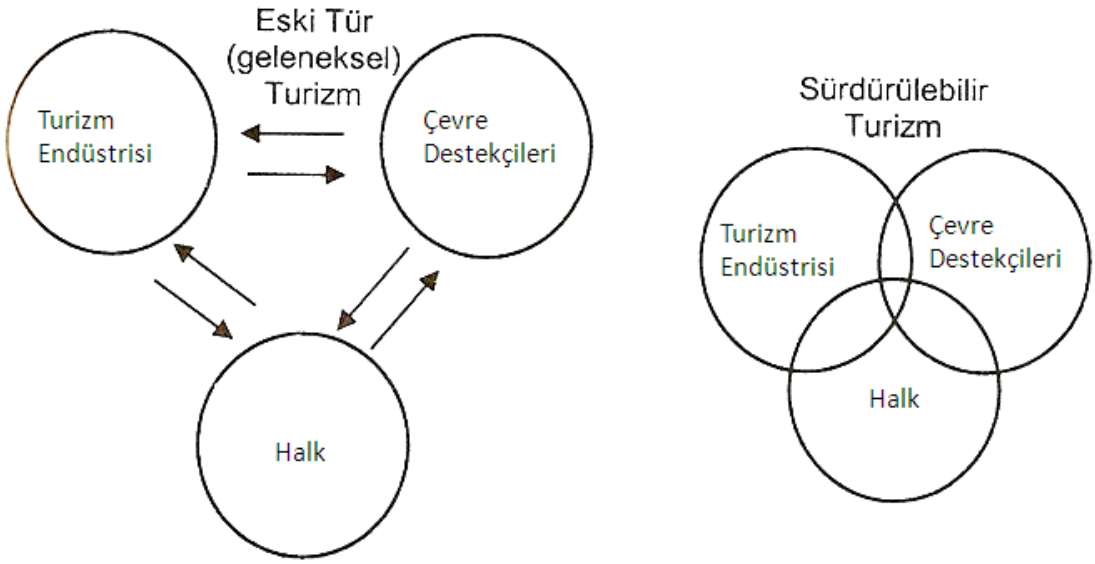
3 http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm (çevrimiçi: 17.03.2008.)

4 Aykut Karaman, "Sürdürülebilir Turizm Planlaması İçin Ekolojik Bir Çerçeve", Sürdürülebilir Turizm; Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım, **19.Dünya Şehircilik Günü Kollokyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, 1996, s.102.

turizm endüstrisi, halk ve çevre destekçileri arasında kopuk bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Sürdürülebilir turizm ise; halkın; turizm endüstrisinin ve çevre destekçilerinin birbirleriyle iç içe oldukları, bunların dayanışmaları neticesinde sürdürülebilir turizm gelişmesinin sağlandığı görülmektedir. Sürdürülebilir turizm ile eski tür (geleneksel) turizm anlayışı arasındaki en önemli fark olup sürdürülebilir turizmde yerel halk, turizm endüstrisinden çeşitli faydalar sağlarken aynı zamanda turizm gelişmesinin planlama, karar verme gibi aşamalarında da görev alarak turizm endüstrisine sahip çıkmakta ve turizmle ilgili olan tüm unsurlar arasındaki koordinasyonda görev almaktadır[5]

Şekil 1 Sürdürülebilir Turizm Gelişmesinin Ortakları

Kaynak: Cengiz Demir, Aydın Çevirgen, **Ekoturizm Yönetimi**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2006, s.19

5 Cengiz Demir, Aydın Çevirgen **Ekoturizm Yönetimi**, Ankara ,Nobel Yayın Dağıtım, 2006, s.20

1.1.1 Amacı

Sürdürülebilir turizmi çevreye, topluma, tarihsel, doğal ve kültürel varlıklara zarar vermeden bölge ekonomisi ve toplumsal yaşantıya sürekli katkıda bulunacak biçimde geliştirme temelini kapsar.

1) Tarihsel,doğal, kültürel varlıklar ve çevreyi koruyarak turizme kazandırılması

2) Turizmin çeşitlendirilerek 12 aya yayılması (Dağ, Deniz, Kültür Turizmi...vb)

3) Turizm gelirlerinin arttırılması

4) Ulusal ve uluslar arası organizasyonlara ev sahipliği yapılması

5) Ulaşım olanaklarının çeşitlendirilerek, kalite artırımına gidilmesi

6) Alt yapı ve hizmet sorunlarının çözülmesi

7) Turizm sektöründeki işgücünün nitelik ve niceliğinin arttırılması

8) Turizm sektöründeki yatırım olanaklarının genişletilmesi

9) Turizm amaçlı turizm ve pazarlama etkinliklerinin arttırılması

1.1.2 İlkeleri

Sürdürülebilir turizm amaçları neticesinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için bazı ilkeleri gerekli kılmaktadır. Bu ilkeler aşağıda belirtilmiştir; [6]

6 Nüzhet Kahraman, "Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm", **I.Turizm Sempozyumu**, DEÜ Yayını, 1995, İzmir, s.39

(Düzeltme)

- Görüş, görev, politika, plan ve karar alma sürecinin oluşumları sırasında ekonomik hedefleriniz ile doğal kaynakların korunması, çevresel, toplumsal, kültürel ve estetik değerlere sahip çıkılması gibi amaçlarımızın uyum içinde olmasını sağlayın.

- Turistlerin ülkemizde yaşayacakları deneyimin yüksek kalitede olmasını sağlamalıdır. Böylece ulusumuzun doğal ve kültürel mirasını daha coşkulu bir şekilde takdir edeceklerdir. Turistlerle aranızda mümkün olduğu kadar anlamlı bir evsahibi - misafir ilişkisi kurmaya dikkat ederek, nüfus kesimlerinin (genç, orta, yaşlı, sakat...) tatille ilgili özel ihtiyaçlarına ayrı ayrı cevap vermeye çalışılmalıdır.

- Sunduğunuz turizm ürün ve hizmetleri, toplum değerlerine ve bu değerleri çevreleyen ortama uygun olmalıdır. Ülkenin çevre karakterini, insanların ait olma duygusunu, toplumun ulusal kimliğini ve turizmden elde ettiği yararları geliştirip güçlendirmek gerekmektedir.

- Turizm ürünleri, olanakları ve alt yapısı ile ilgili tasarım, geliştirme ve pazarlama çalışmaları yaparken, ekonomik hedefleriniz ile ekolojik sistemler, kültürel ve estetik kaynakların korunması ve geliştirilmesi konuları arasında bir denge kurulmalıdır. Turizmin gelişimi ve pazarlaması çalışmalarını entegre bir planlama içinde yürütmek temel hedef olmalıdır.

- Doğal, tarihi, kültürel ve estetik kaynaklarımızı koruyup genişleterek, şu anda yaşayan ve gelecekte yaşayacak nesillere değerli bir miras bırakmalı, park, vahşi alan ve korunmuş bölgeler oluşturulmasını desteklemek zorunluluk olmalıdır.

- Enerji ve su gibi doğal kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasını destekleyerek ve bizzat uygulamak gerekmektedir.
- Çevre açısından önemli atık ve maddelerin azaltma, yeniden kullanım ve geri kazanım yolları ile düzene sokulmasını destekleyerek ve bizzat uygulamak önemli olmaktadır.

- Pazarlama inisiyatiflerini kullanarak, çevre ve kültür bilincini güçlendirmek gerekmektedir.

- Ahlaki, değerlerin, atalarımızdan kalan mirasın ve yöre toplumunun korunmasına önem gösteren turizm araştırma ve eğitim programlarını ve turizmin ekonomik, toplumsal, kültürel ve çevresel sürdürülebilirliğini sağlamak için gereken temel bilgilerin verilmesini desteklemek zorunludur.

- Turizmin ekonomik, toplumsal, kültürel ve çevresel önemi ile ilgili toplumsal bilinci daha da güçlendirmek gerekmektedir.

- Çevreyi korumak ve geliştirmek, kaynakları korumak, dengeli bir gelişim sağlamak ve yerli halkın yaşam kalitesini yükseltmek konularında endüstri ile ilgili sektörler ile iş birliği içinde çalışmak zorunluluktur.

- “Tek bir dünya” kavramını kucaklayarak, toplumsal, çevresel ve ekonomik bakımdan sorumluluklar yüklenmiş bir turizm endüstrisi yaratmak için ulusal ve uluslar arası organlar ile el ele vermek gerekmektedir.

1.1.3 Gelişimi

"Sürdürülebilirlik" kavramı yoğun olarak Dünya Çevre Kalkınma Komisyonu'nun (kısaca Brundtland Raporu) 1987'de yayımladığı "Ortak Geleceğimiz" başlıklı rapor ilgili çevrelerde yüksek oranda destek bulmuştur. Bu raporun, çevre hareketinin merkezi bir konum kazanmasına yol açtığı söylenebilir[7].

Bu gelişmeyi izleyen 1992 Rio Zirvesi öncesindeki bir gelişmeye de burada yer vermek gerekir. Bu gelişme, 1992'de gerçekleşen Heidelberg Buluşması'dır. 60'dan fazla dünya çapında ünlü bilim insanının oluşturduğu uzmanlar ekibi, çevre hareketlerini suçlama tavrını benimsemişler, bu alanda yapılan çalışmaların "sözde" bilimsel olduğunu, rasyonellik içermediklerini ve giderek de ülkelerin ekonomik bağımsızlıklarını tehdit etmekte olduklarını savunmuşlardır[8].

1990'lı yılların başından beri çok yaygın olarak kullanılan sürdürülebilir turizm kavramı, yerel toplumun önemini tanıyan ve turizmin ekonomik faydalarını en üst düzeye çıkarma arzusu taşıyan bir turizm yaklaşımıyla çevrelenmiştir. Yine bu kavram 1995 yılında Avrupa Birliği tarafından turizm konusunda basılan "Yeşil Kitap" ile tanınmıştır. Sürdürülebilir turizm kavramının kronolojik gelişimi şekil 2'de özetlenmiştir. Bütün belirtilen gelişmelere ek olarak sürdürülebilir turizm kavramının gelişimini sırasıyla açıklayan yaklaşımlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir;

1. **Karşı Kutuplar Yaklaşımı:** Bu yaklaşımda, sürdürülebilir turizm ve kitle turizmi karşı kutuplar olarak görülmüştür. Burada, eğer sürdürülebilir turizm geliştirilmek isteniyorsa, kitle turizminden vazgeçilmesinin zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

---

7 İlhan Tekeli, **Sürdürülebilirlik Kavramı Üzerinde İrdelemeler**, Mülkiyeliler Birliği Yayınları: 25, Ankara, 2001 s. 39

8 Deniz İncedayı "Çevresel Duyarlık Bağlamında Davranış Biçimi Olarak Sürdürülebilirlik", **Mimarlık Dergisi**, Sayı 318, 2004, s 27

(Düzeltme)

2. **Bütünleştirici Yaklaşım:** Sürdürülebilir turizm ve kitle turizminin artık karşı kutuplar olarak görülmediği yaklaşımdır. Fakat bazı ortak noktalarda birleşmekle birlikte aralarında çeşitli farklılıkların olduğu kabul edilmektedir.
3. **Eylemsel Yaklaşım:** Kitle turizmini daha sürdürülebilir yapabilecek olumlu faaliyetlerin önerildiği bir yaklaşımdır.
4. **Uzlaşmacı Yaklaşım:** Tüm turizm türlerinin sürdürülebilir olması için mücadele veren yaklaşımdır.

Şekil 2. Sürdürülebilir Turizm Kavramı Kronolojik Gelişimi

Kaynak: Cengiz Demir, Aydın Çevirgen, **Turizm ve Çevre Yönetimi**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2006, s.101

Günümüzde kitle turizmi yoğunluğunu devam ettirmekle birlikte tüm turizm türlerinin gelişme gösterdiği göz önüne alındığında, bazı görüşlere göre sürdürülebilir turizm kavramı en iyi uzlaşmacı yaklaşımla açıklanabilmektedir[9].

9 Cengiz Demir, Aydın Çevirgen, **Turizm ve Çevre Yönetimi, Sürdürülebilir Gelişme Yaklaşımı**, Nobel Yayın, Ankara, 2006 ss. 101 - 102

1.2 Sürdürülebilir Turizm Politikaları

Varlığını tamamen çevre ve insan üzerine kurgulayan turizm endüstrisi için turizmde sürdürülebilirlik, ancak uzun dönemli, turizm politikaları ile anlam kazanabilmektedir.

Turizm politikası, örgütlenmiş bir toplumda, turizmin ekonomik ve ekonomik olmayan fonksiyonlarından en rasyonel şekilde yararlanmak, turizmin muhtemel olumsuz etkilerini en alt düzeye indirmek amacıyla turistik gelişmenin gidişine bilinçli olarak yapılan müdahalelerin ve sektörde alınan önlemlerin tümüdür[10].

Turizmin kendine has özellikleri bulunmaktadır. Diğer ekonomik konularla ilgili bulunması nedeniyle turizmin ticaret, tarım, endüstri gibi ayrı bir politika olarak düşünülmesini zorunlu kılmaktadır. Turizm politikasının amaçları şöyle sıralanabilir;

- Turizm politikası, turizmin arz ve talep yönündeki ve mevcut koşulların ıslahını gerektiren nedenleri belirler.
- Turizm politikası, turizm alanında uygulanmakta olan ve önerilen müdahalelerin, alınacak önlemlerin yapacağı etkileri araştırır.
- Turizm politikası, turizmin gelişmesi için yeni hedefler, araçlar ve olanaklar ortaya koyar.
- Turizm politikasının hedefi ekonomiktir ve turizmin sağladığı ekonomik yararları en yüksek düzeye çıkarmayı hedefler.

10 Hasan Olalı, Selçuk Nazilli, Nilgün Kırcıoğlu, Mehmet Sümer, **Dış Tanıtım ve Turizm**, İşbankası Kültür Yayınları, 1984, s.320

- Turizm alanında psikolojik ve sosyal engelleri, çelişik fikir ve davranışları frenler.

- Turizm alanında sağlam ve güvenilir meslek kuruluşlarının oluşmasını özendirir, destekler, böylece turizm endüstrisinin değişik alanlardaki faaliyetlerinin tatmin edici şekilde sürdürülmesini ve oto kontrolü sağlar.

- Turizmin uluslararası piyasaya girmesine yardımcı olur.

- Turizm sektörünün aşırı duyarlılığından, zaman ve mekan bakımından yoğun karakterinden doğan milli kayıpları, sorunları kısmen önler.

- Turizmin yarattığı dışsal ekonomilerin olumlu yönlerini geliştirip, genel ekonomi politikası içinde sektörün düzenli ve dengeli gelişmesini sağlar.

- Turizme sanayileşme yoluyla kalkınmanın bir alternatifi olarak bakılmasını önler, spekülatif eylemleri durdurur, turistik kapitali sistematik bir şekilde korur ve işletir[11].

Turizm politikaları sürdürülebilirliği hedefleyerek başarılı olabilmek için öncelikle turizmdeki sürdürülebilir ve sürdürülebilir olmayan gelişmenin farklılıkları belirlenmelidir. Aşağıda yer alan tabloda bu gelişme şekilleri arasındaki karşılaştırmalar verilmiştir.

11 Olalı, Nazilli, Kırcıoğlu, Sümer **a.g.e.** s.321

Şekil 3 Turizmde Sürdürülebilir ve Sürdürülebilir Olmayan Gelişme Karşılaştırması

Sürdürülebilir	Sürdürülebilir Olmayan
Genel Kavramlar -Yavaş gelişme - Kontrollü gelişme -Uygun ölçekli -Uzun dönemli -Kaliteye yönelik **Gelişme Stratejileri** -Önce plan sonra gelişme -Kavrama dayalı plan -Tüm çevreyi göz önüne alan -Baskıların ve faydaların yayılması -Yerel yatırımcılar **Turist Davranışları** -Küçük gruplarla seyahat -Yerel dili öğrenme isteği -Saygılı ve hassas -Sessiz -Tekrar ziyaret eden -Bazı zihinsel hazırlıklar gerektiren	-Hızlı gelişme -Kontrolsüz gelişme -Uygun olmayan ölçekte -Kısa dönemli -Miktara yönelik -Uzaktan kontrol -Plansız gelişme -Projeye dayanan -Sadece çekiciliğe sahip kısmına odaklı -Yabancı yatırımcılar -Yerel olmayan mimari -Kalabalık gruplarla seyahat -Yerel dili öğrenme çabası yok -Yoğun ve hassas olmayan -Gürültülü -Muhtemelen tekrar gelmeyen -Çok az ya da hiç gerektirmez

Kaynak: Demir, Çevirgen **a.g.e** s.112

Tabloda görüldüğü gibi; sürdürülebilir turizmin genel olarak kontrollü, yavaş, planlı, yerel topluma saygılı bir şekilde gelişmesi gibi konuları içermesi dikkat çekicidir12. Sürdürülebilirliğin temel taşı olan turizm politikaları bu farklar göz önünde bulundurularak belirlenmedir.

1.2.1 Turizm Politikasının Araçları ;

1)Turistik Planlama:

Turizm politikasının genel bir turizm planına dayanması gerekir. Turizm planı, turistik gelişmenin gerçekleştirilebilmesi amacıyla belli bir dönemde yapılacak işleri, erişilecek amaçları ve bu amaçlara ulaşmak için kullanılacak araçları, alınacak önlemleri ve eldeki mevcut imkanları gösterir.

Turizm planının sağlayacağı başlıca faydalar şunlardır:

- Geleceğe dönük çalışmalar planda belli edilir.

12 Demir, Çevirgen **a.g.e** s. 113

- Planda amaçlar ve bu amaçlara ulaşmak için gerekli araçlar gösterilir.

- Plan sayesinde disiplinli çalışma yapılır.

- Yapılacak yatırımların finansmanı planda gösterilir.

- Görev, yetki ve sorumlulukların dağılımı planda gösterilir

Geçmiş yıllara ait istatistikleri, bilimsel değerlendirme sonucunda gelişmeye etki edecek faktörlerin tespitine yardımcı olur.

2) Turizm Kurumları:

Turizmin gelişmesinde hizmet eden resmi, yan resmi ve özel kuruluşların tümüdür. Bu kuruluşlar her ülkenin kendi bünyesine göre değişen bakanlıklar, seyahat acenteleri, turizm finansman kuruluşları (bankalar) ve vakıf gibi kurumlardır.

3) Finansman:

Turizm politikasının en önemli aracı paradır. Çünkü, alt ve üst yapının yapılması, sektörün mali yönden desteklenmesi para ile mümkün olmaktadır.

4) Otorite:

Otorite kanunları, tüzük, yönetmelik ve turizm alanındaki diğer mevzuatın genel esas ve usullerle belli bir güç tarafından yerine getirilmesidir. Otorite devlet gücünün bir ifadesidir.

5) İşbirliği:

Turizm politikasının başarıya ulaşabilmesi için turizmle ilgili kuruluşlar arasında gereken işbirliğinin yapılması şarttır. Aksi takdirde turizm politikasının başarıya ulaşması mümkün değildir.

Turizm kendine has özelliklerinin bulunması ve birçok ekonomik konuları idarenin çeşitli kuruluşları, mahalli idareleri, kamu kurumu niteliğindeki mesleki kuruluşlar turizm konusunda işbirliği yapmaktadır.

Turizmde başarının şartlarından biri, ilgili kurumlar arasındaki işbirliğidir. Gerçekte, toplumsal ve politik istikrar birçok turizm pazar dilimi için talebi doğrudan etkileyen turizm ürününün bir özelliği olarak kabul edilmiştir. Toplumsal ve politik koşullar bir bölgedeki çok verimli kaynakların bir unsuru olmaktan çok, turizm sektörünün değerlendirilmesi bakımından kısa dönemli dalgalanmalardan sorumlu bir değişken olarak kabul edilmektedir[13].

Politik etkenler ve yasal sınırlamalarla seyahat talebi tamamen engellenebileceği gibi, bu yolla dış turizm pazarını daraltıcı ya da potansiyel turist hacmini azaltıcı amaç da güdülebilir. Esasen iktisadi ve politik entegrasyonlar da seyahat talebi ve hedefi üzerinde etkili olmaktadır. Örneğin Avrupa Topluluğu gibi Uluslararası birleşmelerde karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesi turizm alanında da çeşitli kolaylıklar sağlamakta ve turizm hareketlerini daha büyük boyutlara ulaştırmaktadır. Diğer taraftan konuyu sadece potansiyeli ve mevcut turist kitlesinin oluşturduğu ülkeler açısından incelemek yeterli olmayacaktır. Turist kabul etme durumundaki ülkelerin de politik ve yasal düzenlemelere gitmeleri mümkündür. Kuşkusuz bu ülkelerdeki hudut formaliteleri, seyahat yönetmelikleri, vize sorunu, aşı sertifikalarının istenmesi, gümrük ve döviz kurallarına ilişkin düzenlemeler, o ülkeye olan seyahat talebini daraltıcı veya genişletici sonuçlar verecektir[14].

Turistik faaliyetler, bir ülkenin bütün sosyal alanlarını yakından ilgilendirir. Bu sebeple toplum kişilerinin turizmin anlamını, mahiyetini, önemini, ilmi bir şekilde öğrenmesi zaruridir. Turizm öğretimi toplum

13 Orhan İçöz, Metin Kozak, **Turizm Ekonomisi**, Siyasal Yayınevi, 2000, s.157

14 Mithat Zeki Dinçer, **Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm**, Filiz Kitapevi, 1993 s.51

kişilerine aşağıda sıralanmış bulunan hususları tanıtmak ve benimsetmek amacındadır. Bunlar;

1) İnsanların içgüdüsündeki bencilliği yenmek, onları daha hoşgörü sahibi yapmak.

2) Ekonomik değerlerle kültürel değerler arasındaki mübadelenin önemini tanıtmak.

3) Turizmin bir ülkeye sağladığı yararlar üzerine toplum kişilerinin ilgisini çekmek.

4) Turizm endüstrisinde çalışan personeli eğitmek.

5) Turizm öncülerini yetiştirmek.

6) İnsanların arkadaşlık ve sosyal dayanışma duygularını geliştirmek.

7) Turizmin eğitici değerini artırmak.

8) Turizm endüstrisinde işbirliği sağlamak.

9) Toplumu, turizmin ihtiyaçlarını karşılamak için manevi bakımdan hazırlamak.

10) Turizmin tabii ve kültürel varlıklarını korumak.

Turizmde başarı, ülkenin maddi ve manevi olarak Turizme hazırlanmasına bağlıdır, manevi hazırlık eğitim ve öğretimi, toplumda olumlu bir turizm bilincinin yaratılmasını gerektirir.

Maddi hazırlık, turizmin bütün yabancı kaynaklarının, ulaştırma, konaklama imkanlarının ve organizasyonların geliştirilmesine mecbur kılar. Bu gelişmenin düzenli ve işbirliği içinde gerçekleştirilmesi için Turizm politika ve planlarına ihtiyaç vardır. Turizm politikası, bir ülkede genel ekonomi ve dış ilişkiler politikalarına uygun olarak iç ve dış turizmin geliştirilmesi, turizmin ekonomik sosyal, çevreyle ilgili ve kültürel

fonksiyonlarından en rasyonel şekilde yararlanılması amacı ile, devlet ve kamu yönetimini temsil eden, yasama ve yürütme gücüne sahip bulunan kuruluşlar tarafından turizm alanında alınan tedbir ve yapılan müdahalelerin bütünüdür[15].

Sürdürülebilir turizm, turizm endüstrisi, kamu kesimi, yerel halk ve çevrenin uyumunu gerektiren bir turizm şeklidir. Bu bileşenlerden birinin eksikliği turizmin sürdürülememesi sonucunu doğurabilecektir. Bu yüzden turizm ile ilgili politikalar belirlenirken kısa vadeli yüksek karlar hedefleyen kararlar değil, uzun vadede turizmin sürekliliğini sağlayacak doğal, çevresel, tarihi ve kültürel kaynakları koruyarak kullanmayı öngören kararlar alınmalıdır. Çünkü günümüzde turizm hem turist gönderen, hem de turist kabul eden ülkeler üzerinde çok önemli etkilere sahiptir.

1.2.2 Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Politikaları

Bacasız sanayi olarak adlandırılan turizm, beraberinde getirdiği olumlu ve olumsuz etkilerle, birçok ülke için önemli bir ekonomik etkinliktir. Ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak bazen hızlı, bazen yavaş, ama sürekli bir gelişme göstererek yüz yılımıza damgasını vurmuştur[16].

Turizmin coğrafi açıdan birbirinden tümüyle farklı bölge ve merkezlerde gerçekleşmesi, turizm tüketiminin ve talebinin ekonominin geniş bir bölümüne yayılması, turistik ürünün farklı bileşenlerinin birbirlerinin tamamlayıcılığı turizmi çok uluslu şirketler, konaklama, havayolu ulaşımı, gemicilik, bankacılık, bilgisayar sistemleri, kredi kartı, seyahat çeki, yiyecek- içecek, dinlence hizmetleri, tur operatörlüğü alanlarının tümünde veya bir kaçında etkin olabilir. Uluslararası turizm endüstrisinde yatay ve dikey bütünleşmiş firma gruplarının örnekleri oldukça fazladır[17]. Gün geçtikçe ilerleyen teknoloji ve telekomünikasyon

---

15 Hasan Olalı, **Turizm**, 5. Basım, Türk Hava Kurumu Basımevi İşletmeciliği, Ankara, 1991, s.280 – 288

(Düzeltme)

16 Olalı, **a.g.e**., s.289

17 Şükrü Yarcan, **Turizm Endüstrisinin Yapısı,** Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 1998, s.130

imkanlarının geride bıraktığımız senelere kıyasla daha düşük maliyetli olması turizm endüstrisinde gerçekleşen bu bütünleşmeleri daha anlamlı kılabilmekte ve iletişimde sınırların kalkması turizm faaliyetlerini dolaylı veya direk olarak desteklemekte ve olumlu yönde etkilemektedir.

Türkiye'de uluslararası turizmde belli bir standarda sahiptir, önümüzdeki yıllarda daha geliştirilecek ve üst seviyedeki ülkelerle yarışacaktır. Olimpiyatların önümüzdeki yıllarda yapılması düşünülen ülkelerden biri Türkiye'dir ve bu spor etkinlikleri bütünü ülkemiz prestiji ve ekonomisi için çok olumlu sonuçlara vesile olabilme potansiyelini taşımaktadır.

Turiste en iyi hizmet ülkelerin en önemli görevi olmalıdır. Sunulan iyi hizmet ve fiyat politikalarındaki tutarlılık turizmde istenen başarıyı mutlaka verecektir. Bu durum tüm ülke insanlarını ilgilendirmektedir. Yaşadığımız yüzyılda ülkelerin en büyük gelir kaynağı ve ülkelerini tanıtmaları turizm ile gerçekleşecek ve kolaylaşan ulaşılabilirlik olanakları sayesinde kültürleri daha yakından tanıma ve tanıtma fırsatları yaratacaktır.

Turizm politik ilişkilerde yakından ilişkilidir ve yalnız ekonomik bir araç olarak kullanılmaz. Turizm aynı zamanda politik ilişkilerde de bir araç niteliği taşır. Hükümetlerin ülkelerine turist çekebilmek için ulusal turizm örgütleri kurmaları, yurt dışında turizm ve tanıtına büroları vasıtasıyla promosyon ve tanıtım çalışmalarında bulunmaları aynı zamanda politik bir ilişki türüdür. Turizm uluslararası politika ile ilişkisi en iyi vize işlemlerinin uygulanmasında görülmektedir. Zaman zaman ülkenin turistlere ayrımcı biçimde seyahat kısıtlaması getirdiği görülür. Temelde Kıbrıs sorunu dolayısıyla Türkiye ile Yunanistan arasındaki Yunanistan açısından tek taraflı vize uygulanması türünden ilişkiler, hükümetlerin tasarruflarına örnek gösterilebilir[18]. Avrupa Birliği ile üyelik müzakerelerinde bulunan ülkemiz uluslararası politikalarda bir araç niteliği taşıyan ülke turizmine katkıda bulunmak ve mevcut imajımızı daha üst düzeylere taşıyabilmek için Avrupa Birliği sürdürülebilir turizm politikalarını desteklemiştir.

(Düzeltme)

18 Şükrü Yarcan, **Türkiye'de Turizm ve Uluslararasılaşma,** Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, s.12.

1.2.2.1. Avrupa Birliği Sürdürülebilir Turizm Politikaları

Turizm sektörü Avrupa Birliği için büyük önem taşıyan sektörlerden biridir. Yapısı itibariyle dinamik bir sektör olan turizm, aynı zamanda ekonominin diğer sektörleri içinde motor güç olarak işlev görmektedir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütünün (UNWTO) verilerine göre tüm dünyada ki ekonomik duraklamaya karşın, turizm sektörü büyümeye devam etmiştir. 2000 yılına kadar sektörün dünyadaki büyüme hızı yıllık %3.7 olarak hesaplanmıştır[19].

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütünün (UNWTO) 2020 Yılı Turizm Vizyonuna göre, 2020 yılı dolaylarında uluslararası seyahatlerin 1,56 milyara ulaşması beklenmektedir. Bunların 1,2 milyarı bölgeler arası, 0,4 milyarı ise uzun-mesafeli olarak seyahat eden yolcular olacaktır.

Bölgelere göre gerçekleştirilen turist seyahatleri; 2020 yıllarında ilk başta yer alacak üç önemli turizm merkezi olarak, Avrupa (717 milyon turist), Doğu Asya ve Pasifik (397 milyon) ve Güney ve Kuzey Amerika (282 milyon) bölgesini göstermektedir.

Turizm ilerleyen bir hızla gelişme sürdürürken ülkeler bunu sürdürülebilir kılmak için çeşitli kararlar almaktadırlar. Ülkemizin aday olduğu Avrupa Birliği (AB) turizm ve çevre arasındaki bağlantıyı sağlamlaştırmak için, birliğin bazı önerileri vardır. Turizm ve çevre arasındaki bağlantıyı sağlamlaştırmak için, Birliğin önerileri şunları kapsar[20].

---

19 Türsab, **Avrupa Birliği Turizm Politikaları ve Türkiye**, Çev: Cengiz Yücel, Erol Karabulut, I.Baskı, Turpress Yayınları, Türsab 25.yıl Dizisi, No:1 İstanbul, Ağustos, 1997, s.11

20 Füsun İstanbullu Dinçer, **Avrupa Birliği'nde Turizm ve Uygulanan Politikalar**, Der Yayınları, 1997 s.12

(Düzeltme)

- Üye devletlerin desteğiyle, Avrupa'nın turizm kaynaklarının envanterini çıkarmak ve çevreye uyumlu yeni turizm çeşitleri yaratmak.
- Ekolojik kurallara riayet edilmesi için, turistlere yönelik bir davranış biçiminin belirlenmesi.

- Tur operatörlerinin hesaba katılmasını kolaylaştıran pratik bir rehber oluşturulması

- Turizm ve çevre ilişkisinde, çevreyi geliştirici projelerin koordinasyonu için, turizm kaynaklarından ve enerji tasarrufundan yararlanma, turistin davranışını yönlendirme, var olan yapıları yeniden işlev kazandırma, çevre açısından kötü durumdaki yerlerde yeni malzeme ve teknoloji kullanımının sağlanması.

Artık turizm tüm dünya ülkelerince yalnızca tatil, seyahat, görüp – öğrenme kültür alışverişi olmamalıdır. Turizm, insanın doğayla bütünleştiği, uygarlık değerleriyle buluştuğu, kendini yeniden tanıdığı ve ürettiği, modern toplumun neden olduğu yabancılaşmanın boyunduruğundan görece kurtulabildiği bir eylem haline dönüşmelidir ve buna yönelik politikalar takip edilmedir.

1.2.3. Ulusal Sürdürülebilir Turizm Politikaları

Çevre ve turizm konularında yöre halkının, yerel yönetimlerin eğitilmeleri ve bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Yerel yönetimler çoğu kez, turizmin sürekli artan gereksinimleri ve plansız bir şekilde genişleyen turizm yöreleri karşısında hizmetlerini yeterli ve yaygın olarak verememektedir. Çevreyle ilgili düzenlemeler bir yana, tatil sezonlarında en basit yol, çöp, su gibi temel hizmetlerin bile yerine getirilmesinde aksaklıklar olmaktadır. Turizm planlaması, ülkenin hukuki mevzuatına, kalkınma planlarına, yörelerin özelliklerine ve doğal çevreye uygun olarak yapılmalıdır. Türkiye'de de bu tür bir planlamaya son yıllarda başlanmıştır. Yapılacak olan; geçmiş hatalardan ders almak, turizm çevre eğitimine önem vererek, altyapı tesislerini geliştirmek, plansız yapılaşma konusunda sıkı

tedbirler almak ve yasal düzenlemelere gitmek, turizmin alternatif dallarını geliştirmek ve tanıtmak için çeşitli kampanyalar yürütmektir. Kısaca, toplumsal (sosyal) pazarlama anlayışını kabul etmek ve uygulamaktır[21].

Türkiye'de turizmin önemi Cumhuriyetin ilk yıllarında anlaşılmış, gelişmesi için çaba harcanmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan olabildiğince az etkilenmek için önlemler alınması, uluslararası örgütlenmelerin dışında kalmama isteği, sanayileşme yolundaki yoğun çabalar, başka konularda olduğu gibi turizme de yeni bakış getirmiştir. Ancak turizm, uzun yıllar bazı kurumların kendi amaçlan çerçevesinde gerçekleşmiştir. Türkiye'de, planlı döneme değin, turizm alanında açık seçik bir politika saptanmamıştır. 1961 Anayasası planlı kalkınmayı da beraberinde getirmiştir, planlı kalkınma ile, kaynak dağılımında akılcı davranılması, kalkınmanın finansmanında ekonomik, toplumsal kültürel dengelerin korunması ve kurulmasında, bazı öncelikler öngörülmüştür. Uygulamaya konulan 7 dönem Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-2000) incelendiğinde turizm ile ilgili hedef ve ilkelerin şöyle belirlendiği görülmektedir[22].

1) Ülkemize gelen turist sayısını, ortalama kalış sürelerini, harcama miktarlarını artırmak,

2) Kitle turizmine uygun yatırım, tanıtma ve sektör organizasyonunu özendirmek,

3) Turizmde öncelikle yöreleri saptamak, altyapı ve fiziki planlama çalışmalarını yapmak, ana tur güzergahlarını düzenlemek,

4) Kamunun altyapıyı, özel sektörün üst yapıyı gerçekleştirmesini sağlamak,

5) İç turizm hareketini geliştirmek, bu amaçla özellikle çalışanlara tatil olanakları hazırlamak,

---

21 Ömer Akat, **Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği**, Ekin Kitabevi, 2006, s.64

22 Turizm Bakanlığı, **Turizm Bakanlığı** 1963-1996, s.40

(Düzeltme)

6) Turizm eğitimi politikasını belirlemek, personel eğitiminde beceri geliştirmeye yönelmek,

7) Turizm istatistiklerini kapsamlı ve sağlıklı hale getirmek,

8) Turizmi çeşitlendirmek ve bütün yıla yaymak.

Bu konularda zaman zaman bazı değişiklikler yapılması bununla birlikte turizmin döviz kazandırıcı özelliği üzerinde en çok durulan hedef olmuştur.

Planlı, dönemlerde turizm politikalarının amacı üç temel çerçevede oluşmuştur:

1) Potansiyel turizm kaynaklarını en verimli biçimde kullanmak,

2)Turistler ve yerel halk için en iyi toplumsal ortamın yaratılması, kendi insanlarımızın refah ve mutluluğu için evrensel değerlere uyum sağlanması,

3) Doğal ve kültürel değerlerin korunması ve geliştirilmesinde denge kurulmasıdır.

Türkiye'nin turizm politikası ve turizm faaliyetlerinin yürütülmesinde iki esas kanun vardır. Bunlardan biri 6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu, diğeri ise 265 sayılı Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Kuruluş Kanunudur. 6086 sayılı kanun 1953 yılında çıkarılmış olup bugün için anlam fonksiyonunu kaybetmiştir. Aynı şekilde 265 sayılı kanun o yılların anlayışı içinde hazırlandığından bugünkü aksamalar devam ede gelmektedir. Bu bakımdan değişen dünya koşulları karşısında Türkiye'nin yeni bir turizm politikasına gereksinim duyduğu şüphesizdir[23].

23 Koray Başol, **Türkiye Ekonomisi**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1998, s.236

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca hazırlanan Orta Vadeli Program (2007- 2009) kapsamında hedeflenen turizm politikası şöyle ele alınmıştır[24];

Turizm sektöründe; küreselleşmenin ortaya koyduğu dinamikleri barındıran ülkeye daha çok turist gelmesinin yanı sıra hizmet kalitesini de arttırmaya çalışan, pazarlama kanallarını çeşitlendirerek üst gelir gruplarını hedef alan, doğal sermayeyi koruyan ve sürdürülebilir kılan, ülkemiz turizminin karşılaştırılmalı rekabet üstünlüğüne uygun turizm çeşitlerini öne çıkaran bir yapının oluşturulması temel amaçtır.

Bu çerçevede;

- Turizm yatırımları çeşitlendirilecek, gelişmiş ve yoğun kullanıma konu olan yörelerden diğer alanlara kaydırılarak, turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılması sağlanacaktır.

- Sektörle ilgili tüm yatırımlar, doğal, tarihsel, sosyal ve kültürel çevreyi koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içinde ele alınacaktır.

- Türk turizminin uluslararası turizm pazarından azami pay alabilmesi amacıyla yeterli talep yaratılacaktır.

- İstanbul kentinin kültürel, sosyal ve doğal zenginlikleri sürdürülebilir turizm gelişmesi çerçevesinde değerlendirilecektir.

Sürdürülebilir turizm kavramı çerçevesinde Türkiye'nin turizmini geliştirmesi gerekmektedir. Kısa süreli önlemler Türkiye ve diğer gelişmekte olan ülkeler turizmde istenilen seviyeye ulaşamazlar. Devletin, ev sahibi toplumun tüm resmi kamu kuruluşlarının. sivil toplum örgütlerinin, seyahat ticareti mensuplarının ve tüketicilerin hepsinin tutum ve davranışları turizmin gelişimini yönlendirmektedir.

---

24 http://ekutup.dpt.gov.tr/program/2007-09.pdf (çevrimiçi: 19.03.2008.)

Kısaca, Türkiye'de turizmin gelişiminin bu günkü genel görünümü, çevresel sorunların dışında, politik ve ekonomik pek çok sorunu da içermektedir. Dolayısıyla sorunun çözümü, ancak sivil toplum örgütlerinin, belediyelerin, üniversitelerin plancıların iş birliği yaptıkları ve halkın aktif katılımının sağladığı demokratik bir platformda aranabilir[25].

1.3 Sürdürülebilirlik ve Türk Turizmi

Turistlerin çekim alanını oluşturan varlıklar, doğal ve yapay varlıklar olarak iki grupta toplanır. Bitki ve hayvan örtüsü, manzara, iklim, coğrafi yapı, doğal harikalar, yerüstü ve yeraltı zenginlikleri doğal varlıkları oluşturur. Tarihi eser ve anıtlar, müzeler, köprüler ve insan tarafından inşa edilmiş diğer yapılar yapay varlıkları oluşturur[26].

Ülkemiz, her iki grubu kapsayan geniş ve zengin varlıkları ile dünyada turistik çekiciliği yüksek ülkelerden biridir. Avrupa ve Asya'yı birleştiren Türkiye, tarihi ve doğal yapı zenginliği ve dört mevsim ikliminin aynı zamanda yaşandığı bir ülke olma özelliği ile uluslar arası turizm hareketlerinde önemli bir paya sahiptir.

Akdeniz ülkelerinin çoğunda olduğu gibi ülkemizde de turizm özellikle kıyı bölgelerinde yoğunlaşmaktadır. Bunun temel nedeni insanların, güneş, deniz, kum üçlüsünü tercih etmekleri ve ülkemizin de bu açıdan 8 ay gibi uzun bir turizm sezonu sunuyor olmasıdır.

Turizmin bu gelişme biçimi, yapı yoğunluğunun artışını da beraberinde getirmektedir. Maalesef kontrol edilemeyen bu yapılaşma, sahillerimizde yoğun bir betonlaşmaya, doğal peyzajın bozulmasına, çevre kirliliğine, çarpık yapılaşma ve alt yapı sorunlarına yol açmıştır.

---

25 Sevgin Akış, "Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye", **Anatolia Dergisi**, Ankara Mart-Haziran, 1999, s.46

26 Saime Oral, Uğur Şenbük, "Turistik Yörelerin Sürdürülebilir Turizm Açısından Yapısal Değerlendirilmesi", **19. Dünya Şehircilik Kolokyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1996, ss 197 - 205

Türk turizminin sürdürülebilir bir yapıda geliştirilmesi yönünden izlenmesi ve uygulanması gerekli öğeler şu şekilde açıklanabilir:[27],

- Turizmin ekonomik yönden sürdürülebilir nitelik taşıyabilmesi için çevresel yönden sürdürülebilir yapıda olması gereklidir. Sürdürülebilir turizmin gelişmesinin temelini nitelikli çevre oluşturmaktadır.

- Turizm işletmeleri enerji ve su kullanımında tasarruf sağlayıcı önlemler alarak, atıkları azaltarak, işletme maliyetlerini düşürebilir ve sürdürülebilir turizm gelişimine katkı sağlayabilir.

- Çevre bilincinin yaygınlaştırılması ve çevre eğitiminin sağlanması sürdürülebilir gelişmeleri tıkayan engelleri aşmakta etkili olabilecektir.

- Turizm konaklama işletmeciliğinde çevre yönetimi unsurları da dikkate alınmalıdır. Çünkü, ISO 9000 Kalite Standardı'nın yanı sıra, ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi Standardı (Environmental Management System Standarts) geliştirilmiştir. Turizm ürün ve hizmet sunumunda çevre normunu dikkate almayan işletmelerin turizm pazarında tutunabilmeleri çok güç olacaktır.

Türkiye için turizm, yüksek istihdam yaratan, yüksek oranlı çarpan etkisi ile diğer sektörleri de tetikleyen, katma değer yaratan, ekonomik gelişmeyi ve döviz girdisini sağlayacak, ekonomik kalkınmaya yardımcı olacak bir sektör konumundadır[28].

Turizmin sürdürülebilir kılınması bazı olumsuzlukların giderilmesine ve cesur girişimlere bağlı kalmaktadır.

---

27 Nüzhet Karaman, "Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye", **Cumhuriyet Gazetesi**, 29.06.2004

28 Orhan Mesut Sezgin; Genel **Turizm ve Turizm Mevzuatı**, Detay Yayıncılık, Ankara, 2001, s.73

Örneğin hükümetler sürdürülebilirlik esasına dayalı yaptırımlar getirmelidir. Turizm geliştirme planları ile bölgelerin taşıma kapasiteleri, insan ilişkileri ve yöresel özellikler saptanmalıdır. Yapılan planlara yerel yönetimin katılması sağlanmalıdır[29]. Ülkemiz turizmi ancak gerekli bu özellikler sağlandığı takdirde sürdürülebilir bir yapıya kavuşma yolunda ilerlemiş olacaktır.

29 Deniz, Çevirgen **a.g.e** sf 18

II. BÖLÜM

Turizm ve Çevre

2.1 Turizm ve Çevre İlişkisi

2.1.1 Çevre nedir ?

Çevre; bir canlının yaşamı üzerinde etkili olabilen tüm faktörleri içeren bir ekosistemdir. Bu tanımda yeni bir kavram ortaya çıkmaktadır. Bu ekosistemdir. Bu kavramı açıklamadan önce çevre tanımını açıklayan bir kaç örnek verilmelidir.

Örneğin dünya, henüz uzayı bilmediğimizi varsayarsak en büyük ekosistemdir ve dünya bir canlı için en geniş çevredir. Ancak tanıma göre o canlının yakın çevresi değildir. Bu canlı eğer Türkiye' de bir nehirde yaşayan bir alabalık ise o canlıya ait çevre, yaşamını sürdürdüğü, etkilendiği diğer canlı ve cansız varlıklarla birlikte bulunduğu bu nehirdir. Başka bir deyişle onun habitatı bu nehirdir. Eğer bu balık İspanya'daki kirli havanın rüzgarla taşınması ile bu nehri etkiliyor ve balıkta bir etkilenme oluyorsa bu canlı için şimdi çevre İspanya'ya kadar genişletilebilir. Bu abartılı bir örnektir. Örneğin bir insan tüm yaşamı boyunca bir dağ köyünde yaşamış ve bulunduğu yöredeki canlı cansız tüm etkileşimler ile yararlı ve yararsız yönde etkilenmişse onun habitatı ve çevresi orasıdır. Bir mikroorganizma bir şişe su içinde yaşamını oradaki tüm faktörler ile sürdürüyorsa onun çevresi o şişedeki su ortamıdır. Kısacası bir çamur birikintisi, bir göl, nehir, yarımada, dağ, anakara, okyanus ve nihayet dünya barındırdığı tüm canlılar için cansız elementleri ile birlikte etkilendikleri alan sınırı içinde o canlılar için çevredir, ekosistemdir ve onların habitatıdır.

Bu tanım ve örneklerle çevrenin bir ekosistemler bütünü veya habitat olduğunu söylemek de mümkündür. "Eikos" (EKO) yuva veya yaşanılan yer anlamına gelmektedir. Bu nedenle tüm dillerde “EKONOMİ” kullanıldığı

anlamı dışında aslında "ev idaresi" anlamını taşımaktadır. Çünkü Eko=ev, nomi=idare demektir. O halde; Ekosistem; Yaşanılan yer veya alan, Ekoloji ise tüm canlıların yaşam yerleri olan ekosistemlerde canlı veya cansız arasındaki ilişkileri inceleyen bilim dalıdır[30].

2.2 Turizm Olgusunun Çevre Üzerinde Etkisi

Ülkemiz kalkınmasında önemli bir döviz girdisi sağlayan turizmin çevre ile yakın ilişkisi vardır. Turizm döviz girdisi ve istihdam açısından önemli ekonomik yararlar sağlamış olmasına rağmen doğal ve fiziksel çevre üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Turizmin hızlı temposu çevreyi belirli bir ölçüde tahrip etmektedir. Örneğin; turistik faaliyetlerin yoğunlaştığı yörelerde turizm nehirler, göller ve özellikle kıyılar ve kültürel zenginlikler üzerinde ekolojik bakımdan önemli zararlar vermekte ve özellikle tarihi eserlerin estetik değerlerini kaybetmesine yol açmaktadır. Turizmde öncelikle su kirliliği, doğal çevrenin bozulmasına sebep olmaktadır.

2.2.1. Turizmin Çevre Üzerinde Olumlu Etkileri

Turizmin çevre üzerindeki etkilerinin büyük kısmı, doğanın sunduğu verilerin sergilenmesi veya sunulması ile gerçekleşmektedir. Buna karşın gerçekleşen turizm faaliyetleri, fiziksel çevre üzerinde çeşitli şekillerde etki göstermektedir. Bu etkiler doğal ve tarihi çevrenin tahribatı şeklinde olabileceği gibi, onların kazanılmasına yönelik ciddi önlemlerin alınması şeklinde olumlu yönde de olabilmektedir.

Turizm endüstrisi etkinlik sürecinde çevre ile etkileşim açısından yedi aşamalı özellikler göstermektedir. Bu aşamalar keşfetme, girişimde bulunma,

---

30 İlhan Talınlı, **Sorunlarla Çevre**, Creative Yayıncılık, Çekül Vakfı, 1999, s. 6

geliştirme, olgunlaşma, doyuma ulaşma, inişe geçme ve yenilenme süreçlerini içermektedir[31].

Turizmin çevrenin korunması yönündeki bilinçlenmeye olan katkıları başlıca dört alanda gerçekleşmektedir :

Turizm, mevcut tarihi yöre, anıt ve yapıların restorasyonu ya da iyileştirilmesi yönünde itici bir güçtür. Turizm bu yönüyle tarihi öneme sahip alanların korunmasına olumlu yönde katkıda bulunur. Turizm bu yöreleri çekim öğesi olarak kullanmaktadır. Örneğin, Türkiye' de Efes antik kenti vb. eski mimari yapıların restorasyonu, geleneksel ev tiplerinin korunması turizmin olumlu etkileri olarak sayılabilir.

Turizm, eski yapıların yeni kimlikleriyle bugün de yaşamalarını sağlayacak düzenlemeleri özendirir. Eski hanlar, kışlalar, sarnıçlar, kaleler restore edilerek otel, restoran vb. tesislere dönüştürülmektedir. Ülkemizde Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun İstanbul'da restore ederek kullanıma açtığı Soğukçeşme Sokağı, Malta Köşkü, Sarı Köşk, Pembe Köşk, Hidiv Kasrı yapıları turizmin bu yöndeki olumlu etkileri olarak sayılabilir.

Turizm çevrenin korunmasına hız verilmesini sağlar. Turizmin gelir kazandığı en önemli meta çevre olduğundan turizmin hizmetine sunmak amacıyla pek çok ülkede ulusal parklar, koruma alanları, doğal ve tarihi değerler bulunmaktadır.

Turizm, çevrenin korunmasına ilişkin önlemlere planlama ve yönetsel bir boyut eklenmesini sağlar. Çünkü uluslararası turizm talebinin arttırılabilmesi ve bu talebin sürekli kılınabilmesi, çevresel değerlerin varlıklarını sürdürmelerine bağlıdır. Bu amaçla alınan önlemlerin boyutları ve nitelikleri ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir[32].

---

31 Aykut Karaman, "Sürdürülebilir Turizm Planlaması İçin Ekolojik Bir Çerçeve", Sürdürülebilir Turizm; Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım, **19.Dünya Şehircilik Günü Kollokyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, 1996, s.103

32 Meryem A. Kozak, Metin Kozak, Nazmi Kozak **Genel Turizm İlkeler – Kavramlar** , Detay Yayıncılık 2001, Ankara, s. 79

2.2.1.1 Turizmin Doğal Alanların Korunmasına Olumlu Etkileri

Bilinçli bir turizm anlayışında, turistik atraksiyon olmaları nedeniyle doğal alanlar, sürdürülebilir turizm anlayışı doğrultusunda kullanma ve kullanma amacıyla çeşitli sınıflandırılmaya tabii tutulmaktadırlar. Bunlar, koruma ormanları, tabiat parkları, tabiatı koruma alanları, tabiat anıtları, orman içi dinlenme yerleri, sulak alanlar ve yaban hayatı alanlarından oluşmaktadır. Bu alanlardan yararlanma kanunlarla düzenlenmiştir.

2.2.1.2 Turizmin Tarihi Değerlerin Korunmasına Olumlu Etkileri

Turizmin mevcut tarihi yöre, anıt ve yapıların restorasyonu ya da iyileştirilmesi yönünde itici bir güç olmasından kaynaklanmaktadır. Turizm bu yönüyle tarihi alana sahip alanların korunmasına olumlu yönde katkıda bulunmaktadır. Bunun nedeni de turizmin bu yöreleri çekim öğesi olarak kullanmasından kaynaklanmaktadır. Bilindiği gibi turizm talebini oluşturan en önemli öğelerden birisi, tarihi yöre ve anıtlar olmaktadır. Bu olumlu etkileşim doğrudan doğruya ekonomik amaçlardan doğmaktadır. Örneğin, Türkiye'de Efes antik kentinin yeniden gün yüzüne çıkarılmasında turizm olgusunun etkisi yadsınamaz. Aynı şekilde, eski mimari yapıtların restorasyonu, geleneksel ev tiplerinin korunması turizmin olumlu etkileri olarak sayılabilir.

Turizmin bir diğer olumlu etkisi de, eski yapıtların yeni kimlikleriyle bugün de hayat bulmalarını sağlayacak düzenlemelere gidilmesi özendirmesidir. Bu sayede eski hanlar, kışlalar, sarnıçlar, kaleler restore edilerek otel, restoran, vb. gibi tesislere dönüştürülerek ayakta kalmaları sağlanmaktadır.

Tarihsel, kültürel mekanları, atmosferi canlandırmak turizme kazandırmak ve hizmete sokmak için eski güzergahlarındaki kervansaraylar özgün halleriyle onarmak, restore etmek veya benzerini yapmak suretiyle çekim merkezleri olarak düzenlenebilir. Buna yönelik proje yarışmaları da yapılabilir. Böylelikle de; turizmimizin, tarihle bugün ve gelecek arasındaki anlamlı bağı oluşturan işlevi geliştirilebilinir. Kervansarayların eski güzergahlarında; turizm ipek yolu projesi yaklaşımı ile: kültürel, sanatsal, sportif turizm çeşitleri, rekreasyon alanları, mola noktaları ve bunlar gibi

etkinlikler oluşturan yatırımlar, işletmeler özendirilir. Bu ve buna benzer diğer projelerle birlikte ülkemiz turizminin tarihsel ipek yolu konumundaki etkinliği ve önemi en güzel biçimde değerlendirilerek kültür turizmimize güç ve destek kazandırılacaktır[33].

2.2.1.3 Turizm Çevrenin Korunmasına İlişkin Olumlu Etkileri

Çevre korunmasına ilişkin önlemlere planlama ve yönetsel bir boyut eklemesi yönündedir. Çünkü uluslararası turizm talebinin arttırılabilmesi ve bu talebin sürekli kılınabilmesi, çevresel değerlerin varlıklarını sürdürmelerine bağlıdır. Bu amaçla alınan önlemlerin boyutları ve nitelikleri ülkeden ülkeye farklılıklar söz konusu, ülkenin çevre kavramına yaklaşımından korunmasına amaçlanan varlıkların önemine, bunlardan yararlanılma yoğunluğundan ülkenin sahip olduğu yönetsel bir yapıya kadar çeşitli etkenler tarafından belirlenmektedir. Ancak, bütün koruma konusundaki duyarlılığa rağmen, çoğunlukla önlemlerin alınmasında geç kalınmakta, bu nedenle de çevre varlıklarının bozulması tehlikesi ortaya çıkmaktadır[34].

Çevre kirlenmesi turizmi, turizm de çevreyi bazı açılardan kirletmektedir. Fiili tedbirler alındığı takdirde ve doğal kaynaklar tahrip edilmeden dengeli olarak kullanıp işletildikçe, hem kaynak israfı önlenmiş olacak, hem de turizmden gerektiği gibi yararlanılmış olunacaktır. Bahsettiğimiz olumlu nedenlerin yüzdesel oranını arttırmaya çalışmalıyız. Bu dünya hepimizin, kişi olarak herkes görevini yapmalı ve duyarlı olmalıdır. Çevreyi tahrip ederek asla onun doğallığını tekrar elde edemeyiz.

2.2.1.4 Turizmin Altyapının Gelişmesine İlişkin Olumlu Etkileri

Turizm sektörünün özelliklerinden birisi de alt yapı bağımlılığıdır. Özellikle konaklama işletmeleri için yol, su, elektrik enerjisi, kanalizasyon, telefon, sıhhi tesisat gibi alt yapı elemanlarına ihtiyaç vardır. Söz konusu

---

33 Selçuk Soley, **Turizm Potansiyelimizin Değerlendirilmesi,** Kent Matbaası, Ankara, 1991, s.24

34 Kozak ve diğerleri, **a.g.e**., s.81

(Düzeltme)

yatırımlar sadece turistlere değil o yörede yaşayan diğer insanlarında ihtiyaçlarına sunulmaktadır.

Altyapı sektörlerinde ulusal politika eksikliği ve yetki dağınıklığının yanı sıra, hizmetlerin planlanmasında ve uygulanmasında ciddi bir koordinasyon eksikliği mevcuttur. Altyapı proje stokunun, ülke finansman imkanlarının üzerinde oluşturulması, öncelikli projelere dahi zamanında yeterli kaynak ayrılmasına imkan vermemekte; altyapının planlanması, gerçekleştirilmesi, kullanılması ve idamesi sürecine kullanıcılarına fiziksel ve mali düzeyde katılımı yeterli ölçüde sağlanamamaktadır[35].

2.2.1.5 Turizmin Kültürel ve Sosyal Çevre Üzerine Olumlu Etkileri

Turist ile turist kabul eden yöre halkının birbiriyle iletişim ve etkileşime girmeleri bazı sosyo-kültürel faydalar meydana getirir. Bu faydalar, farklı toplumlardan bir araya gelen kişilerin birbirlerinin kültürel yapılarını daha iyi tanımaları, kurulan dostluklarla dünya barışına yardımcı olmaları, yöre halkının turistlerle daha iyi anlaşabilmek için araştırmaya önem vermesi, turizm kaynağı olarak· kabul edilen örf ve ananelerin geliştirilmesi ve korunmasında katkıda bulunması, turizmin kırsal bölgelerin kentleşmesini hızlandırması şeklinde sıralanabilen faydalardır.

Turizm alanlarında özellikle yaz aylarında giderek artan turist sayısı, turizmin sosyo-kültürel ve fiziksel (doğal ve yapma) çevre üzerindeki etkilerinin de fark edilmesine sebep olmuştur.

Turizmin sosyal çevre üzerinde gözlenen olumlu etkileri de tarihi ve kültürel mirasın korunması, kültürler arası değiş tokuş, sosyal yapıda olumlu değişiklikler, yerli halk için yeni rekreasyon ve eğlence olanaklarının yaratılması şeklinde özetlenebilir[36].

---

35 D.P.T., **Yedinci Beş Yıllık Planı** 1996-2000, s.155

(Düzeltme)

36 Perver Korça, **Halkın Turizmin Etkilerini Algılaması**, Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı Yayını, No:31, İstanbul, 1994, s.14

2.2.2 Turizmin Çevre Üzerinde Olumsuz Etkileri

Turizm, aktiviteleri gereği doğal çevreyle çok sıkı ilişkiler içinde bulunmaktadır. Turizm, doğanın sunduğu tüm imkanlarından yararlanır ve kaynak alır. Turizm çevreyi iki şekilde kullanmaktadır. Önce çevre değerlerini, kıyıları, ormanları, dağları, kentsel ve arkeolojik sit alanlarını amaçlarına uygun tüketeceği bir ürün haline getirmekte, sonra bunları kullanım sürecinde her türlü atığını bıraktığı bir ortam olmasına yol açmaktadır. Sonuçta bu durum, çevreye bir dizi etkileri olan sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğal yapının bozulması, kaynakların tüketilmesi, çevre kirliliği karşılaşılan genel sorunlar olarak sıralanabilir.

Şüphesiz ekonomik değeri olan bir sektör olarak turizm endüstrisinin gelişme hedeflerine katkısı yadsınamaz ancak, bu olgu bir çevre sistemi içinde doğal kaynakları kullanma durumunda olduğu için ekonomi-ekoloji dengesinin kurulması gereği ve buna ilişkin yöntem ve kavramların geliştirilmesi gibi sorunlar sürekli gündemde kalmaktadır.

Ülkesel ölçekte belirlenmiş turizm politikalarına dayanmayan plansız turizm faaliyetleri, doğal kaynakların kullanımı ile ilgili çözüm bulunmasını gerektiren sorunları da beraberinde getirmektedir. Turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkileri şöyle sıralanabilir:

Turistik yerleşim doğal çevreyi tahrip etmekte ve fiziksel dengeyi bozmaktadır.

Turizm doğal manzaranın bayağılaşmasına neden olmaktadır. Yağma edilen kıyılar doğaya uymayan anarşik yapılar gibi. Kıyılardaki konaklama tesisleri, yüzme havuzları, yat limanları, dağ yolları, teleferik, telesiyej vb. tesisler hem doğal görünümü değiştirmekte, hem de tarihi ve arkeolojik değerlerle uyumsuzluk yaratmaktadır.

Turizm tarihi SİT alanlarının maddesel olarak kirlenmesine neden olmaktadır.

Turistik mal ve hizmetlerin üretim ve tüketimden kalan zararlı artıklar çoğu kez doğayı kirlettiği kadar, kişilerin sağlığı için de tehlike

oluşturmaktadır. Altyapısı yeterli olmayan turistik yörelerde yoğunlaşma nedeniyle ortaya çıkan çöplerin toplanamaması, kanalizasyon atıklarının denize boşaltılması gibi. Turizmin plansız olarak gelişmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan nüfus artışı ve aşırı yapılaşmalar, başta kıyılar olmak üzere bütün su kaynaklarını kirletmektedir. Altyapı eksikliği nedeniyle kirlenmiş olan içme ve kullanma sularının işletmelerde kullanılması ile salgın hastalıklar ortaya çıkmaktadır. Su kaynaklarının kirlenmesine ek olarak verimli tarım arazileri ve bölgesel flora (bitki örtüsü) ve fauna (hayvan topluluğu) yapısı da tahrip olmaktadır. Ormanların tahribi, ormanlık alanlarda avlanma, inşaat ve ulaştırma yatırımları faaliyetleri bitki örtüsüne ve yabani hayvan nesline zarar vermektedir. Kıyılardaki deniz araçları barınakları, gezinti yolları deniz hayvanları neslinin tükenmesine yol açmaktadır. Bazı göl ve akarsu kıyılarındaki sazlık alanların kaldırılması da buralardaki canlı yaşamın yok olmasına neden olmaktadır. Sonuçta da bölge turistik çekiciliğini yitirmektedir.

- Turizmin fiziksel çevre üzerindeki diğer bir olumsuz etkisi de, çevreyi rahatsız eden bir unsur olarak ele alınması gereken gürültü kirliliğidir. Ses kirlenmesi, uçakların inip kalkması, taşıt araçlarının çıkardığı sesler ve inşaat çalışmaları buna örnek verilebilir. Ayrıca bölgesel yoğunlaşma nedeniyle artan taşıt araçlarından çıkan egzoz gazları ekolojik dengenin bozulmasına neden olmaktadır.

- Turizmin plansız gelişmesi yalnızca sahil kıyısında değil, yoğunlaşmanın olduğu tüm yörelerde düzensiz kentleşmeye neden olmaktadır. Antalya, Mersin, Bodrum, Marmaris, Alanya, Kuşadası gibi turizm merkezlerinin beton kentler görünümü almaları gibi.

- Uluslararası düzeyde iyi korunmuş çevre tüm ülkelerin en büyük turizm kaynağını oluşturmaktadır. Ancak bunun korunması ile ilgili önlemlerin geç alınması veya yeterince

alınmaması turist çeken ülkelerde çevre kirliliğinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır[37].

2.2.2.1 Turizmin Çevrenin Arazi Yapısı Üzerine Olumsuz Etkileri

Turizm gelişmesiyle birlikte, bakir alanlar, tarımsal alanlar ve ormanlar büyük bir hızla kaybedilmektedir. Araziler ise amaç dışı kullanılmaktadır. Yanlış arazi kullanımı ve toprak kayıpları nedeniyle ekonomimize kalkınmamıza önemli olumsuz etkileri olan sorunlar yaratır. İnsan açısından toprağın önemi, toprağın ekonomik ve toplumsal işlevinden kaynaklanmaktadır. Arazi kullanım prensiplerine bağlı kalmadan planlanan arazilerde, turizmin gelişmesine bağlı olarak arazi kullanım sorunları ortaya çıkabilmektedir. Entegre arazi kullanım ve altyapı planlamasının olmaması, altyapı üzerine aşırı yüklenmelere sebep olur. Bu da; trafik kalabalığına, yetersiz su ve kanalizasyon atık sistemine yol açmaktadır[38].

Amaç dışı arazi kullanımının önüne geçilmesinin ilk adımı, bunların kullanım yeteneklerine göre sınıflandırılmasının yapılması ve bunu uygulayacak üçlü bir otoritenin kurulmasıdır. Böylece ülke genelinde, bölge, il, ilçe, hatta köyler düzeyinde ve su havzaları esas olarak alınarak, ne miktar, hangi arazilerin, hangi kullanımına uygun ve elverişli olduğu, kesin ve değişmez bir kural olarak ortaya konulmuş, belirlenen her sınıf içersindeki toprakların, ekolojik koşullarda dikkate alınarak, ideal kullanımları planlama olanağına kavuşmuş olacaktır[39].

2.2.2.2 Turizmin Çevrenin Fauna ve Flora Üzerine Olumsuz Etkileri

Turizmin gelişmesi ile birlikte aşırı kullanım da artmaktadır. Doğal alanlar üzerine baskılar artmakta, çeşitli ve endemik fauna ve flora nesillerinin yok olmasına sebebiyet verebilmektedir.

---

37 Kozak ve diğerleri **a.g.e.**, sf 80

38 Deniz, Çevirgen **a.g.e.**, sf 13

39 Tema Vakfı, "Türkiye'nin Tarım Toprakları", **Tema Dergisi**, Yıl:6, Sayı:18, İstanbul, 1999

(Düzeltme)

Bir ülkedeki tüm bitki ve hayvan türleri, bunlar arasında özellikle tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık, tıp-eczacılık ve sanayi alanlarında kullanılan türler, hem o ülkenin, hem de dünyanın biyolojik zenginliklerinden sayılır. Ayrıca; sadece bu türler değil, bu türlerin değişik çeşitleri ve yabani akrabaları da önemli. çünkü yerel çeşitler ve yabani türler, ıslah çalışmalarında kullanılır. Ekonomik değeri olan bitki ve hayvanların gen rezervi durumundadır. Bitki olsun, hayvan olsun, ıslah çalışmalarında elde edilmek istenen özellikler yoktan yaratılmaz. Ancak mevcut başka genlerin malzeme ya da genetik mühendislik yöntemleriyle aktarılmasıyla ortaya çıkar. Dolayısıyla, böyle genleri taşıması muhtemel yerel çeşit ve yabani türlerin korunması büyük önem kazanır. Anadolu, böyle çeşitler bakımından önemi dünyaca bilinen, olağanüstü zengin bir bölgedir[40].

Flora ve faunanın korunması için aşağıda belirtilen düzenlemeler yapılabilir[41];

- Mevcut türlerin ortamda hiç bir değişiklik yapılmadan yaşamasını sağlamaya yönelik düzenlemeler.

- Korunmak istenen türleri yaşadığı yerden başka bir konuma naklederek orada yaşamını sürdürmelerini sağlamak.

- Türlerin yerini değiştirmeden, yaşadığı bölgeyi çeşitli şekillerde sınırlandırarak yaşamlarını devam ettirmelerini sağlamak.

- Korunmak istenen türleri faaliyetin gerçekleşeceği bölgeden alıp, tamamen ayrı ve uzak benzer bir yerde yaşamalarını sağlamak.

- Yukarıda belirtilen seçeneklerin hiç birinin uygulanmaması ve korunacak türün dünya ve Türkiye için büyük önem taşıması durumunda, planlanan faaliyetten vazgeçmek.

---

40 Mine Kışlalıoğlu ve Fikret Berkes, **Çevre ve Ekoloji**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1997, s.194

41 Orhan Uslu, **ÇED Kavramına Genel Bakış**, Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara, 1994, s.149

Turizmin fauna ve flora üzerine en belirgin olumsuz etkileri şöyle sıralanabilir:

- Rekreasyon çalışmalarının bitki örtüsü ve doğal hayat üzerinde olumsuz etkisi vardır. Toprağın giderek sıkışması ve erozyona neden olması, bitki örtüsünün değişime uğraması ve bitki türlerindeki farklılaşmaya neden olmaktadır.

- Yoğun araç trafiğinin bitki örtüsüne etki eden olumsuz etkileri.

- Çöp atılması doğal bitki örtüsünü kirletmektedir, bitkilerin yıpranması söz konusudur.

- Ağaç kesimi yapılarak yapılaşmaya gidilmesi.

- Çeşitli çiçek, mantar ve fide koleksiyonlarının olumsuz etkileri (söküm, kaçakçılık gibi).

Ender türlerden pek çoğunun korunması yalnızca av yasağıyla gerçekleştirilemez. Fokların korunması, kıyıların genel olarak korunmasına; değerli av kuşu sülünün korunması Karadeniz yöresindeki fundalıkların korunmasına bağlıdır. Amik'in kurutulmasıyla kaybolan yılanboyun, tür korunmasında habitatın önemini vurgulamaktadır. Türlerin ancak çevreleri ile birlikte korunabileceğini belirtir.

Vahşi yaşam avcılığı ile belirlenen teknolojiyle gelişen doğal yaşam fotoğraf ve filmciliği turistik hareket nedenlerindendir. Ancak turistik gelişme sonucunda fauna yaşam ortamları bozulabilmekte, kaçakçılık, toplayıcılık ve ağır av baskısı ile büyük zarar görebilmektedir. Örneğin turizm amaçlı yapılaşma özellikle kıyılarda yaşayan ve üreyen canlıların nesillerinin tükenmesine ya da göç etmelerine neden olmaktadır. Fauna ve florayı korumak için en kısa zamanda global önlemler alınmalı ve uygulanmalıdır.

2.2.2.3 Turizmin Su Kaynakları Üzerine Olumsuz Etkileri

Akdeniz sulak alanlarının bozulmasına ve yok olmasında önemli bir rol oynamıştır. Ancak unutmamak gerekir ki, sulak alanların çevresindeki

topluluklara sunduğu ekonomik işlevlerden biri, taşıdığı turizm potansiyelidir[42].

Çoğunlukla turizm kendisinin tahrip ettiği doğal kaynaklara bağımlıdır. Akdeniz sulak alanlarının kaybında ve bozulmasında, turizmin rolü büyüktür. Languedoc (Fransa) sulak alanları, düşük gelir düzeyindeki insanlara kitle turizmi olanakları sağlamak amacıyla doldurmuştur. Donana (İspanya) kıyı kumullarından Matalascanas için tatlı su çıkartılmış, Messolongi (Yunanistan) kumsallarında da yasa dışı yazlık konutlar yapılmıştır. Bu çarpıcı örnekler bize turizmin olumsuz etkisini göstermektedir.

Gezi amaçlı deniz araçları ve gemilerden bırakılan yağ, petrol ve petrol ürünleri deniz suyundaki oksijen miktarının azalmasına ve su kirliliğine yol açmaktadır. Ayrıca gemilerin sintine sularını uygun olmayan yerlere boşaltmaları ve bu attıkları akıntılarla kıyılara ulaşması en çok görülen kirlenme şekli olmaktadır.

Jeotermal suların içinde, ayrıca yüksek derecede radyoaktivite de bulunabilmektedir. Jeotermal suların etkisinde kalan yeraltı sularındaki radyoaktivite zamanla, toprakla ve bitkilerle birikerek besin zinciri yoluyla bu bitkileri yiyen hayvan ve insanlara zarar verecektir. Türkiye'de çok miktarda kaplıca, radyoaktivite içermektedir[43].

Su kirliliği; suyun kimyasal, fiziksel, bakteriyolojik ve ekolojik özelliklerinin olumsuz yönde değişmesi ve dolaylı olarak biyolojik kaynaklarda, insan sağlığında, balıkçıhkta, kısaca kullanıma amacına bağlı olarak, su kalitesinde düşme ve kullanımının engellenmesi olarak tanımlanabilir. Alt yapısı bulunmayan turistik kıyılarda, kanalizasyon

---

42 Doğal Hayatı Koruma Derneği. **Grado Stratejisi 2000 ve Sonrası İçin Akdeniz Sulakalanları ve Kuşlarının Yönetimi Akdeniz Havzası'ndaki Sulakalan Yitimi ve Bozulmasının Durdurulması ve Onarılması İçin Bir Strateji,** çev. Fabio Petco ve Franko Musİ, D.H.K.D. Yayını, İstanbul, 1994, 55.32-33.

43 Gülsen Çuhadar ve Günay Tuncu, "Çevre Kirliliği Açısından Yeraltı Suları- Tarım İlişkileri", **Türkiye'nin Tarım Politikası ve Çevre, 9-10 Ekim 1997**, Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Yayın h NO:2, Ankara, 1997. s.75.

sularının plajlara, göllere ve nehirlere deşarj edilmesi rastlanan en önemli su kirliliğini oluşturmaktadır[44].

2.2.3 Çevre Korumaya Yönelik Turizm Projeleri

Turizmin bütün olumlu ve olumsuz etkilerine rağmen ülkemizde, çevresel değerlere ve çevre kalitesine verilen önem giderek artış göstermektedir. Çevre korumanın ve özellikle turistik yörelerde çevre tüketiminin azaltılmasının başarıya ulaşmasında, halkın bilinçlendirilmesi, kamuoyunun duyarlı hale getirilmesi ve sorunlara ekolojik perspektif dahilinde değinilmesi önem kazanmaktadır.

Bu bilincin yerleşmesine katkı sağlamak adına bakanlık destekli çevre korumaya yönelik turizm projeleri yapılmıştır. Bu projelerin birkaç tanesini şu şekilde sıralayabiliriz[45].

2.2.3.1 ATAK (Akdeniz - Ege Turizm Altyapısı ve Kıyı Yönetimi) Projesi :

Hükümetimiz ile Dünya Bankası arasında 1989 yılında yapılan sözleşme çerçevesinde, Dünya Bankası aracığıyla Japon Hükümetinden sağlanan 607.5 milyon Japon Yen'i tutarındaki (hibe) kredi ile finanse edilerek 1998 yılında proje çalışmaları tamamlanan ATAK Projesi; Çanakkale-Balıkesir il sınırından Antalya-İçel il sınırına kadar uzanan kıyı kesimindeki (22.200 km.) 100'e yakın yerleşim in kümelendirildiği 10 yüksek öncelikli ve 15 ikincil öncelikli havzada çevre ve insan sağlığını korumaya yönelik altyapı (İçme suyu, Kanalizasyon, Atıksu arıtma, Katı atık bertaraf v.s.) sistemlerinin yapımını amaçlamaktadır. Pilot Havza olarak seçilen yüksek öncelikli havzalardan, Çeşme/Alaçatı'da uygulama çalışmaları tamamlama aşamasına gelmiştir. Ayrıca, Marmaris-İçmeler-Armutalan havzasında da fizibilite çalışmaları tamamlanmış, uygulama çalışmalarına yerel yönetimlerce (Kendi İstekleriyle) devam edilmektedir.

---

44 TÇV, **Türkiye'nin Çevre Sorunları '99**, s.140.

45 Kültür ve Turizm Bakanlığı, **2008 Yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu**

(Düzeltme)

Proje çalışmaları, Bakanlığımız bünyesindeki ATAK Proje Yönetim Birimi tarafından kontrol edilmekte ve yerinde yapılan incelemelerle çalışmalar değerlendirilmektedir.

2.2.3.2 Mavi Bayrak Projesi

Avrupa Topluluğu, kendi ülkelerinde yüzme amacı ile kullanılacak göl ve deniz suları için gerekli su kalitelerini belirleyen mikrobiyolojik parametreleri, yol gösterici ve uyulması zorunlu hükümler olarak ortaya koymuştur.

Bu çalışmalar 1987 yılında Avrupa Çevre Eğitim Vakfı (FEEE) tarafından yürütülen Mavi Bayrak Kampanyası adı altında birleştirilmiş önce 11 AB ülkesi daha sonra 22 ülkede başarı ile uygulanmıştır. 2001 yılında ise Avrupa'nın dışında yer alan ülkelerden gelen talepler doğrultusunda kampanyanın kapsamı genişletilmiş olup Avrupa Çevre Eğitim Vakfı'nın adı Çevre Eğitim Vakfı olarak değiştirilmiştir.

Mavi Bayrak Kampanyası dört temel konu üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunlar:

- Yüzme amacıyla kullanılan suyun niteliği.
- Çevresel eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının yönlendirilmesi.
- Plaj düzeni ve emniyetinin sağlanması.
- Çevre Yönetimi

Bu ana konular Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı tarafından tespit edilen 27 kritere dağıtılmıştır. Bu kriterleri sağlayan plajlara bir yıl süreyle Mavi Bayrak verilerek ödüllendirilmektedir. Mavi Bayraklı plaj ve marinalar Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı tarafından internet ortamında yayımlanarak tüm dünyaya duyurulmaktadır.

Avrupa Çevre Eğitim Vakfı'na 1991 yılında ilk kez Avrupa Topluluğu dışında Finlandiya kabul edildikten sonra, Ülkemizde de Mavi Bayrak Kampanyası'na yönelik çalışmalar başlamıştır.

1992 yılı Mart ayından itibaren her 15 günde bir olmak üzere Çanakkale'den Hatay'a kadar 2500 km. lik sahil şeridinde tespit edilen 300 noktada Avrupa Standartlarına uygun olarak mikrobiyolojik ve fiziko-kimyasal analizler yapılmaya başlanmıştır. Şu anda Karadeniz kıyıları, Eğirdir ve Hazer Gölü de dahil toplam 380 noktada deniz ve göl suyu analizleri yapılmaktadır.

Mavi Bayrak Projesi Sağlık Bakanlığı ve Bakanlığımızın öncülüğünde 1993 yılında kurulan Türkiye Çevre Eğitim Vakfı'nın (TÜRÇEV) eşgüdümünde yürütülmektedir.

2008 yılında Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı'nca yapılan değerlendirmeler sonucunda 258 plaj ve 13 marinanın Mavi Bayrak ile ödüllendirilmesi uygun görülmüştür[46].

Kıyıların korunması, çevre bilincinin gelişmesinde ve turizm pazarlanmasında Mavi Bayrak Projesinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Esasen bir çevre ödülü olmakla birlikte, uluslararası standart özelliği taşıması ve uygulama alanının kıyılar olması nedeni ile turizm sektörü açısından büyük bir öneme sahiptir.[47]

2.2.3.3 Belek Yönetim Planı

1996 yılında uluslararası teşkilatların girişimi (Dünya Doğayı Koruma Birliği, Dünya Bankası) üzerine kurulan Belek Yönetim Planı, doğal ve kültürel çevrenin korunması ve geliştirilmesini hedeflemektedir.[48]

---

46 http://www.turcev.org.tr/content.php?conID=47 (çevrimiçi: 12.03.2008)

47 http://www.turcev.org.tr (çevrimiçi: 08.04.2008.)

48 Sibel AKPINAR, **"Türkiye'nin Turizm Merkezlerinde Ekoturizm Yaklaşımları"** Turizm Bakanlığı, Yatırımlar Genel Müdürlüğü Planlama Dairesi Ankara, 2004, s.67

(Düzeltme)

2.2.3.4 Kültür Varlıkları ve Müzelerin Bakım, Onarım, Restorasyon, Donatım Teşhir Tanzimi Projesi:

Yurdumuzda bulunan Muhtelif Anıt, Müze, Türbe, Saray, Ören yeri, Kale, Sur gibi Kültür Varlıklarımızın Bakım, Onarım, Restorasyon, Teşhir Tanzim ve Çevre Düzenlemelerinin yapılabilmesi için çalışmalar yürütülmektedir.

2.2.3.5 Tarihi Çevre Koruma Geliştirme, Röleve, Restorasyon Projesi :

Ülkemizdeki kültürel ve doğal değerlerin korunması ve kullanılmasına yönelik olarak yapılacak uygulamalara esas olacak kararların üretilmesi sürdürülebilir koruma-kullanma dengesinin oluşturulması ve taşınmazların güncel ihtiyaçlarının karşılanması, onarılması ve restorasyonuna yönelik plan ve projelerin yapılabilmesi için çalışmalar yürütülmektedir.

2.2.3.6 Kale ve Sur Onarımları :

Kale ve Sur Onarımları projesinde yurdumuzda gerek yerleşim merkezlerinde gerekse yerleşim merkezleri dışında yer alan zaman ve tabiat şartlarının tahribatına açık kalan can ve mal güvenliği açısından tehlike arz eden kale ve surların onarımlarının çalışması yürütülmektedir.

2.3 Turizmde Taşıma Kapasitesi Kavramı

Kapasite, sözlük anlamıyla; "belirli bir şeyin içerebileceği miktar". Taşıma ise; "dayanma, karşılama" anlamına gelmektedir. Buna göre taşıma kapasitesi karşılama miktarı, ya da dayanma miktarı olarak tanımlanabilir. Dünya turizm örgütü ise taşıma kapasitesini "bölgede ağırlanabilir turist sayısı..." olarak tanımlamıştır.

Geleneksel anlamda taşıma kapasitesi, belirli bir coğrafi bölgenin kabul edeceği ya da barındırabileceği maksimum turist miktarı olarak tanımlanabilir. Bu kavram, turizm alnındaki gelişmenin aşılmaması gereken belirli bir limit, tavan ya da eşiğe sahip olmasını ifade etmektedir. Turizmde taşıma kapasitesinin yorumlanması ve yapısı ile ilgili iki düşünce ekolü vardır. Birinci düşünceye göre, turizm taşıma kapasitesi; turist kabul eden

ülke tarafından turizmin olumsuz etkilerinin farkına varılmadan önce, turizmin meydana geldiği bölgenin kapasitesi olarak düşünülür. Diğer bir ifadeyle, kapasite ne kadar turistin çekilebileceğinden ziyade, ne kadar turistin istendiğini göstermektedir. İkinci düşünce akımına göre ise ileri seviyelerdeki turistik akımları azaltacak turizm kapasite fikri önerilmektedir. Çünkü belli kapasiteler aşıldıktan sonra bölgenin turistler üzerindeki çekiciliği ortadan kalkacak ve turistlerde başka turistik bölgelerin arayışına girecektir.

Turizm literatüründe taşıma kapasitesi kavramı, turizm yerleşmelerinin taşıma kapasitesi anlamına gelmektedir. Turizme yeni açılan her alanın verebileceği hizmetlerin bir sınırı vardır. Taşıma kapasitesi, doğal ve insan yapısı turizm çekim öğelerinin bir kullanma üst limiti olduğu, bunun üzerinde ise kaynakların bozulmaya başlayacağı düşüncesine dayanır.

Taşıma kapasitesi; turistik gelişmelerin ve ziyaretçi kullanım sayısının en uygun olan üst sınırını belirten bir kavramdır. Yani bir turistik istasyonun taşıma kapasitesi; turistlerin, turistik çekim merkezlerine yaptıkları ziyaretler sırasında çevreye zarar vermediği ve en yüksek tatmin derecesinin sağlanacağı tesis ve ziyaretçi yoğunluğunun en üst sınırıdır. Turizm endüstrisi için temel çekiciliğini oluşturan çevresel kaynakların, kendini yenileyebilmesi, koruma-kullanma dengesi içinde uzun dönemli kullanılarak, gelecek nesillere aktarılması büyük önem taşımaktadır. Bu amacın gerçekleştirilmesinde taşıma kapasitesi kavramı önemli bir rol oynamaktadır.

Taşıma kapasitesinin belirlenmesinde aşağıdaki iki husus oldukça önemlidir.

Yerel, sosyo-ekonomik ve fiziksel çevre: Bu çevre, doğal ya da insan eliyle gerçekleştirilmiş fiziksel çevreye zarar vermeden; sosyo-kültürel ve ekonomik sorunlar yaratmadan, gelişme ile korumanın en iyi şekilde sağlandığı çevredir. Doyum seviyesinin aşılması, fiziksel ve sosyoekonomik çevrede kalıcı tahribatlara ve kültürel sorunlara yol açar.

Turizm imajı ve turistik ürün: Turistik ürünün imajını, ziyaretçilerin arzuladıkları türden çevresel ve kültürel tecrübelerin kapasitesi ve ziyaretçi sayısı belirler. Eğer turizm gelişme alanları doyuma ulaşırsa, ziyaretçilerin gelme sebebi olan bu çekim unsurlarının çoğu bozulmalara maruz kalabilir ya da destinasyonun kalitesi ve önemi düşebilir.

2.3.1 Taşıma Kapasitesi Kriterleri

Optimum taşıma kapasitesinin belirlenmesinde fiziksel, ekonomik, sosyo-kültürel ve altyapı kriterleri yer alır.

Fiziksel kriterler:

- Kabul edilebilir seviyede görsel etki ve kalabalık,
- Ekolojik sistemlerin bozulma oluşmadan korunduğu nokta,
- Kabul edilebilir seviyede hava, su ve gürültü kirliliği.

Ekonomik kriterler:

- Genel ekonomik faydaları optimum düzeye getirecek turizm seviyesine ulaşma,
- Yerel halka uygun turistik istihdam seviyesi,

Sosyo-kültürel kriterler:

- Halkın sosyo-kültürel yaşam şekline ve faaliyetlerine zarar vermeyen turizm gelişme boyutu,
- Halkın kültürel anıtlarına, el sanatlarına, inanç sistemlerine, örf ve adetlerine zarar vermeyecek turizm gelişmesinin sağlanması

Alt yapı Kriterleri:

- Uygun ulaştırma tesis ve hizmetlerinin elverişliliği,

- Uygun su, elektrik enerjisi, kanalizasyon, arıtma sistemleri ve telekomünikasyon hizmetlerinin elverişliliği,
- Uygun kamu sağlığı ve güvenliği gibi diğer kamu tesislerinin ve hizmetlerinin elverişliliği

Yukarıda ayrıntılı olarak belirtildiği gibi, taşıma kapasitesinin belirlenmesinde çeşitli kriterler vardır ve hesaplanması oldukça zordur. Örneğin sosyo-kültürel kriterler gibi göreceli kavramlara dayalı taşıma kapasitesinin belirlenmesi oldukça zordur ve bazen de imkansızdır. Taşıma kapasitesinin üst sınırı kişiden kişiye, toplumdan topluma da değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin bazı aileler etraflarındaki aşırı kalabalıktan hoşlanmadıkları için daha sakin yerlerde denize girmeyi ve güneşlenmeyi tercih edebilirler.

İyi bir kaynak yönetimi, taşıma kapasitesinin aşılmamasına dikkat edildiği ve türlerin devamlılığının sağlandığı bir uygulama olmalıdır. Her popülasyon, "çevresel taşıma kapasitesiyle" sınırlıdır[49].

2.3.2 Sürdürülebilir Gelişme ve Taşıma Kapasitesi

Taşıma kapasitesi, çevrenin korunması ve sürdürülebilir turizmin temel prensiplerinden birisidir. Turizm taşıma kapasitesi, turizmin sürdürülebilir gelişmesine fırsat sağlaması bakımından, kaynakların kıt oluşu nedeniyle turizmdeki gelişmenin de bir sınırı olduğunu ifade etmektedir. Diğer bir deyişle taşıma kapasitesi ulusal, bölgesel ya da yerel ölçekte turizmin, geri dönüşü olumlu bir ürün haline nasıl getirilebileceğini ve onun bu olumsuzluklarından nasıl sakınılabileceğini ifade eder.

Hızla yayılan kitlesel turizm hareketlerinin bir çok alanda görülen kalabalık, deneyimlerdeki azalma gibi olumsuz etkileri özellikle kıyı yerleşimleri gibi hassas çevrelerde belirli seviyelerde bozulmalara yol açmaktadır. Bu durumda çevresel taşıma kapasitesi, kaynakların planlanması

---

49 Deniz, Çevirgen **a.g.e.**, ss 26 – 29

(Düzeltme)

ve kullanımında turizmin sürdürülebilir gelişmesine katkı sağlayacak önemli bir araç olarak görülmektedir.

Turizm planlaması ve yönetiminde bir gereklilik olarak ifade edilen taşıma kapasitesi kavramı, turistik alana sağlayacağı muhtemel faydalara odaklıdır. Bu kavram bir sorun çözme süreci olarak değil, turizmin gelişme evrelerine (turizm yaşam dönemi) sürekli adapte edilecek şekilde önleyici, koruyucu ve ileriye dönük bir yaklaşım olarak görülmelidir. Uzun dönemde ortaya çıkabilecek olumsuz etkiler nedeniyle çevrenin bozulmasını önlemek ve riski azaltmak, sorunlar ortaya çıktıktan sonra çözmeye çalışmaktan çok daha faydalı olacaktır . Bu bakımdan turizmin sürdürülebilir bir gelişme göstermesi için taşıma kapasitesi ve çevresel kaynakların yaşam döngüsü kavramlarının bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Günümüz ve gelecek nesillerin gereksinimlerini karşılaması bakımından turizmin gelişmesini sağlarken, çevrenin korunmasını da başarabilmek için bu bütünleştirici yaklaşım önemli rol oynamaktadır[50].

2.4 Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Kavramı

Taşıma kapasitesi analizi, yeni açılacak veya mevcut turistik alanların kapasite sınırlarını tespit etmekle birlikte, turizmin çevresel ve sosyoekonomik etkilerinin değerlendirilmesi ve kontrolü işlevini yerine getirmez. ÇED; turizmin muhtemel olumsuz etkilerini değerlendirmesi ve kapasite limitlerine uygun bir gelişmenin sağlanması bakımından taşıma kapasitesini bütünleyen bir uygulamadır[51].

Günümüzde, ekonomik kalkınma sürecinin ayrılmaz bir parçası olan çevre yönetimi konusu büyük önem taşımaktadır. Çevre yönetimi planlamasının ana hedefi de, ekolojik döngülerin ve genetik çeşitliliğin korunması ve yenilenebilir kaynakların sürdürülebilir kullanımını

---

50 Deniz, Çevirgen **a.g.e**., ss 165 - 166

51 Hasan Ertürk, **Çevre Bilimlerine Giriş**, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1994, s.197

sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirmenin temel koşulu, gerekli bilgilerin toplanması ve hazırlanan projelere ilişkin değerlendirmelerin etkin araçlarla yapılmasıdır. Çevre yönetimindeki etkin araçlardan birisi de ÇED' dir. ÇED in düşünsel çerçevesi çok eskilere uzanmakla birlikte, ilk kez 1970 yılında ABD' de yürürlüğe giren Ulusal Çevre Politikası Yasası ile yasal bir uygulama aracı haline gelmiştir. Yasal, yönetsel ve bilimsel açılardan gelişme kaydeden ÇED'in, günümüzde Dünya Bankası tarafından kredilendirilecek projelerde yapılması zorunlu hale getirilmiştir.

ÇED, hava, su, toprak ve diğer doğal kaynakların kullanımı ile ilgili olarak planlanan bir faaliyetin veya işletmenin, daha projelendirme aşamasındayken çevrede yol açabileceği tüm etkilerinin önceden belirlenerek, çevreye zarar vermeyecek, çevrenin niteliğini koruyacak şekilde faaliyete geçmesini sağlamak amacıyla, gerekli önlemlerin önceden alınabilmesi için yapılan inceleme ve uygulamalardır[52].

Bir başka tanımda ÇED; Bir faaliyeti ve onun düzenli bir şekilde geliştirilen alternatiflerini, yaratabilecekleri çevresel sorunlar için tamamen objektif ve tarafsız olarak planlı bir şekilde belirlemek ve değerlendirmek şeklinde ifade edilmektedir.

ÇED kavramının taşıdığı özellikler şunlardır;

- ÇED, planlanan bir etkinliğin çevre üzerinde yapabileceği olası farklı etkilerin incelenmesinde kullanılan çeşitli yöntemleri içerir.
- ÇED, planlanan faaliyetin uygulamasına geçilmeden önce yapılmak-
- ÇED, incelenen tüm seçeneklerin yaratabileceği çevresel etkilerin tahminine dayanmaktadır.

---

52 Necmettin Çepel, **Çevre Koruma ve Ekoloji Terimleri Sözlüğü**, Tema Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996, s.48

- ÇED, planlanan faaliyetin ekonomik fayda ve maliyetleri ile çevresel etkilerinin birlikte değerlendirilmesidir.
- ÇED, karar makamlarına, sağlıklı karar vermelerini sağlayıcı seçenekler üretir ve her bir seçeneğin olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koyar[53].

2.4.1 Turizmde Çevresel Etki Değerlendirmesi

Turizmin bir ülkede ya da bölgede arzu edilen şekilde gelişememesinin nedenlerinden biri de turizmin ortaya çıkarabileceği etkilerin önceden belirlenebilmesi ve kontrollü bir gelişmeyi sağlayacak olan ÇED çalışmalarının ihmal edilmesidir. ÇED, bir bölgenin turizme açılmadan ya da turistik yatırımların daha yatırım kararı aşamasında iken yapılması gereken, sürdürülebilirliğin sağlanmasındaki en önemli araçlardan birisidir. Turizm planları yapılırken özellikle çevre yönetimi konusunda en faydalı çalışmalardan biri olan ÇED'in öncelikle yapılması gerekmektedir.

Turizmin ÇED yapılmadan hızlı ve plansız gelişmesi genellikle yerel ekonomileri bozar, önemli kirliliklere neden olur, yerel kültürü ve çevreyi tahrip eder. Öte yandan planlı. bir şekilde gelişen turizm muhtemelen yerel yaşam standartlarını arttırır. Etki değerlendirmesi bu yüzden turizmin sağlıklı gelişmesinde olumlu bir katkı sağlamaktadır

ÇED, turizmdeki gelişme türünün ya da ölçeğinin uygun olup olmadığı ve yöreye, bölgeye ya da ülkeye net faydalar sağlayıp sağlamadığının değerlendirilmesi için gereklidir. Kısacası gelişmenin sürdürülebilir olup olmadığını belirler. ÇED, turizmin ekonomik fayda ve dezavantajları, istihdam yaratma ve azaltma, çevresel gelişme ve müdahale, kültürel gelişme ve bozulma gibi ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi açısından önemlidir.

---

53 Ertürk **a.g.e.** sf 198

ÇED'in hazırlanması turizm olanaklarının oluşturulmasındaki talepleri de kapsamaktadır. Bu süreç önerilen turistik gelişmelerin muhtemel çevresel etkilerini, detaylı olarak inceleyip, sorgulamaktadır. Bu sürecin en önemli kısmını, etkileri minimuma indirmek için yapılan değerlendirmelere dayalı öneriler oluşturmaktadır.

ÇED projelerin ortaya çıkarabileceği ciddi sorunların önceden önlenebilmesi açısından turizmle ilgili önerilen bütün projelerle yakından ilgilidir, ÇED, önerilen her projenin ekonomik, fiziksel ve sosyal etkilerinin detaylı olarak değerlendirilmesini ve ortaya çıkabilecek sorunların belirlenmesi ve gerekirse projede değişiklik yapılarak çözümlenmesini sağlar. ÇED prosedürü, bölgenin çevreyi göz önünde bulunduracak şekilde yönetilip, gelişmenin sağlanması bakımından çevrenin korunması ile ilgili kanunlara dayalıdır[54].

Bir çok ülke ve bölge olumsuz çevresel etkilerin analizi ve en aza indirilmesi için dünyanın her yerinde turizm projeleri de dahil tüm gelişme çeşitleri için ÇED prosedürü ve çevre koruma kanunlarını güncelleştirerek uygulamaktadırlar, Örneğin Avustralya'da önerilen turistik gelişmelere izin verilmeden önce çevresel etki değerlendirmesinin yapılması gerekmektedir.

Türkiye'de ÇED'in yasal dayanağını 11 Haziran 1983'te 18132 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 2872 Sayılı Çevre Kanunu'nun 10.maddesi oluşturmaktadır. Bu maddede; " Gerçekleştirmeyi planladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hazırlarlar." denilmektedir.

Turistik çekiciliğe sahip alanlarda ÇED Yönetmeliğinin öngörülen tüm faaliyetlerde ve projelerde uygulanması ve bunun sıkı bir şekilde denetlenmesi turizmin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. ÇED bir bölge ya da alan için hazırlanacak turizm gelişme

---

54 Cengiz Demir, Aydın Çevirgen **Ekoturizm Yönetimi**, Ankara ,Nobel Yayın Dağıtım, 2006, s.170-171

projelerinde, çok önemli bir araç olarak mutlaka kullanılmalıdır. Bu sayede turizmin olumlu gelişmelerinin arttırılarak, olumsuz gelişmelerinin ise en aza indirilmesiyle uzun dönemli bir gelişme sağlanabilecektir[55]

55 Demir, Çevirgen **a.g.e**, s.167-171

III. BÖLÜM

Alanya Kentinde Turizm ve Etkileri

3.1 Alanya

3.1.1 Alanya'nın Coğrafi Konumu

Alanya; 36° 30' 07" ve 36° 36' 31" kuzey enlemleri ile 31 ° 38' 40" ve 32° 36' 02" doğu boylamları üzerinde yer alır. Türkiye'nin Coğrafi bölge ayrımında Akdeniz bölgesi Adana bölümü Taşeli yöresi sahil şeridi üzerinde bulunmaktadır[56].

Antalya ili sınırları içinde, aynı adı taşıyan körfezi doğu kısmında kalmaktadır. Güneyinde Akdeniz, doğusunda Gazipaşa, batısında Manavgat ve kuzeyinde ise Toroslar uzantısı olan yüksek dağlık ve platoluk sahalar yer almaktadır.

Alanya'nın yüzölçümü 1545 km^2 dir. Sahil uzunluğu da yaklaşık 75 km. olup bunun büyük kesimi kumsal ve tabii plajlarla çevrilidir. Bu da Alanya'nın turizmin içindeki yerinin belirlenmesindeki en büyük etkenlerden bir tanesidir[57].

Alanya; düz sahil çizgisinin bozulduğu "Dilvarde Burnu" diye adlandırılan, kıyıdan çok dik bir profil ile yükselen küçük yarımadanın doğusunda tabii bir limana sahiptir. Bu tabii liman özelliği ile tarih boyunca çok iyi korunan bir yer olduğu için; ilk zamanlarda korsanların sığınağı, daha sonraları da yerleşen halka güven veren bir yerleşim yeri olmuştur.

---

56 Alanya Ticaret ve Sanayi Odası, Coğrafi Konum, (Çevrimiçi), http://www.altso.org 19.03.2008

57 Hüseyin Bamyacı, **Alanya'da Turizm Gelişmesi ve Problemleri**, İstanbul Üniversitesi, Turizm Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 1988, s.7

Alanya’nın kuzeyi tamamen dağlarla çevrilidir. Bu dağları Torosların kıyı uzantıları oluşturmaktadır. Yükseklikleri 500 metre ile 3000 metre arasında değişen bu dağlık alanların arasında yer yer platolar oluşmuştur. Bu platolarda yazın yerli halkın ikamet ettiği yerleşim alanları vardır. Kentin güneyinde ise etrafı yaklaşık 6500 metre uzunluğunda surlarla çevrili olan Alanya yarımadası bulunmaktadır. Bütün kente hakim bir tepenin oluşturduğu bu yarımada aynı zamanda kentin tarihi dokusunun çoğunu da üzerinde barındırmaktadır. Alanya ilçesinin Akdeniz kıyısında uzunluğu 60 kilometre olan kumsal ve sahil şeridi bulunmaktadır. Doğudan Batıya doğru uzanan Toroslar’dan dolayı, kıyı kesiminden İçanadolu’ya geçiş Dim, Alara, Kuşyuvası ve Yelköprü vadilerinden sağlanabilmektedir.

Alanya; denizden 212 m. yüksekliğinde, üzerinde Alanya kalesinin bulunduğu Dilvarde Burnu yarımadasından başka; sahilden iç kısırnlara doğru 1,5-2 km. mesafede çok az bir eğim ile artarak yükselen doğu-batı yönlü ovalık bir alana sahiptir.

Alanya’nın sahilde komşu olduğu ilçeler ve Antalya’ya olan uzaklığı ise:

Alanya - Antalya 135 km.

Alanya - Manavgat 60 km.

Alanya - Gazipaşa 42 km. dir.

3.1.2 Alanya’nın Tarihçesi

Tarih içerisinde "Korekesian - Kalanaras - Alaiye - Alanya isimlerini alarak günümüze gelen, tarihsel zenginlik ve doğal güzelliklerle bezeli tam bir turizm cenneti olan bu beldenin ne zaman

kurulduğu kesin olarak bilinmemekle beraber bazen Klikya, bazen de Pamfilya bölgesine dahil edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Fakat kuruluşunun; Klikyalılar zamanında MÖ 2.yy.da Romalı korsan Diatotos Tyrphon tarafından Karakesian adının verilerek olduğu sanılmaktadır[58].

Tarihçi Heredotos, bölgede yaşayan çeşitli kavimlerin Truva Savaşı sonrasında (MÖ. 1820) buraya gelip yerleşenlere ev sahipliği yaptıklarını yazmaktadır. Hititlerin bölgeye gelerek M.Ö. XIV. yüzyılın ilk yarısında, altı bin kadar insanı öldürüp Klikia ve Pamphylia'yı kendilerine bağladıkları bilinmektedir. Pamphylia "çok ırklı, çok cinsli" anlamına gelen bir sözcüktür. Bu toprakların verimliliği yöreden geçenlerin dikkatini çekerek çoğunu bu bölgede alıkoymuştur.

Şehir önce Lidyalıların daha sonra M.Ö. 4.yy.da Büyük İskender'in hakimiyetine girer. Daha sonraki yıllarda Alanya'nın tarih sahnesinde Selçuklu Türklerini görmekteyiz. Anadolu Selçuklu Sultanı 1. Aleaddin Keykubat M.S. 1220 yılında Alanya'yı ele geçirir. O zamana kadar Kalanaras olarak bilinen şehrin adını kendi adına uygun bir şekilde "Alaiye" olarak değiştirir.

1243'deki Moğol saldırıları 1277'de Mısır Memlüklerinin Anadolu'ya girmeleri Selçukluları yıpratmış, 1300 yılında Selçuklu Devleti parçalanmış ve bölge Karamanoğulları tarafından 5000 altın karşılığında Memlük Sultanına satılmış daha sonra 1471 yılında Fatih Sultan Mehmet zamanında Osmanlı Devleti sınırları içerisine alınmıştır.

Alanya, Tarsus ile birlikte 1571 yılında Kıbrıs eyaletine bağlanmış,1864 yılında ise, Konya vilayetinin sancağı olmuştur. 1868 yılında Antalya'ya bağlanmış, 1871 yılında bu ilin ilçesi olmuştur.

58 Bamyacı **a.g.e** s.8

(Düzeltme)

Şehrin Alaiye olan ismi, en az 200 yıldan bu yana halk arasında Alanya olarak telaffuz edildiği ve o devirlere ilişkin bir çok mezar taşı ve kitabede Alanya isminin geçtiği bilinmekle birlikte, Alanya isminin resmi olarak kabul edilişi ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün 1933 yılında "Gülcemal" gemisiyle çıktığı Akdeniz gezisi sırasında Alaiye'den çekilen bir telgrafta, yanlışlıkla Alanya olarak yazılması ve telgrafı gören Atatürk'ün arzusu ile başlamış; tarihte Coracesion'dan Alanya'ya uzanan bir sayfa tamamlanmıştır[59].

3.1.3 Nüfus

Sosyal yapıyı oluşturan ve değiştiren en önemli faktör nüfustur. Nüfusun mutlak miktarı, cinsiyete göre artış hızı, şehirli ve köylü olma özelliği, yaş gruplarına göre dağılımı, iktisadi faaliyet dallarına göre dağılımı ve eğitim seviyesi gibi açılardan ele alınması bir anlamda sosyal yapının incelenmesidir

Türkiye'de 2007 yılında ''Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi-ADNKS'', bir başka deyişle yeni sistem nüfus sayımı çalışmaları tamamlanmıştır.

Tablo 1. Alanya'nın yıllara göre nüfus sayım sonuçları

Yıllara Göre Nüfus Sayım Sonuçları			
Yıl / Nüfus	**Şehir Merkezi**	**Bucak ve Köyler**	**Toplam**
1985	28.733	58.347	87.080
1990	52.460	76.936	129.936
1997	110.181	111.927	222.028
2000	88.346	175.894	264.240
2007	91.713	134.523	226.236

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK), Nüfus İstatistikleri ve Projeksiyonlar, (çevrimiçi), http://www.tuik.gov.tr, 31.03.2008

59http://www.antalyakulturturizm.gov.tr/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF32CB65736F5E0D5E3FCADCC4D22D1E39, (çevrimiçi : 15.03.2008)

(Düzeltme)

Tablodan da görüldüğü gibi 1985 yılında 87.080 olan Alanya'nın nüfusu, 2000 yılında % 304 artışla 264.240 kişiye yükselmiştir. ADNKS'ne göre ise ilçe nüfusu 2007 yılında (91.713'ü şehir merkezi ve 134.523'ü bucak ve köyler olmak üzere) toplam 226.236 olarak gerçekleşmiştir. 2000 yılı sonuçlarına göre ortaya çıkan yaklaşık % 16'lık azalışın nedeni kesin olarak bilinmemekle birlikte, önceki yıllarda yapılan nüfus sayımının gerçekçi olmaması olabilir. Nüfusun yaz aylarında yaklaşık dört kat artması Alanya'nın kışları bir ilçe, yazları ise büyük bir şehir görüntüsüne kavuşmasına neden olmaktadır. Türkiye'deki birçok il merkezinden daha kalabalık hale gelen Alanya, bu hali ile il olmaya aday kentlerden birisidir.

Alanya şehir merkezine Avrupa Birliği ülkesi vatandaşlarından oluşan önemli bir nüfus göçü yaşandığı ve AB vatandaşlarının Alanya'ya yerleştikleri gözlenmekte, ağırlıklı olarak Almanya, Hollanda ve İskandinav ülkelerinden olan bu yerleşimler son yıllarda daha da hızlanarak devam etmektedir. Bu konuda ilçemizde konut alan ve yılın belirli dönemlerini ilçemizde geçirenlerin sayısı onbini bulmaktadır.

2007 yılı nüfus sonuçlarının cinsiyetlere göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı

Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı								
Şehir Merkezi			**Bucak ve Köyler**			**Toplam**		
Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
46.237	45.476	91.713	70.144	64.379	134.523	116.381	109.855	226.236

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK), Nüfus İstatistikleri ve Projeksiyonlar, (çevrimiçi), http://www.tuik.gov.tr, 31.03.2008

Nüfusun cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında toplam 91.713 olan şehir merkezi nüfusunun 46.237'sini erkekler, 45.476'sını ise kadınlar oluşturmaktadır. Toplam 134.523 olan bucak ve köy nüfusunun ise

70.144'ünü erkekler oluştururken, 64.379'unu kadınlar oluşturmaktadır. Toplamda erkeklerin sayısı bir miktar fazla olup; erkeler 116.381, kadınlar da 109.855 kişidir.

Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tablodan da görüleceği gibi Alanya genç bir nüfusa sahiptir. Nüfusun büyük çoğunluğu 40 yaşın altındadır.

Tablo 3. Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı			
Yaş	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
00-04	10.182	9.609	19.791
05-09	10.769	10.205	20.974
10-14	10.279	9.760	20.039
15-19	9.157	8.332	17.489
20-24	8.078	8.696	16.774
25-29	11.720	10.839	22.559
30-34	11.783	11.015	22.798
35-39	10.725	9.408	20.133
40-44	9.050	7.985	17.035
45-49	6.889	6.051	12.940
50-54	5.388	5.005	10.393
55-59	3.812	3.811	7.623
60-64	2.713	2.605	5.318
65-69	2.442	2.415	4.857
70-74	1.753	1.737	3.490
75-79	1.027	1.298	2.325
80-84	418	728	1.146
85-89	137	213	350
90+	59	143	202
Toplam	**116.381**	**109.855**	**226.236**

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK), Nüfus İstatistikleri ve Projeksiyonlar, (çevrimiçi), http://www.tuik.gov.tr, 31.03.2008

3.1.3.1. Göç ve Nüfus Hareketleri

Nüfus hareketlerini oluşturan doğum, ölüm, evlenme ve boşanma olaylarıdır. Bu kriterler açısından 2003-2007 yılları hareketleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tabloya göre Alanya'da nüfus hareketlerine bakıldığında 2007 yılında 4.782 doğum, 873 ölüm, 2.295 evlenme ve 461 boşanma olayı gerçekleşmiştir. 2007 yıl verileri 2003 yılına göre karşılaştırıldığında doğum olayları % 29, ölüm %10, evlenme %20 ve boşanmada da % 42 artış yaşanmıştır.

Tablo 4. Nüfus Hareketleri

Nüfus Hareketleri				
Yıllar	**Doğum**	**Ölüm**	**Evlenme**	**Boşanma**
2003	3. 691	790	1. 904	323
2004	3. 873	777	1. 962	331
2005	4. 168	750	2. 088	384
2006	4. 667	796	2. 156	419
2007	4.782	873	2.295	461

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK), Nüfus İstatistikleri ve Projeksiyonlar, (çevrimiçi), http://www.tuik.gov.tr, 31.03.2008

Toplam nüfus içinde şehir merkezi dışında kalan belediye ve köylerin nüfus hareketleri de önem taşımaktadır. Alanya'da toplam 17 belediye bulunmaktadır. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre belediyelerin 2007 yılı nüfusları şu şekildedir.

Tablo 5. Belediye Teşkilatı Olan Yerleşim Yerlerinin Nüfusları

Belediye Teşkilatı Olan Yerleşim Yerlerinin Nüfusları				
No	**Belediye**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
1	Alanya Belediyesi	46.237	45.476	91.713
2	Avsallar Belediyesi	4.238	3.611	7.849
3	Cikcikli Belediyesi	3.979	3.722	7.701
4	Çıplaklı Belediyesi	2.470	2.325	4.795
5	Emişbeleni Belediyesi	735	690	1.425
6	Kargıcak Belediyesi	1.609	1.188	2.797
7	Kestel Belediyesi	3.615	3.271	6.886
8	Konaklı Belediyesi	6.722	5.305	12.027
9	Mahmutlar Belediyesi	9.899	8.466	18.365
10	Obaköy Belediyesi	7.152	6.760	13.912
11	Okurcalar Belediyesi	2.382	1.630	4.012
12	Payallar Belediyesi	2.764	2.661	5.425
13	Tosmur Belediyesi	2.090	2.019	4.109
14	Türkler Belediyesi	1.805	1.748	3.553
15	İncekum Belediyesi	859	659	1.518
16	Güzelbağ Belediyesi	526	591	1.117
17	Demirtaş Belediyesi	1.483	1.446	2.929

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK), Nüfus İstatistikleri ve Projeksiyonlar, (çevrimiçi), http://www.tuik.gov.tr, 31.03.2008

Tablo 6. Belediye Teşkilatı Olmayan Yerleşim Yerlerinin Nüfusları

Belediye Teşkilatı Olmayan Yerleşim Yerlerinin Nüfusu							
Köy	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Köy**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
Akçati	344	178	166	Yalçi	150	66	84
Akdam	1141	591	550	Yaylali	1049	519	530
Alacami	429	195	234	Yeniköy	588	278	310
Asmaca	74	35	39	Bayirkozaağaci	198	100	98
Bademağaci	457	230	227	Bayirköy	148	72	76
Basirli	92	49	43	Burçaklar	288	143	145
Biçakci	235	121	114	Gözübüyük	357	173	184
Bucak	188	95	93	Gümüşgöze	304	134	170
Çakallar	650	304	346	Güneyköy	469	214	255
Değirmendere	305	160	145	Karamanlar	582	273	309
Dereköy	1329	633	696	Orhanköy	270	124	146
Elikesik	1635	813	822	Yenice	436	215	221
Esentepe	1504	766	738	Aliefendi	1035	514	521
Gözüküçüklü	348	165	183	Başköy	283	150	133
Gümüşkavak	750	370	380	Beldibi	277	146	131
Hacikerimler	351	171	180	Beyreli	455	220	235
Karakocali	46	21	25	Büyükpinar	253	121	132
Kayabaşi	597	304	293	Çamlica	1476	731	745
Kizilcaşehir	684	341	343	Fakircali	500	230	270
Kuzyaka	177	83	94	Hocalar	513	258	255
Mahmutseydi	946	477	469	İmamli	536	275	261
Obaalacami	314	168	146	İshakli	560	271	289
Öteköy	266	118	148	İspatli	388	193	195
Paşaköy	199	94	105	Karapinar	107	48	59
Saburlar	360	173	187	Keşefli	520	264	256
Soğukpinar	396	192	204	Kocaoğlanli	282	131	151
Süleymanlar	572	294	278	Özvadi	301	151	150
Taşbaşi	153	83	70	Sapadere	966	448	518
Tolsak	2484	1241	1243	Seki	476	250	226
Türktaş	508	266	242	Şeyhler	743	382	361
Uğurlu	139	66	73	Tirilar	242	119	123
Alara	592	302	290	Uğrak	526	268	258
Uzunöz	607	312	295	Yaylakonak	359	167	192
Üzümlü	260	107	153	Yeşilöz	1334	650	684

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK), Nüfus İstatistikleri ve Projeksiyonlar, (çevrimiçi), http://www.tuik.gov.tr, 31.03.2008

3.1.4 İklim Özellikleri

Alanya' da yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçen tipik bir Akdeniz iklimi hakimdir. Kışların çoğu zaman yaz gibi geçtiği bu yörede; yaz sıcağının etkisi öğleden sonra denizden karaya doğru esen meltem rüzgarıyla azalmaktadır. Alanya Yarımadası ile Toros Dağları arasında oluşan boğaz, bir hava akımı yaratarak yaz sıcaklığını düzenleyen olumlu bir etken olmaktadır. Turizm sektörüne hayat veren etkenler, tabii güzellikler ve iklimdir. Tabii güzellikleri ve tarihi değerlerinin yanında olumlu iklimiyle tam bir turizm cenneti olan yörede güneşlenme süreleri, deniz suyu ve hava sıcaklıkları gibi iklim özelliklerinin aylara göre dağılımının bilinmesi büyük önem taşır. Turistler; yaşadıkları yer ile seyahat ettikleri yer arasındaki iklim farklılıklarından etkilenir, rahatsızlık duyarlar. Hatta bu fark, hastalıklara yol açar[60].

İklim etkileri turistik mahalin çekiciliği üzerinde etkili olmakta ve turizm çeşitlerinde iklimin farklı türleri tercih edilmektedir. Dinlenme turizmi için güneşlenme süresi uzun, az yağışlı, ılıman iklim tercih edilirken; kış turizmi için soğuk hava ve yeteri kadar yağış tercih edilmektedir. Bir turistik yöre kendi özelliklerine uygun iklim şartları açısından istikrarlı değerlere sahip olduğu takdirde cazibesi artmakta, turistlerin iklimi istikrarlı yerleri daha çok tercih ettiği görülmektedir. Alanya' da deniz suyu sıcaklığının yüksek olması ve güneşlenme süresinin uzun olması sayesinde kışın kuzey ülkelerinden gelen turistler, güneşli günlerde denize girip güneşlenebilmektedir. Alanya' da yapılan meteorolojik ölçümlere göre uzun yıllar sıcaklık ortalaması 18.2 derecedir. Bölgede son 5 yılda bir gün don olayı yaşanmıştır.

Tablo 7. Ortalama Hava Durumu İstatistikleri

Ortalama Hava İstatistikleri (1975-2007)												
Aylar	Ock	Şbt	Mrt	Nsn	Mys	Hzrn	Tmz	Ağsts	Eyl	Ekm	Ksm	Arlk
Ortalama Sıcaklık	11.8	11.8	13.7	16.8	20.9	25.0	27.7	27.9	25.4	21.2	16.4	13.2
Ortalama En Yüksek	16.2	16.3	18.1	21.0	24.6	28.5	31.4	31.9	30.2	26.6	21.5	17.7

60 Alanya Ticaret ve Sanayi Odası, İklim Özellikleri, (Çevrimiçi), http://www.altso.org 19.03.2008

(Düzeltme)

Sıcaklık												
Ortalama En Düşük Sıcaklık	8.6	8.3	9.9	12.9	16.6	20.5	23.3	23.6	21.3	17.4	12.9	10.0
Ortalama Güneşlenme Süresi	3.8	5.0	6.4	7.5	9.7	10.8	11.1	10.5	9.3	7.3	5.5	3.9
Ortalama Yağışlı Gün	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
En Yüksek Sıcaklık	23.2	22.8	28.1	30.2	35.4	37.8	40.8	39.6	36.8	34.9	30.0	23.8
En Düşük Sıcaklık	0.6	-2.2	1.0	4.0	9.8	13.3	17.3	14.1	14.9	10.0	3.0	0.4

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü(DMİ), Veri ve Değerlendirme,(çevrimiçi),http://www.meteoroloji.gov.tr/2006/tahmin/tahmin-iller.aspx?m=ALANYA, 02.04.2008

3.1.4.1 Deniz Suyu Sıcaklığı

Hava sıcaklığı ile deniz suyu sıcaklığı arasındaki yakın ilişkiden dolayı Alanya' da deniz suyu sıcaklıkları da turizm faaliyetleri için oldukça elverişlidir. Ayrıca Ege Denizi'nde pek çok örneği olduğu gibi (Akçay, Ören, Ayvalık) Alanya ve çevresinde denizden tatlı ve soğuk su kaynakları bulunmaması, burada denizin her kesiminin sıcak olmasını sağlamıştır. Alanya'da rüzgarların da elverişliliği nedeniyle ülkemizde özellikle son yıllarda pek çok türü gelişen deniz sporları da yapılabilmektedir. Kış aylarında bile Alanya' da deniz suyu sıcaklığı 15°C' nin altına düşmemektedir. Deniz suyu sıcaklıkları kışın en alçak değerine Şubat ayında ulaşabilmektedir. Alanya' da ilkbahardan itibaren başlayıp sonbahar sonlarına kadar süren uzunca bir deniz sezonu vardır. Burada turizmin canlı olmasını ve turizme bağlı bir kentleşmeyi sağlayan önemli faktörler arasında deniz turizmi sezonunun uzun olması gelmektedir[61].

61 Cemil Soyak, **Alanya'da Turizm ve Kentsel Mekanlar**, Yıldız Teknik Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003

(Düzeltme)

3.1.5 Tabii Yapı

3.1.5.1 Dağlar ve Akarsular

Alanya'nın kuzeyi Toroslar'ın bir parçası olan Geyik ve Akçalı Dağları'nın birleştiği, yükseklikleri 1000 metreyi aşan tepe ve platolardan oluşan dağ silsileleri ile çevrilidir. Bu yüksek sahada yazları yerli halk tarafından yayla olarak kullanılan geçici mesken tipleri mevcuttur. Dağların denize yaklaştığı alçak kısımlarında, kıyı boyunca uzanan ovalar oluşmuştur. Alanya yarımadası böyle bir ovayla Toroslar'dan ayrılır. Alanya, rejimleri düzensiz irili ufaklı, bir çok akarsuya sahiptir. Akarsuların debileri mevsimlere göre farklılıklar gösterir. Yazların sıcak ve kurak geçmesi nedeniyle akarsuların debileri yaz sonlarına doğru azalmakta, hatta bazıları kurumaktadır. Sonbaharda yağmurların başlamasıyla birlikte su seviyesi gittikçe yükselir. İlkbaharda Toroslar'daki karların erimesiyle akarsuların debileri en yüksek seviyesine ulaşır.

Kaynakları Toroslar olan dere ve çaylar, arazinin fazla eğimi nedeniyle akış hızlarını arttırırlar ve sellenme ile erozyonu hızlandırırlar. Az veya çok, sulama amacıyla kullanılan bu akarsuların en önemlileri Alara çayı, Kargı çayı, Serapsu çayı, Oba çayı ve Dim Çayı' dır. Alara çayı; Manavgat ile Alanya ilçeleri arasındaki sınırı çizmektedir. Dim Çayı'nda bulunan küçük regülatör tesisi mesire yeri olarak da kullanılmaktadır. Dim Çayı üzerinde Dim Barajı ile ilgili çalışmalar tamamlanmış ve baraj su tutmaya başlamıştır. 2009 yılı sona ermeden hizmet vermeye başlayacaktır[62].

62 Alanya Ticaret ve Sanayi Odası, Coğrafi Konum, (Çevrimiçi), http://www.altso.org 19.03.2008

3.1.5.2 Bitki Örtüsü

Alanya'nın toplam yüzölçümü 175.678 hektardır. Bunun % 16,45'i olan 28.880 hektarını tarım, % 6,26'sı olan 9.860 hektarını çayır ve mera, % 65,48'i olan 115.013 hektarını fundalık ve orman, % 0,10 olan 185 hektarını su yüzeyi, % 11,70'i oluşturan 20.560 hektarını da tarım dışı alanlar ve meskun sahalar oluşturmaktadır. İklimi ve konumu ile Akdeniz Bölgesi'nin en verimli topraklarına sahip olan bir yöresidir. Bu nedenle de yetişen bitki türleri çeşitlilik göstermektedir. Akdeniz Bölgesi'nin en fazla orman zenginliği, Antalya ili sınırları içindedir. Antalya'nın ilçesi durumunda olan Alanya, orman yönüyle zengin bir yöredir. Alanya'da bulunan ormanlar ülke ormanlarının % 0,5'ini oluşturmaktadır. Bu oranın arttırılması için yılda ortalama 750 hektarlık alan ağaçlandırılmaktadır. Dağların bazı kısımları tipik Akdeniz orman bitkisi olan makilerle kaplıdır. Dağların yüksek kesimlerinde karaçam ve sedir ormanları, sahil kesimlerinde ise kızılçam ormanları mevcuttur. Hatta İncekum gibi bazı bölgelerde denizle orman alanları iç içe girmektedir. Genel olarak kızılçam, karaçam, sedir, meşe, köknar, ardıç, çınar ve kızılağaç bulunan orman alanlarında kavak, ıhlamur, kestane, fındık gibi orman ürünleri ile de karşılaşılmaktadır[63].

Alanya'da tabii bitki örtüsünün dışında zirai çalışmalarla oluşmuş bitki örtüsü de mevcuttur. Sahil kesiminde narenciye bahçeleri ve muz plantasyonları, yöreye canlı bir yeşillik kazandırırken yöre için iyi bir tarım ürünü olan avokado ve kivi gibi ağaç türleri artmaktadır. Dağlık ve platoluk kesimde soğuğa dayanıklı elma, armut ve ayva gibi meyve türleri yetiştirilmektedir. Yıllar önce bataklık arazileri ıslah etmek için getirilen okaliptüs ağaçları, görevlerini tamamladıktan sonra bir süs bitkisi olarak yol kenarlarını süslemiştir. Alanya yöresinde her türlü

63 Alanya Ticaret ve Sanayi Odası, Coğrafi Konum, (Çevrimiçi), http://www.altso.org 19.03.2008

doğal şartlarda kendine has bitki örtüsünün yetişeceği bir köşe bulmak mümkündür.

3.1.6 Alanya'nın Turizm Özellikleri ve Potansiyeli

Akdeniz kıyılarının turistik çekiciliğe sahip olması, bölgede yer alan Türkiye için de etkili olmuştur. İlk önce İspanya, Fransa gibi Avrupa ülkelerinde oluşan turizm pazarı yavaş yavaş Türkiye'ye, özellikle kıyı yerleşmelerine doğru kaymıştır. Çünkü turist artık kendi yaşadığı çevreden farklı, özgün doğa parçaları aramaya başlamış, yoğun olarak, neredeyse endüstrileşme niteliğinde yapılanmış, çevre sorunlarıyla boğuşmakta olan yerlerden uzaklaşma isteği içine girmiştir. Böylece Türkiye'nin 2. Kalkınma Planı (1968-1972) döneminde arzu ettiği kitlesel turizm, artık ülkemizde de yerini almıştır. 1980'li yıllardan sonra özellikle kıyı bölgelerinde hızla gelişen turizm sektörü, kitle turizminin önemli merkezleri haline gelmiştir. Sonuç olarak dış turizmin talebi olan kitlesel turizm tesisleri ve sistemleri inşa edilmeye başlanmış, bunun yanında iç turizmin talebi olan 2. konut bölgeleri de gelişmiştir[64].

3.1.6.1 Alanya'da Turizmin Başlaması ve Gelişimi

Alanya'nın tipik Akdeniz iklimine sahip oluşu, ilçe turizmi açısından uygun bir ortam hazırlamıştır. Kıyı turizmi için gerekli olan sıcaklık, yağış durumu, deniz suyu sıcaklıkları, kumsalları dolayısıyla denize girme süresinin uzunluğu, Alanya'da deniz turizminin gelişmesinde etkili olmuştur. Alanya'da 1970 - 1980'li yıllar arasında yerli halkın evlerini pansiyon olarak turizme açmasıyla turizm yavaş yavaş tanınmaya başlamıştır. Çevrenin antik kalıntılar bakımından zengin olması, dış turizmde ilgi çekmesine neden olmuştur.

---

64 Aslı Öğüt Erbil, "Kıyı Kesimi Turizm Yerleşmelerinde Modernlik Boyutu ve Alanya Örneği", **19. Dünya Şehircilik Kolokyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1996, s.137

Tarım sektörünün ağırlıklı olarak yer aldığı Alanya, turizm sektörü ile yeni tanışmamış olmasına rağmen 1980 yılından sonra büyük bir değişim ve atılım gerçekleştirerek özellikle kitle turizmi için Türkiye'deki önemli merkezlerden biri olmuştur.

Büyük işletme ve tesislerde dış turizme, ağırlıklı olarak 2. konutlarla iç turizme hizmet veren Alanya ilçesi, sunduğu doğal ve kültürel değerlerle kolay pazar bulmuştur. Söz konusu pazar talebinin karşılanması için gelişimini de hızlı yaşamıştır. Evrensel değerleri arayan ve kitle turizmi çerçevesinde hareket eden yabancı turistler için ilk önce Alanya merkezinde veya çok yakınında başlayan turizm tesislerinin oluşturulması, daha sonra tarımsal nitelikli diğer alanlara da yayılmaya başlamıştır.

Turizmde en önemli gelişme 1982 tarihli Turizmi Teşvik Kanunu'nun sağladığı olanaklarla sağlanmıştır. Turizmi Teşvik Kanunu'nun turizm merkezlerinin tespit edilmesi ve bu yerlerin yerli ve yabancı girişimcilere 49 yıllığına kiralanmasının öngörülmesiyle ilan edilen turizm merkezleri arasında 1987 yılında Alara çayı güneyi ve Çenger turizm merkezleri bulunmaktadır. 1989 yılında Alanya'nın doğusu ve batısı turizm merkezi ilan edilmiştir. Turizm bankasının turizm merkezlerini kredilendirilecek öncelikli yöre olarak kabul etmesi nedeniyle yerli ve yabancı girişimcilerin Alanya'ya ilgisi artmıştır. Alanya kıyılarında beş yıldızlı tesislerin yapımı bu olanaklarla mümkün olmuştur.

Büyük yatak kapasiteli otellerin açılması Alanya'yı kitle turizmine açmıştır. İç ve dış turizmde Antalya havaalanına yakınlığı nedeniyle organize turlarla çok sayıda turist gelmektedir[65]. Başlangıçta kent merkezinde başlayan turistik faaliyetler ve yapılaşma, 1990'lı yılların başlarında önce kentin batısında Avsallar Beldesi çevresi ile

65 Mehmet Demirel, **Alanya'da Turizm**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997, s.28

Alanya arasında, daha sonradan kentin doğusuna doğru Oba, Kestel, Mahmutlar yönünde sahil boyunca gelişmiştir. Bu gelişmelere kısa, orta ve uzun vadede planlama yapılarak yön verilememiştir. Bunun sonucunda kentin bazı (Yeşilköy, Avsallar, Serapsu) sahillerinde muz bahçeleri ve seralar hızla yok edilmiş, yerini çeşitli turistik tesisler almıştır. Kentin doğusundaki (Oba, Kestel, Mahmutlar, Demirtaş) beldelerinde ise portakal, muz bahçeleri plansız bir biçimde tahrip edilmiştir. Kent içindeki turistik tesisler öncelikle kumsal boyunca uzanan E-24 karayolu boyunca yoğunlaşmış, daha sonra önce kentin batısına daha sonra ise doğusuna doğru yayılıp genişlemiştir[66].

3.1.6.2. Alanya Turizmini Oluşturan Doğal Etkenler

Alanya, yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı Akdeniz ikliminin etkisi altında olduğundan deniz turizmine uygun bir iklime sahiptir. Ayrıca coğrafi konumu açısından ayrı bir özellik taşımaktadır. Doğu, kuzey ve batısının yüksek dağlarla çevrili olması, kıyıyı iç kesimlerden gelen soğuk hava akımlarına karşı korur. Deniz, doğal güzelliği ve sağladığı çeşitli rekreasyonel faaliyetlerle (güneşlenme, yüzme, yelken, su kayağı, su paraşütü, windsurfing vb.) insanları kendisine çekmektedir. Bu durum kıyı ve yat turizmini içine alan deniz turizmini ortaya çıkarmıştır. Alanya'da yıllık ortalama hava sıcaklığı yaklaşık 19 °C'dir.

Alanya, Dilvarda Burnu'nun 30 km doğusunda ve 30 km batısında olmak üzere toplam 60 km'lik bir kıyı şeridine sahiptir. Fakat yanlış yapılaşma yüzünden kıyı genişlikleri azalmıştır.

Alanya da yat turizmi için uygun sahil bulunmamaktadır. Yat turizmi girintili çıkıntılı enine kıyılarda gelişme gösterir. Yatlar demirlemek için az rüzgar alan koylar ararlar. Fakat Akdeniz kıyıları boyuna kıyı özelliğindedir. Bu nedenle yatların demirlenmesi için kısa mesafede uygun koylar bulunmamaktadır. Alanya çevresinde de yat turizmine uygun çok az

66 Demirel **a.g.e** s.29

(Düzeltme)

koy bulunmaktadır. Alanya'nın beş km batısında Ulaş mevkiinde yat limanı inşaatı devam etmektedir. Yat limanının 2009 yılının yaz sezonuna kadar tamamlanması hedeflenmiştir.

Fotoğraf 1. Dilvarda Burnu ve sahil uzantısı

Kaynak: Alanya Kent ve Tatil Rehberi, Alanya Resimleri, (çevrimiçi), http://www.alanya-alanya.com/alanya-resimleri, 03.04.2008

Alanya'nın turistik çekim merkezi olmasının en önemli sebeplerinden birisi deniz kıyısında yer alması ve Akdeniz'in en güzel plajlarını barındırmasıdır.

Alanya plajları geniş kumsallardan oluşur ve Mavi Bayraklıdır. Mavi Bayrak, yüzme amacıyla kullanılan deniz sularının temizliğini, plaj standartlarını belirleyen ve bunları denetleyen uluslararası bir uygulamadır. Aranan niteliklere uyan plajlara bir yıl geçerli olmak üzere Mavi Bayrak verilir. İki hafta ara ile suyun mikrobiyolojik ve fizikokimyasal analizleri yapılır.

Alanya'da deniz suyunun rengi kıyıda maviden turkuvaza dönüşür. Durgun havalarda dipteki balıkları, çıplak gözle görmek olasıdır. Küçük balıkların, ayak altında dolaşması olağandır. Alanya kent merkezinin tarihi yarımadaya göre batı ve doğu kıyısı plajdır. Batıda Damlataş ve Kleopatra, doğuda Keykubat ve Portakal plajları vardır. Kent dışında ise Ulaş, Konaklı, Fuğla, İncekum, Mahmutlar gibi plajları bulunur. Alanya kumsalları kilometrelerce uzayıp gider. Kumsalların yanı sıra karayolu kenarında ağaçlarla kaplı bir yamacın altında veya antik kalıntılar arasındaki doğal plajlar ise doğa ya da tarihle baş başa kalmayı yeğleyen konuklarını ağırlar. Alanya kent merkezindeki plajlarda uluslararası kuralların yanı sıra yerel yönetimlerin öngördüğü kurallar uygulanır. Buna göre, plajlara giriş ve duş ücretsizdir. Güneşlenme tahtaları ve plaj şemsiyeleri ise ücrete tabidir; bu hizmetleri almak zorunlu değildir. Plajlarda yiyecek ve içecek servisi yapan büfelerde fiyat farklılığı yoktur.

Plajlarda kıyıdan belli bir mesafeye tekneler ve su sporları yapılan deniz taşıtları giremez; yüzme alanları bariyerler ile belirlenmiştir. Plajların güvenliği, kıyıdan güvenlik güçleri denizden ise deniz zabıtası tarafından denetlenir.

3.1.6.3. Alanya Turizmini Oluşturan Tarihi Etkenler

Alanya kent tarihinin üst paleolitik döneme (M.Ö. 20.000-17.000) kadar uzandığı tahmin edilmektedir. Tarih boyunca korsanlardan, Bizanslılar' a, Selçuklular' dan Osmanlılar' a kadar birçok medeniyete ev sahipliği yaparak cumhuriyet dönemine ulaşan Alanya, geçirdiği bu evrelerle zengin bir kültüre ve tarihi mirasa sahiptir.

Denizden ve karadan zor ulaşılabilirliği nedeniyle tarih boyunca güvenlik amacıyla devamlı yerleşilen Alanya Kalesi; Anadolu'yu süsleyen yüzlerce kaleden bugün ayakta kalabilmiş ve korunmuş olanlardan birisidir. Kale 6.5 kilometreyi bulan sur uzunluğu, 140'ı bulan burçu, içindeki 400' e yakın sarnıcı, görkemli yazıtlı kapılan ile Selçuklu sanatını en iyi yansıtan, Selçuklu'nun görkemini gözler önüne seren bir açık hava müzesi görünümündedir.

Kalenin ilk iskan tarihi Helenistik döneme kadar inmekte ise de gerçek anlamda Selçuklular döneminde tüm görkemliliği ile abidevi hale getirilmiştir. Kalenin iç kale olarak adlandırılan ve yarımadanın batı köşesinin en yüksek yerinde kurulmuş olan bölümünün denizden yüksekliği 250 metreyi bulmaktadır[67].

Alanya kalesinin çevresinde ve içinde çeşitli yapılar bulunmaktadır. Bunlar, dönemin en büyük yelkenlilerinin sığabildiği, her biri 7.7 m genişliğinde 5 bölmeden oluşan Selçuklu tersanesi ve tersaneyi korumak için inşa edilen tophane binası, düzgün bir sekizgenden meydana gelen 5 kat yüksekliğindeki Kızıl Kule, büyük su sarnıçları ve Bizans Kilisesi gibi yapılardır.

Alanya'da birçok antik kent kalıntıları bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri, Leatres Learti harabeleri, Syedra şehri ve Lotape şehri olarak gösterilebilir. Selçuklu devrinden kalma Alara Han ve Şarapsa kervansarayı turizme hizmet eden eserlerdendir. Yine 1967 yılında açılan Arkeoloji müzesinde bölgede yaşamış olan kültürlere ait eserleri sergilenmektedir[68].

3.1.7. Alanya'daki Konaklama Tesisleri ve Yatak Kapasitesi

Yerleşim yerini geçici olarak değiştiren kişinin en önemli ihtiyaçlarından birisi konaklamadır. Konaklama işletmeleri verdikleri hizmetin nitelik ve niceliklerine göre çeşitli kriterlere göre sınıflandırılmaktadır. Bunlar arasında oteller, moteller, pansiyonlar, tatil köyleri, kampingler, çeşitli kuruluşlara ait dinlenme tesisleri, dağ kulübeleri ve benzeri tesisleri sayabiliriz.

---

67 Manisa, **a.g.e** , s.12

68 http://alanya.gov.tr/index.php?Itemid=3&id=20&option=com_content&task=view&lang=tr (çevrimiçi: 24.02.2008)

Alanya'da hizmet veren konaklama tesisleri Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli ve Belediye belgeli tesisler olarak faaliyet göstermektedir. Bu tesislerle ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda görülmektedir. Belediye belgeli tesislerin yatak kapasiteleri 2005 yılında 69.171'e ulaşarak turizm bakanlığından belgeli tesislerin 77.131 olan yatak sayısına yaklaşmıştır. 2005 yılında 541 olan belediye belgeli tesis sayısı 2007 yılında 364'e düşmüştür. 2005 yılından sonra 2006 ve 2007 yıllarında rekabete dayanamayarak bir çok belediye belgeli küçük ölçekli tesis kapanmıştır. Özellikle belediye belgeli apart otel ve pansiyonların sayısında son yıllarda azalma görülmektedir. Buna karşın bakanlık belgeli tesis ve yatak sayıları artmaya devam etmektedir. 2001 yılında toplam 112.957 yatağa sahip olan Alanya 2007 yılı itibariyle % 33,3'lük bir artışla 154.199 yatağa ulaşmıştır.

Tablo 8. Alanya'da Hizmet Veren Konaklama Tesisleri

Alanya'da Hizmet Veren Konaklama Tesisleri						
	31.12.2005		**31.12.2006**		**31.12.2007**	
Sınıflandırma	**Tesis**	**Yatak**	**Tesis**	**Yatak**	**Tesis**	**Yatak**
Turizm İşletme Belgeli	249	77. 131	248	80.167	353	103.486
Belediye Belgeli	541	69. 171	421	67.136	364	50.713
Toplam	**790**	**146. 302**	**669**	**147.303**	**717**	**154.199**

Kaynak: Alanya Ticaret ve Sanayi Odası, Rakamlarla Alanya, (Çevrimiçi), http://www.altso.org 07.04.2008

Tablo 9. Alanya'da Hizmet Veren Turizm İşletme Belgeli Tesisler

Alanya'da Hizmet Veren Turizm İşletme Belgeli Tesisler						
	31. 12. 2005			**31.12.2006**		
Sınıflandırma	**Tesis**	**Oda**	**Yatak**	**Tesis**	**Oda**	**Yatak**
*****	23	6. 992	16. 101	27	8. 270	19. 001
****	64	13. 288	30. 405	65	13. 353	30. 585
***	69	7. 326	15. 965	68	7. 467	16. 466
**	41	2. 135	4. 662	37	1. 884	4. 054
*	6	217	436	6	205	410
Apart (A)	41	2. 181	7. 472	40	2. 154	7. 451
Motel (M)	-	-	-	1	21	42

Pansiyon (P)	1	16	32	-	-	-
TK 1 (HV1)	3	672	1. 518	3	672	1. 518
TK 2 (HV2)	1	230	540	1	230	540
Toplam	**249**	**33. 057**	**77. 131**	**248**	**34. 188**	**80. 167**

Kaynak: Alanya Ticaret ve Sanayi Odası, Rakamlarla Alanya, (Çevrimiçi), http://www.altso.org 07.04.2008

Tablo 10. Alanya'da Hizmet Veren Belediye İşletme Belgeli Tesisler

Alanya'da Hizmet Veren Belediye İşletme Belgeli Tesisler						
	31. 12. 2005			**31.12.2006**		
Sınıflandırma	**Tesis**	**Oda**	**Yatak**	**Tesis**	**Oda**	**Yatak**
Otel	181	13. 194	31. 152	165	14. 606	35. 455
Pansiyon	54	912	2. 088	36	611	1. 380
Apt. Otel	277	9. 582	31. 644	203	8. 293	26. 532
Apt.Pans	23	280	741	13	124	331
Motel	1	8	16	-	-	-
Kamping	3	91	462	2	70	420
Tatil Köyü	2	1. 006	3. 068	2	1. 004	3. 018
Toplam	**541**	**25. 073**	**69. 171**	**421**	**24. 708**	**67. 136**

Kaynak: Alanya Ticaret ve Sanayi Odası, Rakamlarla Alanya, (Çevrimiçi), http://www.altso.org 07.04.2008

Nüfus yoğunluğunun artması ve hızlı gelişme; yöreye dışarıdan gelen yatırımcıların yanında yerli yatırımcılarında sayısını arttırmıştır. Turistik belgeli tesisler sezon öncesi anlaşmalarla dış turizme yönelmekte, belediye belgeli tesisler ise fiyat ve verdikleri hizmetle daha çok iç turizmin tercihini oluşturmaktadır.

Tarihi ve doğal güzellikleri ile Türkiye'nin en büyük turizm merkezlerinden birisi olan Alanya 1980 yılından itibaren özellikle turizm belgeli tesis sayısı bakımından oldukça hızlı bir şekilde gelişmiştir.

Alanya'ya gelen turist sayısı özellikle 1986 – 1990 arasında oldukça artmıştır. 1986 – 1990 arası Alanya'da turizm patlamasının meydana geldiği yıllar olarak adlandırılmaktadır. Aşağıda yer alan tablo 5 incelendiğinde Alanya'da tesislerdeki yatak sayısı 1981 -1985 yılları arasında 2.550'den turizm patlamasının gerçekleştiği yıllar olarak adlandırılan 1986 -1990 döneminde 26.171'e kadar yükselmiştir.

1990'lı yıllara kadar Alanya'ya gelen yabancı turistlerin neredeyse tamamını Alman turistler oluştururken, sonraki yıllarda turist profili değişmeye başlamış ve başta Rusya olmak üzere, Hollanda ve İskandinav ülkelerinden gelen turistlerin oranları önemli ölçüde artmıştır. Alanya'yı, 2007 yılı itibariyle ağırlıklı olarak belirtilen ülkelerden gelen turistlerin yanında Sloven, Hırvat, Avusturya, Polonya, Çek, Ukrayna uyruklu gibi 20'nin üzerinde değişik ülkeden gelen turist ziyaret etmiştir.

Tablo 11. Alanya'daki Yatak, Yabancı Turist Konaklama ve Geceleme Sayısı

Alanya'daki Yatak, Yabancı Turist Konaklama ve Geceleme Sayısı				
Yıllar	**Tesis**	**Toplam Yatak**	**Yabancı Turist**	**Geceleme**
1997	691	88. 024	698. 628	6. 678. 880
1998	715	97. 453	617. 312	5. 778. 041
1999	768	106. 355	418. 537	4. 009. 585
2000	745	104. 711	677. 340	6. 658. 252
2001	747	112. 957	866. 130	8. 540. 012
2002	768	122. 663	1. 029. 350	9. 844. 710
2003	722	127. 432	988. 785	9. 479. 480
2004	748	133. 361	1. 133. 616	11. 030. 084
2005	790	146. 302	1. 464. 686	13. 459. 784
2006	**669**	**147. 303**	**1. 357. 554**	**13. 466. 205**

Kaynak: Alanya Ticaret ve Sanayi Odası, Rakamlarla Alanya, (Çevrimiçi), http://www.altso.org 08.04.2008

Tabloda Alanya'ya gelen turistlerin yıllar itibariyle Türkiye ve Antalya içindeki payı görülmektedir. 2002 yılında bir milyonu aşan yabancı turist sayısı 2003 ve 2006 yıllarında bir önceki yıla göre azalmıştır. 2003 yılında bir önceki yıla göre Antalya'ya gelen ve 2006 yılında ise hem Türkiye ve hem de Antalya'ya gelen yabancı turist sayılarının azalması, Alanya'ya gelen turist sayısını da etkilemiştir. 2007 yılında Alanya'ya gelen

yabancı turist sayısı tekrar artarak 1.510.000 turiste ulaşmıştır. Alanya 2007 yılında Türkiye'ye gelen 23.017.081 yabancı turistin % 6,56'sını ve Antalya'ya gelen 7.291.356 yabancı turistin ise % 20.70'ini ağırlamıştır.

Tablo 12. Alanya'ya Gelen Yabancı Turistlerin Türkiye ve Antalya İçindeki Payı

Alanya'ya Gelen Yabancı Turistlerin Türkiye ve Antalya İçindeki Payı						
	Gelen Yabancı Turist Sayısı			Antalya'nın Payı (%)	Alanya'nın Payı (%)	
Yıllar	Türkiye	Antalya	Alanya		Türkiye	Antalya
2002	12.921.981	4.747.328	1.029.350	36,73	7,96	21,68
2003	13.701.418	4.681.951	988.785	34,17	7,21	21.11
2004	17.202.996	6.047.168	1.133.616	35,15	6.58	18,74
2005	20.522.621	6.884.024	1.464.686	33,54	7,13	21,27
2006	19.275.948	6.011.183	1.357.554	31,18	7,04	22,58
2007	23.017.081	7.291.356	1.510.000	31,67	6,56	20,70

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü İstatistikleri ve Alanya Kaymakamlığı Alanya Ekonomik ve Sosyal Yapısı, Ocak 2008 raporu.

Alanya'da turizm sezonu genel olarak Mart-Nisan aylarında başlamakta ve Kasım ayı sonuna kadar sürmektedir. Kışın açık olan turistik tesisler olmakla birlikte turistlerin Alanya'yı ziyaretleri özellikle Haziran-Eylül ayları arasındaki dönemde yoğunlaşmaktadır. Alanya'yı ziyaret eden turistlerin aylara göre dağılımını yansıtacak yeterli veri olmamakla beraber bu durum, Antalya'yı ziyaret eden turistlerin aylara göre dağılımı ile benzerlik göstermektedir. Aşağıdaki tabloda Antalya'ya gelen yabancı turistlerin 2004- 2007 yılları arasında aylara göre dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde yabancı turistlerin son dört yılda Antalya'ya en çok Haziran- Eylül ayları arasındaki dönemlerde geldiği görülmektedir. Yerli turistler ise Alanya'ya bayram tatillerinde ve özellikle okullar tatile girdikten sonraki Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında yoğun olarak gelmektedirler. Yerli turistlerin sayısının tam olarak belirlenmesi güç olmakla birlikte, son yıllarda erken rezervasyon ve indirimli tatil olanaklarından yararlanarak seyahat acentaları vasıtasıyla organize şekilde yöreye gelen yerli turist sayılarında artışlar gözlenmektedir.

Tablo 13. Alanya'ya Gelen Yabancı Turistlerin Aylara Göre Dağılımı

Antalya'ya Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Aylara Göre Dağılımı				
AYLAR	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**
Ocak	114. 112	140.464	111.475	105.584
Şubat	157. 040	185.510	110.601	134.207
Mart	205. 552	316.767	207.248	225.024
Nisan	383. 959	432.106	442.700	421.626
Mayıs	682. 088	835.073	650.287	801.861
Haziran	687. 982	852.378	862.050	1.043.007
Temmuz	910. 457	1. 104. 557	1.030.174	1.213.745
Ağustos	945. 704	1. 008. 486	1.024.706	1.228.820
Eylül	796. 520	893.191	763.347	1.082.107
Ekim	739. 558	786. 434	540.353	662.198
Kasım	289. 638	215.499	153.441	234.414
Aralık	134. 558	113.559	114.801	138.763
Toplam	6. 047. 168	6. 884.024	6.011.183	7.291.356

Kaynak: Alanya Ticaret ve Sanayi Odası, Rakamlarla Alanya, (Çevrimiçi), http://www.altso.org 08.04.2008

Turist sayısındaki artışın yanında turizm sektörü açısından diğer önemli bir konu turistlerin geceleme sayıları ve dolayısıyla Alanya'daki ortalama kalış süreleridir. Aşağıdaki tabloda 2006 ve 2007 yıllarında turistlerin Alanya'daki ortalama kalış sürelerinin önceki yıllara göre en üst seviyeye ulaştığı görülmektedir. 2006 ve 2007 yılları itibariyle yabancı turistlerin Alanya'daki ortalama kalış süreleri 9,91 olarak gerçekleşmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistiklerinde 2006 yılında Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin ortalama kalış süresi 3,92 olarak tespit edilmiştir. Ortalama kalış süresi açısından Türkiye ortalamasının iki buçuk katına ulaşan Alanya'ya gelen yabancı turistlerin tatillerinde iki haftalık konaklamaya doğru yöneldikleri anlaşılmaktadır. Bu veriler Alanya'da kitle turizmi olduğunu göstermektedir.

Tablo 14. Alanya'daki Tesis, Yatak, Yabancı Turist Geceleme Sayısı ve Ortalama Kalış Süresi

Alanya'daki Tesis, Yatak, Yabancı Turist, Geceleme Sayısı ve Ortalama Kalış Süresi					
Yıllar	**Tesis**	**Toplam Yatak**	**Yabancı Turist**	**Geceleme**	**Ort. Kalış Süresi**
2001	747	112. 957	866. 130	8. 540. 012	9,85
2002	768	122. 663	1. 029. 350	9. 844. 710	9,56
2003	722	127. 432	988. 785	9. 479. 480	9,58
2004	748	133. 361	1. 133. 616	11. 030. 084	9,73
2005	790	146. 302	1. 464. 686	13. 459. 784	9,18

2006	669	147. 303	1. 357. 554	13. 466. 205	9,91
2007	717	154.199	1. 510. 000	14. 978. 387	9,91

Kaynak: Alanya Kaymakamlığı, Alanya Ekonomik ve Sosyal Yapısı, Ocak 2008 raporu

1983 yılında Alanya'da belgeli konaklama tesislerinde 3141 olan yatak kapasitesi, 2007 yılı itibariyle Kültür ve Turizm Bakanlığı ve belediye belgeli işletmelerle birlikte toplam 150.584' e ulaşmıştır. Yukarıdaki tabloda 2005 yılında 790' a ulaşan toplam tesis sayısının 2006 yılında %15,3 oranında azalarak 669 tesise düştüğü görülmektedir. Tesis sayılarındaki bu önemli azalma özellikle belediye belgeli apart otel olarak hizmet veren birçok tesisin kapanmasından kaynaklanmıştır. 2007 yılında ise yeni tesislerin açılması ile tesis sayısı 678'e yükselmiştir. Bununla birlikte halen Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli yeni yatırımlar devam etmekte ve tamamlandığında işletme belgesi ile faaliyete geçmektedirler. Alanya'daki toplam yatak kapasitesi, yapımı devam edenlerle birlikte son yıllarda faaliyete geçen büyük ölçekli tesisler nedeniyle, tesis sayılarının bir önceki yıla göre azaldığı 2003 ve 2006 yıllarında dahi artmaya devam etmiştir.

Alanya'da turizm sektörü ile ilgili yapılan değerlendirmelerde önemli bir diğer nokta, turizmden elde edilen gelirdir. Alanya'nın turizm gelirinin hesaplanmasında Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçilerin yıllar itibariyle ortalama harcama miktarlarından yararlanılmıştır. Turizm gelirinin tespit edilmesi 2001-2002 yıllarında Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Devlet İstatistik Kurumu tarafından, 2003 yılından itibaren ise Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu ve Merkez Bankası tarafından ''Çıkış Yapan Ziyaretçi Anketi'' sonuçlarından elde edilen bilgiler kullanılarak yapılan hesaplamalar ile gerçekleştirilmektedir. Türkiye'nin yıllık turizm gelirleri ve ziyaretçi başına ortalama harcama miktarları belirtilen yöntemle hesaplanırken, bölgesel düzeyde bu hesaplamalarla ilgili bir istatistiki veri bulunmamaktadır. Dolayısıyla Alanya'nın turizmden elde ettiği gelirin belirlenebilmesi için Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin yaptığı ortalama harcama miktarları dikkate alınarak bir hesaplama yoluna gidilmiştir. Alanya'nın yıllar itibariyle elde ettiği turizm geliri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 15. Alanya'nın 2001-2007 Arasındaki Turizm Geliri

Alanya'nın 2001-2007 Arasındaki Turizm Geliri			
Yıl	**K.B.O.H ($) ***	**Yab.Turist**	**Toplam Gelir ($)**
2001	655, 0	866. 130	567. 315. 150
2002	697, 0	1. 029. 350	717. 456. 950
2003	706. 0	988. 785	698. 082. 210
2004	705. 0	1. 133. 616	799. 199. 280
2005	679. 0	1. 464. 686	994. 521. 794
2006	651. 0	1. 357. 554	883. 767. 654
2007	608. 0	1 .510. 000	918. 080. 000

Kaynak: Alanya'nın Yapısı, Sorunlar ve Çözüm Önerileri Raporu , s.6

*K.B.O.H : Kişi başı ortalama harcama.

Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistiklerinde 2007 yılı için 608 $ olarak açıklanan yabancı ziyaretçi başına ortalama harcama miktarı göz önüne alınarak, Alanya'nın 2007 yılı için turizm geliri 918.080.000 $ olarak hesaplanmıştır. Alanya 2006 yılına göre turizm gelirini yaklaşık % 3,9 oranında artırmasına rağmen, 2005 yılında elde ettiği 994.521.794 $ olan turizm gelirini 2007 yılında yakalayamamıştır. Bu durum turist sayısının artmasına karşın, Alanya'yı gelir düzeyi daha düşük yabancı turistlerin ziyaret etmeleri ile açıklanabilir.

3.1.7.1 Alanya'da Hizmet Veren Seyahat Acenteleri

Aşağıdaki tabloda Alanya'da faaliyet gösteren seyahat acentelerinin gruplarına göre dağılımı görülmektedir. Alanya'da 2007 yılında A, B ve C grubu olmak üzere toplam 232 adet seyahat acentesi bulunmaktadır. Bunlar içinde A grubu seyahat acentelerinin sayısı ise 218'dir. Bu acentelerin 109' unun merkezi Alanya'da iken diğer 109'unun ise merkezleri başka illerde olup Alanya'da şubeleri mevcuttur. Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2007 yılı istatistiklerine göre Antalya'da toplam 1000 adet seyahat acentesi faaliyet göstermektedir. Bu seyahat acentelerin % 23,2 si Alanya'da bulunmaktadır.

Tablo 16. Faaliyet Gösteren Seyahat Acentelerinin Gruplara Göre Dağılımı

Alanya'da Faaliyet Gösteren Seyahat Acentelerinin Gruplarına Göre Dağılımı								
Yıl	**A Grubu**		**B Grubu**		**C Grubu**		**Toplam**	
	Merkez	**Şube**	**Merkez**	**Şube**	**Merkez**	**Şube**	**Merkez**	**Şube**

2007	109	109	4	2	2	6	115	117
	218		6		8		232	

Kaynak: Alanya Ticaret ve Sanayi Odası, , (Çevrimiçi), http://www.altso.org.tr/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=424, 10.04.2008

3.1.7.2 Alanya'da Hizmet Veren Yiyecek ve İçecek İşletmeleri

Alanya'da konaklama tesisleri dışında faaliyet gösteren çok sayıda yiyecek içecek işletmesi bulunmaktadır. Sadece Alanya Belediyesinden ruhsat alarak faaliyet gösteren restoran, bar, disko, kafeterya, pizza salonu, kebap salonu, kahvaltı salonu, pastane ve benzeri işletmelerin sayısı 2007 yılı itibariyle 988 adettir. Alanya belediyesi dışında belde belediyelerinden ruhsat alarak faaliyet gösteren çok sayıda yiyecek içecek işletmesi bulunmaktadır.

Bu işletmelerin müşterilerinin çoğunluğunu Alanya'ya gelen yerli ve yabancı turistler oluşturmaktadır. Bunun yanında Kültür ve Turizm Bakanlığından müstakil olarak belge almış yiyecek ve içecek işletmelerinin sayısı ise oldukça azdır. 2007 yılı itibariyle bir adet 1. sınıf ve üç adet 2. sınıf lokanta ve on adet özel tesis ve günübirlik tesis statüsü kapsamında hizmet veren yiyecek ve içecek işletmeleri bulunmaktadır. Alanya'da benzer hizmeti veren çok sayıda yiyecek içecek işletmesinin olması yoğun bir rekabeti de beraberinde getirmektedir. Bu durumda işletmelerin niceliğinden çok niteliği ön plana çıkmaktadır. İşletmelerin varlığını sürdürebilmesi ve verimli çalışabilmeleri için müşteri memnuniyetine odaklı işletmecilik anlayışı ile verdikleri hizmetlerde bir farklılık yaratmaları gerekmektedir.

3.2 Alanya’da Turizmin Getirdiği Problemler

Alanya kenti, Türkiye' de turizmin başladığı ilk bölgelerden biridir. Bu nedenle Alanya Türkiye'de turizm olgusunu ve gelişimini en uzun süreli yaşayan kent durumundadır. Dolayısıyla kitle turizminin karşılanabilmesi amacıyla başlatılan kalkınma hamlesinin olumsuz etkilerine en çok maruz kalan kentlerimizdendir. Kentin doğal ve yapay fiziksel çevresi turizm adına, turizmin varlığını engelleyecek şekilde çok büyük zarara uğratılmıştır. Kent ve çevresi neredeyse tüm özgün kimliğini kaybetmiş ve sıradanlaşmaya başlamıştır.

Özellikle 1980 yılından itibaren kentte büyük turizm yatırımlarının yapılması, her yatırımın kendisinden sonra gelecek diğer bir yatırım için çekirdek ya da cazibe merkezi olması, Alanya'nın kısa zamanda fiziksel olarak plansız bir şekilde büyümesine neden olmuştur.

Böylelikle kıyı ovası adeta bir beton yığınıyla örtülmüştür. Turizm sektörü konusunda çok daha ileri ve tecrübeli ülkeler olan İspanya, Fransa ve İtalya da yıllar önce aynı sorunları yaşamışlardır. Bu ülkeler doğal güzelliklerinin bozulmaya başlamasıyla yeni kurulacak turizm alanları için doğayı bozmayacak bazı formlar geliştirmişlerdir. Ülkemizde ve Alanya’da turizm yatırımları yapılırken öncelikli olarak düşünülmesi gereken doğal yapı maalesef geri planda bırakılmıştır.

Fotoğraf 2. İlçe merkezindeki yoğun ve düzensiz yapılaşma

Kaynak: Sefer Önal, (Çevrimiçi), http://likeenoootherr.deviantart.com/art/alanya-48319320 12.04.2008

Turizm, çevre tüketen kaynağa bağlı bir olaydır. Yalnız doğal kaynaklar üzerinde değil, aynı zamanda diğer alanlarda da etkileri olmaktadır. Yani turizme dayalı gelişmenin ekolojik sonuçları da bulunmaktadır. Bu sonuçların olumsuzluklarının önlenmesindeki en önemli husus, insan faaliyetleri ve çevre arasındaki bağların bilincinde olunmasıdır. Burada esas olan, bu yeni kavramsal gelişmede turizmin, diğer beşeri faaliyetlerle kaynaştırılması, turizm ve turizm dışı faaliyetler arasında fark gözetilmeden ekolojik sürdürülebilirliğin sağlanmasıdır. Turizmin sağladığı ekonomik yararın, çevrenin kullanılması bağlamında ekolojik temele dayanan dengeli ve denetimli olması da çok büyük önem taşımaktadır[69].

69 Nazmiye Erdoğan, "Sürdürülebilirlik Açısından Türkiye'de Ekoturizm Gerçeği", **Ekoloji Magazin Dergisi**, 2005, Ankara, s. 27

Alanya bölgesinde turist sayısını dengeleyen belirli eşiklerin konulması da önem arz etmektedir. Eşiklerin yaratılmasında ise ekolojik sürdürülebilirlik için aşağıdaki hedefler belirlenmelidir[70].

- Turistik bölgelere olan yoğun göç yönlendirilmeli,
- Bölgesel mekan ve ekosistem korunmalı,
- Kentsel mekan açık, sağlıklı ve konforlu olmalı,
- Turist akını seçeneklere göre yönlendirilmeli,
- Boş zamanları değerlendirme için özellikler yaratılmalı,
- Zaman ve mekanda uygunluk ve nitelik olmalıdır.

Bu çerçevede kısa, orta ve uzun vadede görüş ve hedeflerde stratejilerin bütünleştirilmesi yanında kısa, orta ve uzun vadede gelişmeye karşı çıkmayan, çevreyi ve ekolojik değerleri koruyan bir turizm anlayışı gerekmektedir.

Ekolojik bağlamda turizmin irdelenmesi ve Alanya'nın geleceğini etkileyecek karar çevrelerinin yönlendirilmesi için öncelikle kentin sorunlarının ortaya konulması gerekmektedir. Bu sorunlar doğrudan turizm olgusunun yarattığı, turizmi etkileyen, sürdürülebilirliğini tartıştıran sorunlar olarak belirginleşmektedir. Bu bölümde Alanya'nın ekolojik problemleri başlıklar halinde incelenecek ve kısaca çözüm önerileri sunulmaya çalışılacaktır.

3.2.1 Turizm Yapılaşmasındaki Sorunlar

İlki 1957, ikincisi 1985'de tamamlanan Nazım İmar Planları 'turizm' sektöründe iyi bir yer tutmayı hedefleyen Alanya için beklenen sonuçları getirememiştir. Özellikle politikacıların planlara doğrudan müdahale etme girişimleri, turizm hedefi ile uyumsuz sonuçların ortaya çıkmasında en önemli etken olmuştur. Özellikle 1957 planında, plancıların tüm aksi yöndeki ısrarlarına karşın, politikacı

70 Alanya'nın Geleceği Semineri, **Mimarlar Odası Alanya Temsilciliği Yayını,** 1996, sf 21

baskısı ile Mersin karayolunun sahil boyunca kıyı üzerinde ve kısmen kumsallar üzerinde yer alması belki bir anlamda sonun da başlangıcı olmuştur. Bu yolun yapılması kent ve sahili birbirinden ayırmış ve yapılaşmanın sahil kesime tamamen kaymasına neden olmuştur. Daha sonraki dönemlerde ortaya çıkan hızlı yapılaşma eylemi, çevresel bozukluğa yol açan, cephe estetiğinden yoksun, yüksek (8-10 kat) yapıların yoğun bir biçimde kent mekanı içinde yer almasına neden olmuştur.

Alanya sahip olduğu turizm potansiyeli ile, her yıl bir milyonu aşkın değişik ülkelerden turisti ağırlayan ve ülke ekonomisine bir milyar doların üzerinde katkı sağlayan bir kapasiteye sahiptir. İlçe bu yönüne ilaveten sahip olduğu ılıman iklimi ve coğrafi güzellikleri sayesinde binlerce yabancı uyruklunun da sürekli yaşaması için talep ettiği bir yöre haline gelmiştir. Her geçen yıl artan bu talep neticesi kuzey ülkeleri başta olmak üzere yabancılara yönelik gayrimenkul satışlarında yoğun bir talep yaşanmıştır. Bu talep ilçede inşaat ve buna bağlı sektörleri canlandırmış ve yılda ortalama iki-üç bin bağımsız bölümün sadece yabancılara yönelik olarak imalatı gerçekleşmiştir.

Sadece inşaat sektörünü canlandırmakla kalmayan bu gelişmeler, bölge turizmine de büyük katkı sağlamıştır. Halen yaz ve kış ilçemizde yerleşik yaklaşık onbini aşkın yabancı uyruklu yaşamaya başlamıştır. İlçede yaşanan bu değişim ve gelişmeler bölge turizmini, ilçenin sosyal yaşantısını olumlu etkilediği gibi Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde yol almakta olan ülkemizin imajı açısından da son derece olumlu katkılar sağlamaktadır.

Bu açıklamalar ışığında ilçe inşaat işlemlerini belde belde ve genel olarak ele alacak olursak 2004 ve 2005 yıllarındaki kentleşme ve yapılaşmanın canlılığını görmek mümkündür.

Sonuç olarak son beş yıl içinde toplam 2.903 inşaat ruhsatı verilmiş olup, yine bu süre içinde Alanya da toplam 8.676 bağımsız bölüm tamamlanarak iskan ruhsatı almıştır. Halen tahmini olarak inşaat ruhsatı almış, yatırım aşamasında olan yaklaşık 14.000 bağımsız bölüm olduğu tahmin edilmektedir. Büyük çoğunluğu yabancı uyruklulara yönelik olarak gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizin en hızlı göç alan bölgelerinden birisi olan Alanya da kentleşme de büyük hızla devam etmektedir. Sadece son altı yılda toplam 12.891 bağımsız bölüm için iskan ruhsatı düzenlenirken 3.696 adet de inşaat ruhsatı düzenlenmiştir. Tapu Sicil Müdürlüğü verilerine göre de yılda ortalama 5000-6000 arasında satış işlemi gerçekleştirilmektedir. Yaşanan bu hareketlilik yörede inşaat sektörünün canlanmasına neden olmakla birlikte nüfus akınına da önemli ölçüde destek olmaktadır.

Tablo 17. Alanya Genelinde Belediyelerin Toplam İmar Faaliyetleri

Alanya Genelinde Belediyelerin Toplam İmar Faaliyetleri							
İmar Faaliyetleri	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**TOPLAM**
1 – İnşaat Ruhsatı	518	390	240	739	1.154	655	3.696
2 – İskan Ruhsatı	1.663	1.312	1.442	2.090	2.987	3.397	12.891
Daire Bağımsız Bölüm	1.835	1.234	1.385	1.888	2.617	2.809	11.768
Dükkan Bağımsız Bölüm	534	398	388	667	641	763	3.391
Depo Bağımsız Bölüm	34	21	21	40	40	13	169
Apart Otel	12	19	17	9	10	2	69
Otel	22	16	13	7	12	9	79
Büro	1	2	0	13	41	30	87
Okul	2	2	0	3	4	3	14
Resmi Daire	0	3	0	3	35	3	44
3 – İmar Durum Belgesi	127	139	208	361	628	479	1.942
Terk	67	76	81	116	284	219	843
Tevhit	119	102	136	322	528	292	1.499
İfraz	103	98	80	89	258	141	769
Plan Kote	23	31	30	30	66	55	235
Aplikasyon	39	10	44	108	113	57	371
Subasman Vizesi	44	56	71	117	288	271	847
Diğer	26	13	10	40	8	25	122
TOPLAM	5169	3922	4166	6642	9.714	9.223	38.836

Kaynak: Alanya Belediyesi Faaliyet Raporu - 2007

Alanya'daki turizm yapılaşması çevresel tahribata yol açacak şekilde devam etmektedir. İmar planlarına yapılan istismarlarla bir rant yarışı haline gelen turizm olgusu, Alanya kenti ve çevresi üzerinde büyük tehditler oluşturmaktadır. 80' li yıllarda kitle turizminin gelişmesi, ilk önce yerli yatırımcıları harekete geçirmiştir. Bu dönemde oluşan turizm yapılaşması içinde her ne kadar iyi örnekler olsa da çarpık yapılaşmanın temelini oluşturmuştur. Büyük otellerin yanı sıra genel olarak kent merkezinde, zamanın turizm talebini karşılayacak şekilde bir veya iki yıldızlı otellerle beraber pansiyonculuk da gelişmiştir. Alanya'daki turizm olgusu hızla gelişirken büyümeyi yönlendirecek, bölgeye özel bir turizm planının yapılmaması halkın elindeki küçük sermaye ile turizm işletmeciliğine bilinçsizce girmesine neden olmuştur. Bu bilinçsizce yapılaşma sürecinde halkın doğru yönlendirilmemesi ve yerel yönetimdeki boşluğun her türlü fırsatı vermesi, malzemenin de doğru kullanılmaması ile derme çatma bir yapılaşma sistemi ortaya çıkmıştır. Böylelikle kent içinde bilinçsizce inşa edilen, estetik ve fonksiyondan uzak, şehir merkezinde boyutlarıyla da rahatsız edici şekilde yapılar türemiştir. Fotoğraf 4'te Ahmet Tokuş Bulvarı üzerindeki turizm yapılaşması, bu tarz yapılaşmaya örnek teşkil edecek niteliktedir. Bu turizm şekli Alanya'ya ucuz turizm kalıbını da yerleştirmiştir.

1990'lı yıllarda "her şey dahil sistem" turizmin gelişmesi ve kitle turizminin yaygınlaşması turizmdeki konaklama kültürünü değiştirmiştir. Turizm faaliyetleri artık kapasitesi daha büyük, hizmeti daha profesyonel tesisleri tercih etmektedir. Böylelikle hızlıca yapılan ve çevresel karaktere uyum sağlamayan küçük tesislerin kullanımı azalmış, hatta atıl duruma gelenler olmuştur. Alanya ve özellikle çevre beldelerde yapılaşma, çevresel etki değerlendirme sistemi düşünülmeden, bölgedeki yapı yoğunluğu hesaplanmadan yapılmaktadır. Turizm yapılaşması için ayrılan alanlarda uygulanan bir turizm planının olmayışı, niteliksiz ve kısım kısım yoğunlaşan turizm

alanlarını doğurmuştur. Turizm tesislerinin homojen şekilde dağılmaması; görüntü olarak, yükseklik ve boyutları birbirinden farklı yapıların oluşturduğu yapı yığınlarını meydana getirmektedir. Ayrıca bu bölgelerde altyapı sistemleri de zorlanmaktadır. Bu şekilde uygulanan turizm yapılarında sadece tesis standartları düşünülmektedir. çevresel anlamda turizm yapılaşması, hem kent yoğunluğu ve altyapıyı tehdit etmekte hem de tesis, yeterli rekreasyon alanı bulamamaktadır. Fotoğraf 6 'da Güzelyalı Caddesi altında kalan kumsal alan üzerinde yapılan otel blokları bu tarz yapılaşmaya örnektir.

Alanya'nın diğer bir problemi de kent nüfusunun her geçen gün gerek yurt içinden gerekse de yurt dışından Alanya'ya taşınan insanlardan dolayı artması neticesinde yapılan konutların çevresel anlamdaki etkileridir. İmar planlarında geçmişte yapılan hatalardan dolayı Kent içerisindeki tüm boş alanların bu şekilde değerlendirilmek istenmesi ve yüksek katlı (10-12) blokların inşası, kente genel anlamda bir labirent havası vermektedir. Yine imar planı eksikliğinden dolayı yol ve yeşil alanları doğru bir şekilde kullanmadan, bina yükseklikleri ve mesafeleri dengelenmeden inşa edilen yapılar kentte zaten var olan çarpık yapılaşmayı daha da arttırmaktadır. Hızla büyüyen ve çevresindeki komşu alanlarla birleşen Alanya kenti, bu çarpık yapılaşmanın tamamen etkisi altındadır. Alanya'nın kuzeyden çekilen fotoğraflarında bu durum açık bir şekilde ortadadır. Fotoğraf 4'te Ahmet Tokuş Bulvarı üzerindeki konut inşaatları ve şehir merkezinde ki yeni yapılan konut inşaatları buna örnektir.

Bu kadar kısa zamanda yapılaşan kentin durumu bugüne ait hava ve uygu fotoğraflarından net bir şekilde görülmektedir. Ülkemizin birçok kıyı kentinde meydana gelen çevresel tahribat, hızlı ve plansız gelişen çarpık yapılaşma, Alanya'da da ekolojik değerleri zorlamaktadır. Eğer kitle turizminin gelişme gösterdiği bu yıllarda

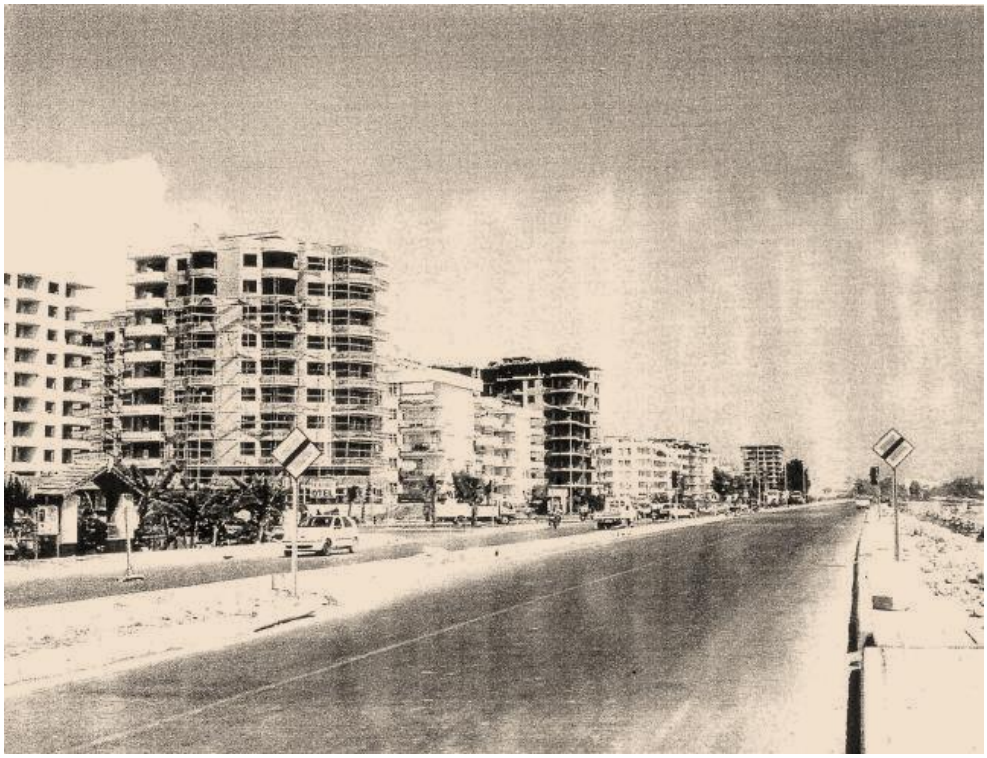
Alanya için yeterli anlamda planlama yapılmış olsaydı, bugünkü gelinen noktadan daha iyi durumda olunabilirdi.

Fotoğraf 3. Kumsalın hemen üstünde Ahmet Tokuş Bulvarı üzerindeki konaklama tesisi

Kentsel gelişmeyi de etkileyen kitle turizm hareketi, bölgede tarımsal karakterdeki arazilerin turizm amaçlı kullanımına neden olmuştur. Alanya, dış turizme ayak uydurmuş ve bu turizm talebinin gerektirdiği tüketim kalıp ve normlarını yakalamış ancak devlet eliyle organize olamamış ve bir "turizm gelişme planı" bütününe sahip olmayan, özel girişimlerin oluşturduğu düzenli olmayan bir turizm yerleşmesidir. Dolayısıyla denetimsiz ve plansız gelişmenin olası sonuçlarını, özellikle sürdürülebilir gelişme ve turizm alanında sergilemektedir. Kirlilik ve çevre sorunları ile birlikte çarpık kentleşme kendisini hissettirmeye başlamıştır. Kentsel arazi kullanımında uygulanan turizm teşvikleri ve yöresel tarımı engelleyici diğer etkenlerle tarım arazileri yerlerini turizme bırakmışlardır.

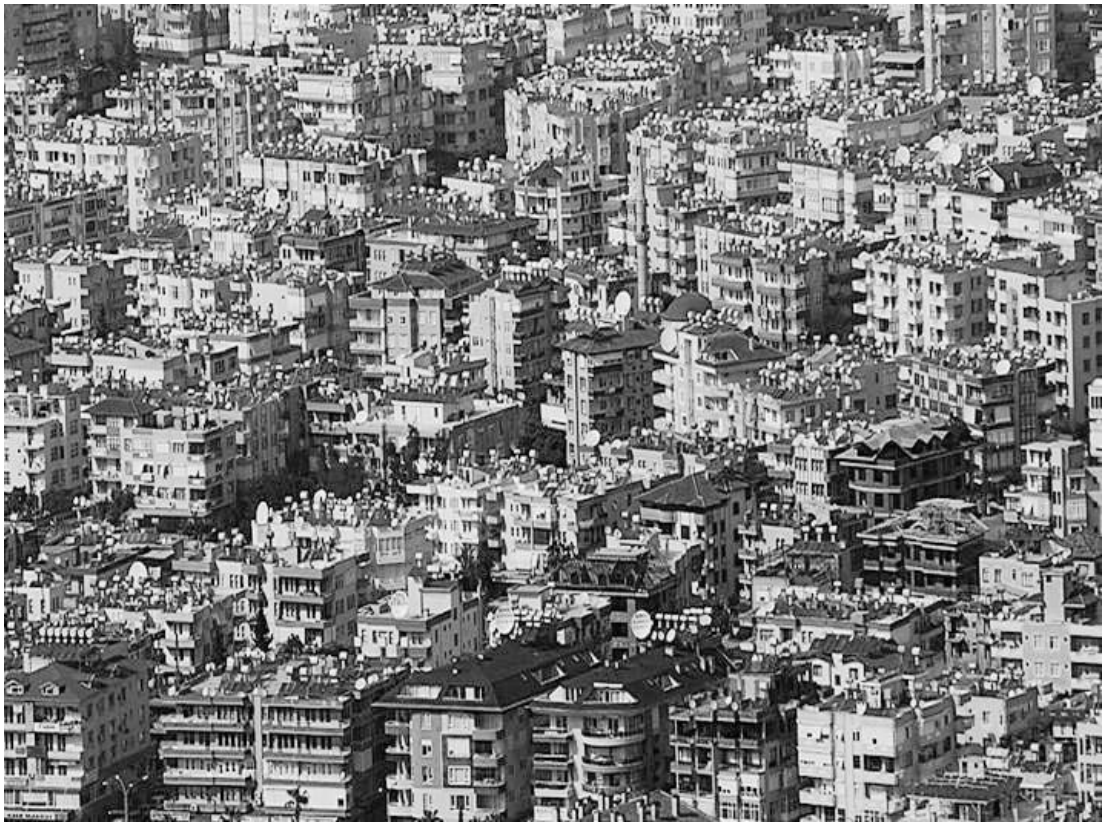
Fotoğraf 4. Kumsalın hemen üstüne yapılan otel blokları

Yanlış siyasi politik uygulamalar sonucu Alanya yakınlarında kalan kıyı yerleşmeleri, genelde köy veya kasaba niteliğindeki yerler müstakil belde statüsüne kavuşturulmuştur. Alanya yakınlarında yer alan bu müstakil beldeler, yeni konumlarıyla işbirliği ve mekansal bütünleşmeden uzak ve birbirleriyle yarışan turizm beldeleri haline gelmiştir. Altyapı sorunları ve mekansal oluşum yaklaşık 70 km uzunluktaki kıyı bandına yayılan "yerleşme bütünü" karaktersiz ve kimliksiz doğrusal bir yerleşmeye dönüşmüştür. Bu doğrusal gelişme 'bütün' ifadesinden uzak bir yerleşim olarak alt merkezlerinden yoksundur. Dolayısıyla doğrusal ancak bir bütünleşme ortaya koyamamış, yerleşme yapışmış beldeler şeklinde ekolojik, sosyo-kültürel, ekonomik ve yönetsel sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bu gelişim şekli ile bugün hemen hemen Alanya arazi kullanımı yönünden doyma noktasına gelmiştir. Taşıma kapasitesi zorlanmaktadır. Alanya'nın geldiği gelişme çizgisinde, geleceğe dönük endişeler doğmaya başlamıştır.

Yapılaşmanın niteliği kadar fiziki yayılma eğilimleri de kitlesel turizmin talepleri doğrultusunda gelişmektedir. Bozulmamış doğa parçalarında bulunmayı, gezmeyi isteyen turist için, Alanya'nın önemli ekolojik birimlerini oluşturan kıyılar, akarsu-vadi boyları ve hatta yaylaları sunulmaktadır. Kentsel yapılaşmadaki problemlerin oluşmasındaki en önemli etken, bu sunumdan önce yapılması gereken taşıma kapasitesi hesapları, korunması zorunlu bölgelerin (su toplama havzası, doğal bitki-orman dokusu, tarım alanları, kıyı bölgeleri, kentsel, arkeolojik ve tarihi sitler) kontrollü yapılaşma ve kullanıma açılma hesaplarının yapılmamasından dolayıdır.

Fotoğraf 5. Turizm Mimarisine Uygun Olmayan Yapılaşmalar

İlçede hem görsel hem de niteliksel anlamda bozulma - kaos yaşanmaktadır. Çevre sorunları ile iç içe, onlarla çoğu zaman birlikte olan bir yaşam biçimi ortaya çıkmaktadır. Yoğun turizm anlayışının getirdiği sorunlar çeşitli olmakla birlikte plansız ve hızlı gelişimin getirdiği altyapı problemleri de Alanya'da yaşam ve ekolojik sistemi zorlaştırmaktadır. Fotoğraf 5'te görünen uydu antenleri, su depoları,

güneş ile ısıtmalı ve tasarruf sağlayan su ısıtma sistemleri Alanya tarihini ve kültürünü, şehrin mimari mirasını yansıtmamaktadır. Alanya'da mevcut olan görüntü kirliliği sebebiyle turistlerin hayret dolu bakışlarına kendim dahi bir çok defa şahit oldum. Bu konu ile ilgili olarak hem halkta hem de yerel yönetim ve derneklerde bir kabullenmişlik ve bu kabullenmişliğin sebep olduğu bir çözümsüzlük gözlemledim.

Sonuç olarak Alanya için kentsel yapılaşmadaki problemleri kısa başlıklar halinde şu şekilde sıralayabiliriz;

- Alanya için öncelikli problem bölgeye özel bir turizm planının yapılmamasıdır. Kentin bugünkü duruma gelmesi, turizm için hızlı yapılaşma eyleminin planlama dahilinde yönlendirilememiş olmasıdır.

- 1980'li yıllarda turizm faaliyetlerinin artmasıyla halkın bu yöndeki girişimleri turizm otoriteleri ve yerel yönetimler tarafından doğru yönlendirilmemiştir. Taşıma kapasitesi ve çevresel etki değerlendirme hesapları yapılmadan, yerel kimlikten uzak tesisler meydana gelmiştir.

- Tüm tarım arazilerinin imara açılması, doğal dengenin tahribatına neden olmaktadır. Turizm faaliyetlerine hazırlıksız yakalanan belde yönetimleri su, altyapı ve çöp problemlerini çözememektedir.

- Alanya'da turizmin hızla gelişmesi kente göçü arttırmıştır. Nüfus kısa zaman içinde üç-dört katına çıkmıştır. Nüfusun aniden artması ile meydana gelen konut artışı kıyı ovasındaki betonlaşmayı arttırmakta ve altyapı sistemlerini zorlamaktadır. Alanya'da nüfus için taşıma kapasitesi hesapları yapılıp belirli eşikler konmalıdır.

3.2.2 Kıyı ve Deniz Kullanımındaki Sorunlar

Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de ve Alanya'da da deniz, güneş ve kum en önemli turizm doğurucularındandır. Bu nedenle denizin kirlenmesini önlemek, bu doğrultuda çaba harcamak, ekolojik turizm için çaba harcamak anlamına gelecektir.

Gerekli alt yapı birimleri gerçekleştirilmeden yapılan konutlar, turistik tesisler ve denizlerin dikkatsizce kullanımı, Alanya'da denizin süratle kirlenmesine neden olmaktadır. Kıyının açık deniz olması, kirliliğin yoğunlaşmasını ve sürekliliğini nispeten engellemektedir. Buna rağmen yaz döneminde zaman zaman kirlilik sürekli hale gelebilmektedir.

Altyapı konusu içinde sorun boyutu en yüksek olan neden, deniz kirlenmesini önleyecek olan arıtmanın yapılması ve sürekliliğinin kılınmasıdır. Şu anda kullanılmakta olan arıtma tesisi, Akdeniz bölgesinde projelendirilen ve kullanıma açılan ilk arıtma tesisi olmasının yanında Türkiye'nin tek kapalı sistem arıtma tesisidir. Fakat yerleşmeler bütününe hizmet sunmak üzere tasarlanmış olması sebebiyle, yaz nüfusunun normalin üç veya dört katına çıkması durumunda yeterli olamamaktadır. Ayrıca tesis, sadece Alanya kent merkezine hizmet vermektedir. Bu hizmeti sadece Alanya içine değil çevre beldelere de götürmek gerekir.

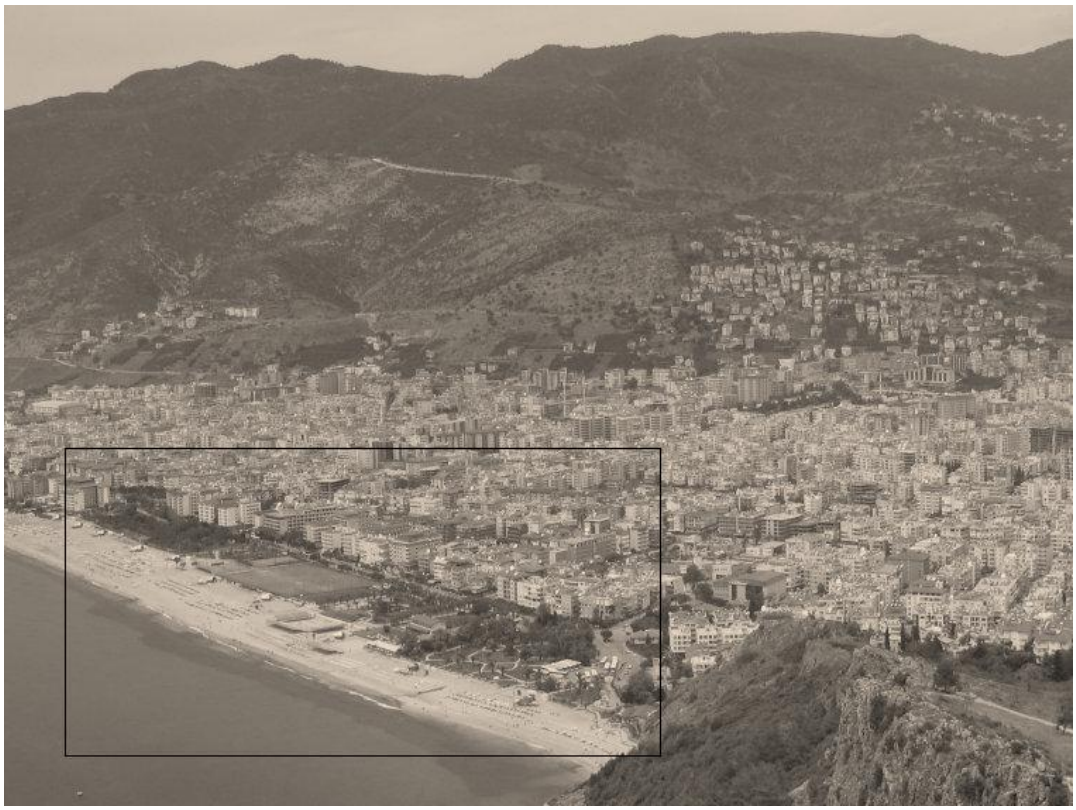
Ayrıca kent planlaması yapılırken kıyı ve kent ilişkileri yanlış kurulmuştur. 1957 yılında yapılan nazım imar planında Mersin yolunun kıyı üzerinden geçirilmesi büyük bir hata olmuştur. Şehir içinden geçen D-400 karayolu kıyı ile kent arasındaki bağlantıyı zayıflatmıştır. Kentin ana arterlerinin denize paralel olması ve bu ana arterler arasındaki ulaşımı sağlayan bağlantı yollarının dar ve doğru planlanmamış olması, şehrin yeterli miktarda havalanmasını önlemektedir. Kıyıya yakın inşa edilen binaların kat adedinin fazla

olması da kentin iç bölgelerinin deniz havası yeterince alamamasına neden olmaktadır.

Alanya'da kimi bölgelerde konaklama tesisleri kıyı kanunu doğrultusundaki yasal sınırlamaya uymayarak denize çok yakın konumlandırılmışlardır. Bu da kamusal alan olan kumsalların kentliler tarafından kullanımını engellemektedir.

Fotoğraf 6'da görüldüğü gibi Atatürk Bulvarı ve Güzelyalı Caddesi altında kalan kumsal alan üzerinde 15 ayrı konaklama tesisi bulunmaktadır. 1990 senesinde bu yapılar mevcuttur. Kentsel yapılaşmadaki sorunlarda anlattığımız gibi küçük tesisler olarak inşa edilmişlerdir. Fakat yerel yönetimdeki boşluklar yüzünden bu yapılar ileriki senelerde büyütülmüştür.

Fotoğraf 6 . Kumsal alan üzerinde yer alan turizm tesisleri

Kaynak: Jeniffer Jukasii, (Çevrimiçi), http://oneofthosestars.deviantart.com/art/The-Colours-of-Alanya-20529469 , 18.04.2008

Alanya'nın bazı bölgelerinde kumsal kullanımı bir turizm kentine yakışır şekilde değildir. Özellikle "Ahmet Tokuş Caddesi ve bulvarın kumsal ilişkisi Fotoğraf 7 ve 8'de görüldüğü gibi doğru kurulamamıştır. Kleopatra plajından başlayarak Dimçayı'nın denize döküldüğü yer arasında yaklaşık üç kilometrelik plaj tamamen yol ile sınırlandırılmıştır. Kumsal ve yol arasındaki yeşillendirme çalışması zayıf kalmıştır. Hatta yaz dönemi olmasına rağmen yer yer bazı bölgelerde kaldırım çalışmaları devam etmektedir; halkın ve turistlerin kumsal ile bağlantısını zayıflatmıştır.

Fotoğraf 7. Ahmet Tokuş Bulvarı altındaki kumsalın kullanımı

Fotoğraf 8. Ahmet Tokuş Bulvarı altındaki kumsalın kullanımı

Sonuç olarak Alanya için kıyı ve deniz kullanımdaki problemleri kısa başlıklar halinde şu şekilde sıralayabiliriz.

- Yukarda belirtildiği gibi Mersin karayolunun sahil üzerinden geçirilmiş olması kent ve kumsal bağlantısını zayıflatmıştır. Ayrıca bu alanda yeşillendirme zayıftır.

- Güzelyalı caddesi altında kalan kumsal alan turizm tesisleri tarafından kullanılmaktadır. Bu alan içinde yapılan düzenleme gözden geçirilmelidir.

- Alanya' da yapılan arıtma tesisi yerleşim için yeterli olmasına rağmen nüfusun artmasıyla yetersiz durumda kalmaktadır. Ayrıca çevre beldelerde arıtma eksiği vardır.

3.2.3 Ulaşım Sistemleri ve Sorunlar

3.2.3.1 Karayolları

Antalya'ya 135 km mesafede bulunan Alanya; 1958 yılında tamamlanan D-400 karayolu üzerindedir. Bu yol 1993 yılında 4 bölüm halinde (2 x 2) olarak programa alınıp ihale edilmiştir.

Karayolları 13. Bölge Müdürlüğü'nden elde edilen bilgilere göre D-400 karayolunun 2007 yılında 17.7 milyon YTL harcanarak yolun Alara Köprüsü ikilemesi bitirilmiş, Alarahan, Karpuzçay ve Eğrikanal köprüleri tamamlanmıştır. Antalya-Alanya arası Mahmutlar çıkışına kadar gidiş geliş olmak üzere tamamlanmıştır. Güzergah üzerinde bir çok köprü ve tünel faaliyete geçmiş bulunmaktadır.

Alanya Gazipaşa arasındaki 5. BL.HD yolunun 44 km uzunluğundaki BY yolun ilk 20 km'si sathi kaplamalı olarak bitirilerek trafiğe açılmıştır. Ketsel, Mahmutlar ve Kargıcak köprülerinde çalışmalar tamamlanmıştır.

65 km uzunluğunda olan Alanya Hadim yolu asfalt kaplamalı hale getirilmiştir. 2007 yılında 359 bin YTL harcanarak yolda iyileştirme çalışmaları yapılmıştır.

Alanya köylerinin az bir kısmı il yollarından faydalanmaktadır. Diğer köyler kaplama veya toprak yol kullanmaktadır. Alanya'da yayla yolları hariç yolsuz köy bulunmamaktadır.

3.2.3.2 Hava Alanları

Alanya'nın havayolu ulaşımı; 125 km. mesafedeki Antalya Hava Limanından sağlanmaktadır. Havayolu yurt dışından gelen turistlerce tercih edilmektedir. Yaz aylarında artan tarifeli seferlerin yanında charter uçak seferleriyle yoğun yerli ve yabancı uçak iniş-kalkışına hizmet ettiğinden Hava Limanı artan hava trafiğinde yetersiz hale gelmiştir.

Tablo 18. Antalya Havalimanı İstatistikleri

Antalya Havalimanı İstatistikleri							
Yıl	**İç Hat Seferleri**		**Dış Hat Seferleri**		**Toplam**		**Dış Hat Seferiyle Gelen - Giden Yolcuların Milliyetleri (%)**
	Uçak	**Yolcu**	**Uçak**	**Yolcu**	**Uçak**	**Yolcu**	
2003	11.083	615. 365	57. 681	9. 756. 181	68. 784	10. 371. 546	% 43 Alm, % 17 Rus, % 8 Hol.
2004	14.455	1. 092. 858	74. 105	12. 566. 295	88. 560	13. 659. 153	% 41 Alm, % 18 Rus, % 8 Hol.
2005	19.971	1. 608. 749	84. 606	14. 256. 114	104. 577	15. 864. 863	% 36 Alm, % 18 Rus, % 7 Hol.
2006	24.732	2. 354. 845	74. 414	12. 235. 789	99. 146	14. 590. 634	% 34 Alm, % 21 Rus, % 6 Hol.
2007	25.410	2.547.673	89.592	15.159.991	115.002	17.707.664	% 30 Alm, % 223 Rus, % 5 Hol.

Kaynak : Alanya Ekonomik Raporu, 2007

Tablodan da görüldüğü gibi 2007 yılında Antalya havalimanına toplam 115.002 uçak, 17.707.664 yolcu getirmiştir. Hem uçak sayısında hem de gelen yolcu sayısında 2006 yılına göre artış vardır. Gelen yolcuların milliyetlerine bakıldığında Alman yolcuların oranı 2003 yılından beri sürekli düşmüştür. Buna karşın Rusların sayısında da sürekli bir artış söz konusudur.

Alanya, Gazipaşa ve Anamur'a yönelik hizmet vermesi planlanan ve fiziki yatırımın büyük bir kısmı tamamlanan Gazipaşa Hava Limanı Alanya'ya 35 km. mesafededir. Gazipaşa Hava Limanında Şubat 1999 tarihinde Devlet Hava Meydanları İşletmesi ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü elemanlarından oluşturulan bir heyetin yapmış olduğu incelemeler sonucunda pistin 1825 metre olan uzunluğunun daha fazla uzatılmasının mümkün olduğu ancak piste çok yakın mânialar olduğu, bu doğal mânialar nedeniyle yaklaşma ve tırmanmanın deniz tarafından tek taraflı olacağı, aletli operasyonlarda direk yaklaşmanın mümkün olmaması nedeni ile Gazipaşa Hava Alanının THY kullanımındaki uçaklarca tahditli kullanımının uygun olacağı bunun içinde temin edilmesi gereken tesisler raporda belirtilmiştir.

Havaalanının açılmasının bölge ekonomisine ve turizme sağlayacağı çok fazla katkı mevcuttur. Gazipaşa Hava Alanı tamamlanması durumunda Alanya, Gazipaşa ve Anamur yabancı turistler için daha fazla tercih edilen ve dört mevsim hizmet veren bir turistik bölge olabilecektir.

3.2.3.3 Alanya Limanı

Alanya'nın bir sahil şehri olmasının yanında kalenin bulunduğu yerin doğal bir liman meydana getirmesi denizyolu ulaşımına elverişli bir imkân yaratmıştır. Bu doğal liman içinde bir balıkçı barınağı ile bir iskele vardır. Alanya limanı uluslararası deniz trafiğine açıktır. İsrail ve Mısır'dan seyahat acentelerinin düzenlediği Akdeniz turlarında gemiler Alanya limanına gelmekte, Alanya'dan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne gün aşırı feribot seferleri düzenlenmektedir. Kent merkezindeki iskele, kurvaziyerlerin bağlanmasına uygundur, limanda bekleme yerleri mevcuttur. Yatlar için mendireğin arkasında demir ve bağlama yerleri vardır.

Limanda 2000 yılına kadar yoğun bir hareketlilik yaşanmazken, limanın ihalesini alan Alanya Liman İşletmeleri Denizcilik Turizm Ticaret ve Sanayi A.Ş. tarafından sürdürülen çalışmalar sonucunda 2001 yılından itibaren yoğun bir canlanmaya sahne olmuştur.

Tabloya göre transit geçen gemi sayısında 2007 yılında belirgin bir artış yaşanmıştır. Benzer şekilde gelen yat sayısı 2007 yılında 35'e ulaşmıştır. Kıbrıs'tan gelen gemi sayısı ise 2002 yılından beri sürekli bir düşüş içerisindedir. Yolcu sayılarına bakıldığında gelen yolcu sayısı 104.585'e çıkmıştır. Transit gelen yolcu sayısı sürekli artarken Kıbrıs'tan gelen ve Kıbrıs'a giden yolcu sayılarında sürekli bir düşüş söz konusudur.

Tablo 19. Alanya Limanı Gemi ve Yolcu İstatistikleri

Alanya Limanı Gemi ve Yolcu İstatistikleri								
İşlem / Yıl	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**
Transit Geçen Gemi Sayısı	46	112	75	63	106	102	114	124
Kıbrıs Hatlı Gemi Sayısı	122	180	208	108	82	54	56	50
Gelen Yat Sayısı	-	27	19	16	22	12	8	35
Toplam Gemi ve Yat Sayısı	**168**	**319**	**302**	**187**	**209**	**168**	**178**	**209**
Transit Yolcu Sayısı	21. 682	48. 452	37. 125	42.752	55.464	70.190	80.391	93.937
Kıbrıs tan Gelen Yolcu Sayısı	4. 852	11. 593	20. 134	12.015	10.288	6.492	6.870	5.147
Kıbrıs'a Giden Yolcu Sayısı	5. 622	12. 132	20. 030	11.895	10.468	6.650	7.157	5.434
Toplam Yolcu Sayısı	**32.156**	**72. 177**	**77. 100**	**54.647**	**76.097**	**83.332**	**94.418**	**104.518**

Kaynak : Alanya Ekonomik Raporu, 2007

3.2.3.4 Otogar

Alanya; karayolu ile şehirlerarası bağlantısı olan bir ilçe merkezidir. Ulaşımın ağırlığı D-400 Mersin-Antalya karayolundan sağlanmaktadır. 1997 yılında Alanya-Manavgat-Serik-Konya-Ankara bağlantılı şehirlerarası otobüs seferleri başlamıştır. Ancak bu güzergâh yolcu sayısının arttığı yaz aylarında ağırlık kazanmaktadır.

Tablo 20. Alanya Otogarından Çıkan Otobüs ve Otogar Gelirleri

Alanya Otogarından Çıkan Otobüs ve Otogar Gelirleri					
Yıl	**Antalya**	**Şehirlerarası**	**Transit**	**Toplam**	**Elde Edilen Gelir YTL**
2003	2. 353	27. 488	11. 423	**41. 272**	309. 571, 00.-
2004	2. 628	28. 933	13. 493	**45. 054**	514. 600, 00.-
2005	2. 321	28. 882	15. 100	**46. 303**	712. 366, 00.-
2006	4. 651	27. 905	15. 274	**48. 280**	937. 407, 00.-
2007	5. 597	26. 775	15. 734	**48. 106**	919. 507, 00-

Kaynak : Alanya Ekonomik Raporu, 2007

Tabloya göre Alanya'dan çıkış yapan otobüs sayısında artış yaşanmaktadır. Turizme bağlı olarak bazen duraksama yaşayan, bazen de atılım yapan otobüs taşımacılığı son üç yıldır hava taşımacılığında yaşanan rekabete nedeniyle hava alanı olan güzergahlarda doğrudan

etkilenmektedir. Alanya'dan çıkan otobüs sayısı yıllık elli bin çıkışı zorlamaktadır.

3.2.3.5 Şehir içi Ulaşım

Sağlıklı ve gelişmeye açık bir turizm faaliyeti için düzgün işleyen güvenli bir trafik düzeninin gerekli olduğu bilinmektedir. Ayrıca trafik akışının gerek gürültü gerekse güvenli ve rahat bir tatil ortamı yaratmak için olabildiğince turizm alanlarından uzak tutulması bir gerekliliktir. Ne yazık ki, mevcut yapılaşma ve planlama bu sonuçları yaratamamış, turistlerin yoğun olarak konakladıkları bölgeler, aynı zamanda yoğun trafik akımlarının yer aldığı bol gürültülü çevreler haline gelmiştir.

Alanya'da yoğun yapılaşmadan dolayı ulaşım ağında birtakım sorunlar ortaya çıkmıştır. Kent bütününde ki karmaşıklığın sebebi, ulaşım ağı ile binaların fiziksel ilişkisinin iyi kurulamamasıdır. Alanya genelinde yaya trafiği ile taşıt trafiği arasında ki kullanım kademelenmesinde taşıtlar yayalara sürekli baskın çıkmaktadır. Bir turizm kenti için araç yoğunluğu normalden fazladır. Bu yoğunluk gerek yayalar gerekse de motorsuz araçlar için çok büyük olumsuzluklara neden olmaktadır. Motorsuz araçlar için ulaşım sistemi kısım kısım düşünülse bile yeterli değildir.

Araç yoğunluğunun çok fazla olması ve ulaşım sisteminin yayalar için sıkıntılı olması kentin fiziksel, doğal ve sosyo-kültürel çevresini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu da nitelikli turistlerin Alanya'yı tercih etmelerinde dezavantajdır.

Turizm faaliyetleri Alanya ekonomisinin bel kemiğini oluşturmaktadır. Ulaşım ağı düzenlenirken kent işlevinin düşünülerek düzenlenmesi gerekmektedir. Taşıt ve yaya yollarının düzensizliği, trafiğin karışmasına ve gürültü kirliliğine neden olmaktadır. Bu

yoğunluğun ve kaosun azaltılabilmesi için hareketli bazı turizm alanlarının araç trafiğine kapatılıp tamamen yayalaştırılması gerekmektedir.

Sıcak iklime sahip Alanya' da yol yüzeylerinin asfalt ile kaplanması yaz aylarında rahatsızlık meydana getirmektedir. Ayrıca kentin en çok kullanılan alanları olması sebebiyle ulaşım yollarının görsel güzelliğe de sahip olması gerekmektedir. Yol yüzeyleri daha farklı taş malzemelerle kaplanmalıdır. Kentin genelindeki caddelerde bitkilendirme çok eksiktir. Yol boyunca oluşturulan yeşillik kullanıcılar tarafından daha ferah bir alan hissi uyandıracaktır. Bir turizm kenti kimliği açısından da çevrenin ve özellikle yolların yeşillendirilmiş olması çok önemlidir.

Alanya da kent içi ulaşım sağlayan ana ulaşım arterlerinde (Atatürk Bulvarı ve Güzelyalı Caddesi) problem çözülmüşse de genel olarak tamamlanmayı beklemektedir. Caddelere ait fotoğraflar aşağıda verilmiştir.

Fotoğraf 9. Güzelyalı Caddesi

Otopark günümüzde hemen hemen her kentin sorunu haline gelmiştir. Alanya'da kent içinde bölgesi tanımlanmamış toplu araç otoparkları kullanılmaktadır. Kullanılan otoparkların bölgesinin sınırlandırılmamış olması ve bazı bölgelerde yoğun olarak kullanılması görüntü kirliliğine bununla beraber kullanım zorluğuna neden olmaktadır. Şehir içinde araç yoğunluğunun fazla olması sebebiyle otopark alanı dışındaki yol kenarları da otopark olarak kullanılmaktadır. Otopark alanlarının geniş kullanımından ziyade küçük gruplar halinde kullanılması daha uygun olacaktır. Böylelikle istenilen noktaya daha yakın park imkanı sağladığı gibi görsel kirliliği de azaltacaktır.

Ayrıca kent içinde toplu ulaşım araçlarını daha yaygın kullanmak gerekir. Alanya küçük bir kent olduğu için otopark alanları ne kadar uygun kullanılırsa kullanılsın araç yoğunluğu mutlaka kaosa neden olacaktır. Bunun yerine kent içinde küçük motorlu araçları veya bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak gerekir. Kent içi ulaşım arterlerinde bisiklet kullanıcıları için ayrı bir alan yapılması düşünülmelidir.

Fotoğraf 10. Kent içi otopark kullanımı

Otomobil kullanımının yol açtığı belli başlı sorunlar ise şu şekilde sıralanabilir[71];

- Hava kirliliği
- Gürültü kirliliği
- Kalabalık ve izdiham
- Görsel kirlilik
- Sağlık problemleri
- Park problemleri

71 Manisa, **a.g.e.** s.58

Sonuç olarak Alanya için ulaşım sistemindeki problemleri kısa başlıklar halinde şu şekilde sıralayabiliriz;

- Kentte taşıt trafiği ve yaya trafiği dengesi iyi kurulamamıştır. Araçlar yayalar üzerinde yoğun bir baskı oluşturmaktadır. Kent içinde çok sık bir araç yolu ağı bulunmaktadır. Yoğun turizm alanlarının olduğu bazı bölgeler taşıt trafiğine kapatılmalıdır. Ayrıca şehir içerisinde yeterli biçimde bisiklet yolu bulunmamaktadır.

- Kentteki ulaşım ağında genel olarak yeşillendirme eksiktir. Alanya sıcak iklime sahip olduğu için yolların asfalt yüzeyle kaplanmaması gerekir. Alanya' da ise yollarda asfalt yüzey çok fazla kullanılmıştır.

- Kent ulaşımında ki diğer bir önemli problemde otopark problemidir. Otopark alanları homojen bir şekilde dağılmadığı için görüntü kirliliği ve yoğunluk meydana getirmektedir. Ayrıca yol kenarları otopark olarak kullanılmaktadır. Bu problem otopark alanlarının homojen şekilde dağıtılmasıyla kısmen önlenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bacasız Sanayi" olarak adlandırılan turizm, beraberinde sürüklediği olumlu ve olumsuz etkilerle 21. yüzyıla adım atan dünyamızda önemini giderek pekiştiren bir sektör olma konumunu korumaktadır. Her sektör gibi turizm sektörünün de yapısal sorunları ve çözüm bekleyen problemleri mevcuttur.

Turizmin önünde bekleyen sorunların başında; küçük yerleşim birimleri halinde bugüne gelen turistik yörelerin artık kentsel oluşuma dönüşmesi ve bu dönüşmenin ortaya çıkardığı sorunlar gelmektedir. Giderek büyük kentsel alanlar haline gelmekte olan turistik yörelerin, bugün büyük kentlerde ortaya çıkan çarpık yapılaşmadan nasibini almaması için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Aksi takdirde İspanya ve Yunanistan örneğinde olduğu gibi gelecekte Türkiye'de de doğal alanları ve kıyılan betonlaşmış bir hal alabilecek ve turistik çekiciliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalabilecektir.

Turizm, çevrenin müttefiki olmak durumundadır, zira ancak bu koşulla uzun vadede turizm sektörü için olumlu bir gelişmeden söz edilebilir. Turist, beton yığınlarını ya da bozulmuş doğa parçalarını görmeyi değil, değişik, özgün, doğal ve tarihi zenginliklerini koruyabilmiş yörelere gitmeyi yeğler. Bilinçli ve toplum yararına bir turizm planlamasının en olumlu yönlerinden birisi de her bölgeye kendi özgün durumunu ve kültürünü koruyup değerlendirebilecek olanakları sunabilmesidir. Ancak mimari ve kültürel mirasa sahip çıkıldığı ve ekolojik denge yeniden sağlanabildiği zaman akılcı bir turizmi geliştirebiliriz.

Tarım sektörünün ağırlıklı olarak yer aldığı Alanya, turizm sektörü ile yeni tanışmamış olmasına rağmen 1980 yılından sonra büyük bir değişim-atılım gerçekleştirerek özellikle kitle turizmi için Türkiye'deki önemli merkezlerden biri olmuştur.

Büyük işletme ve tesislerde dış turizme, ağırlıklı olarak 2. konutlarla iç turizme hizmet veren Alanya, sunduğu doğal ve kültürel değerlerle kolay pazar bulmuştur. Söz konusu pazar talebinin karşılanması için gelişimini de hızlı yaşamıştır. Evrensel değerleri arayan ve kitle turizmi çerçevesinde hareket eden yabancı turistler için ilk önce Alanya merkezinde veya çok yakınında başlayan konaklama ve diğer turizm tesislerinin oluşturulması, daha sonra tarımsal nitelikli

diğer alanlara da yayılmaya başlamıştır. Bu yoğun yapılaşma veya tesisleri kitle turizminin istemleri doğrultusunda uluslararası kalıplara, standartlara uygun turizm yatırımları planlamak, tasarlamak istenirken, bulunulan yörenin özgün şart ve koşulları ikinci planda kalmıştır. Bunun sonucu standartlaşmış, yerel kimlik ve niteliklerden tamamen kopmuş bir yapılar silsilesi ortaya çıkmıştır.

Turizm faaliyetlerinin artmasıyla özellikle 1980 yılından itibaren başlayan hızlı yapılaşma Alanya'yı kötü etkilemiştir. İstikrarlı bir turizm planının olmayışı, bilinçsizce yapılan turizm tesisleri ve nüfusun hızla artmasıyla doğan konut ihtiyacı ile oluşan hızlı yapılaşma eylemi kıyı ovasını tamamen beton yığını haline çevirmiştir. Geçmiş yıllarda oluşan çarpık yapılaşma şu anda devam eden yapılaşmaya da zemin oluşturarak kentte geri dönüşü olamayan görsel bozukluklara yol açmaktadır. Projelendirmeden yapılan otel binaları, aynı bölgedeki yapıların yükseklik ve istikametlerinde bir istikrarın yakalanamamış olması, turizm yapılarının birbirine çok yakın inşa edilmesi neticesinde büyük ve hantal binalar arasında yeterli mesafelerin olmaması bunlardan birkaçıdır. Ayrıca yeni uygulanan konutlarda her ne kadar yapı kalitesi yüksek olsa da rant sebebiyle binaların yüksek yapılması kentte ikinci bir katman oluşturmuştur. Bu gibi örnekler fotoğraf yardımıyla da anlatılmaya çalışılmıştır.

Kumsal alanlar, turizm için konaklama tesisi ve küçük çaplı tesislerle kısım kısım kullanılmaktadır. Yasal sınırlara uymayarak kumsal alanların bu şekilde kullanılması giderek ekolojik dengenin bozulmasına, doğal kum alanların tahribine neden olmaktadır. Bu şekilde kullanılan sahillerde kumların azaldığı deniz kıyılarının kayalaştığı görülmektedir.

Kentin ana ulaşım arterlerinin denize paralel olması ve bu ana arterler arasındaki ulaşımı sağlayan bağlantı yollarının dar ve doğru planlanmamış olması, şehrin yeterli miktarda havalanmasını önlemektedir. Kıyıya yakın inşa edilen binaların kat adedinin fazla

olması da kentin iç bölgelerinin deniz havası yeterince alamamasına neden olmaktadır.

Alanya kent merkezinde bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak gerekir. Bisiklet kullanımını arttırmak taşıt yolları gereksinimini azaltırken daha az motorlu taşıt kullanımını teşvik ettiği için çevreye yayılan egzoz gazını azaltarak ekolojik olarak çevrenin daha fazla tahribi engellenmiş olacaktır.

Taşıt ve yaya yollarının düzensizliği trafiğin karışmasına ve gürültü kirliliğine neden olmaktadır. Turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu hareketli noktalarda taşıt trafiği kontrollü hale getirilmelidir.

Yapılan yazın taraması, turizmin yerel halk üzerine çeşitli düzeylerde etki ettiğini göstermektedir. Bu etki algılamaları turizm bölgesinin gelişmişlik düzeyine, orada yaşayanların demografik özelliklerine, turizme ekonomik anlamda bağımlı olmaya, yörenin yerlisi olup olmama durumuna, yaşama süresine vb niteliklere göre değişebilmektedir. Bununla birlikte literatürde bu değişkenlerle ilgili tam bir görüş birliği yoktur. Yerel halkın turizmin etkisine ilişkin algıları farklı durumlarda olumlu ya da olumsuz olabilmektedir. Bir çok araştırmada demografik değişkenlerle yerel halkın turizm etkilerini algılamaları arasında olumlu ilişki saptanırken diğer bazılarında tam tersi bir durum söz konusu olabilmektedir. Aynı şekilde, bölgede yaşama süresi ile turizm etkisinin algılanması arasında olumlu ve olumsuz bulgulara rastlanmaktadır. Hemen hemen bütün araştırmalarda ekonomik fayda olumlu algılanmaktadır. Ancak bu ekonomik faydanın algılanmasında da olumsuz iş deneyimleri gibi nedenlerle olumsuza dönüşebilmektedir. Turizmin gelişmeye başladığı ilk dönemde genellikle algılanan ekonomik faydadan dolayı turizm gelişimi olumlu algılanırken, fiziki çevrede meydana gelen olumsuz değişimler ve

turistlerin geliş nedenleri değiştikçe, başlangıçta oluşan olumlu algılamalar aşama aşama olumsuz yönde değişebilmektedir[72].

Alanya' da turizmin ve turizm faaliyetlerinin Alanya İlçesinin fiziki gelişmesi çerçevesinde ele alınması kaçınılmazdır. Bu çerçevede yeni anlayışta kararların verilmesinde yerinde yetki kullanımını sağlanmalı, gerektiğinde yerinde acil kararlarla sorun çözümlenmelidir. Ayrıca halk ya da turizm diğer beşeri faaliyetlerle bütünleştirilmelidir. Böyle bir planlamada Alanya bölgesinde taşıma kapasiteleri belirlenmeli, sürdürülebilir ekolojik yaklaşımlı planlama için, uygun araçlar geliştirerek modeller üretilmelidir.

Kuşkusuz her planlamada arazi kullanımında yöreye özgü ve turistin tüketimine ait standart ve normlar olmadığında alternatif kimlik, eylem, yönetim ve maliyet kimliği ve işletme kimliği araştırılmalı farklı uygulama usulleri ve seçenekleri değerlendirilmelidir. Bölgesel boyutlarda stratejiler, politikalar ve hedeflerin belirlenmesinde yaklaşımda arazi kullanımı getirilmesi değişen koşullara yanıt getiren planlar yapılmalı ve Alanya örneğinde kıyısal turizm bölgesinde "derinlemesine düzenleme" anlayışına gelinmelidir. Bu düşünceler, Alanya bütününde doğal kaynakların kullanımı ve beşeri faaliyetler için düşünceler getirilmesini, ekolojik sürdürülebilirlik için işbirliğini ve gelişme için ekonomik organizasyona değişim ve dönüşümü sağlayacak projeler üretilmesini zorunlu kılmaktadır.

Ancak her şeyden önce şu kabul edilmelidir ki Alanya bölgesi örneğinde, ekolojik sürdürülebilirlik yaklaşımı içinde, doğal verilerin kullanımı ve beşeri faaliyetler için uzun vadeliliğin sağlanmasında, yönetim ve yöntem çok büyük önem taşımaktadır. Alanya henüz,

---

72 Orhan Akova **"Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına Ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma"** Sakarya Üniversitesi Yayınları, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2006, Sayı 1, s. 84

ülkedeki diğer yerleşmelere göre sürdürülebilirlik fırsatlarını kaybetmemiştir. Alanya bütününde ekolojik gelişme ile ilgili tüm oluşumlara olanak sağlayacak yasal düzenlemeler getirilmelidir. Kısa zamanda sonuç alınabilecek çözümler aranmalıdır.

Sürdürülebilirlik ve Çevre Konulu Araştırmalar

Sürdürülebilirlik açısından Alanya'ya örnek teşkil edebilecek daha önce yapılmış bazı alan araştırmaları mevcuttur. Boğaziçi Üniversitesi'nden Yalçın Kuvan ve Perran Akan tarafından 2003 yılında hazırlanmış olan "Residents's attitudes toward general and forest-related impacts of tourism : the case of Belek, Antalya" başlıklı çalışmada fiziksel çevrenin sürdürülebilir olan sistem ile uyumu ve ekonomik, sosyal, kültürel bağlamlarda Belek bölgesi üzerine etkisi incelenmiş; turizm faaliyetlerinin etkileri olumlu ve olumsuz etkiler kapsamında değerlendirilerek özellikle çevresel sorunlara odaklanılarak(orman alanları...vb) uygulanabilirliği olan sosyal ve politik açıdan uzun dönemli planlamalar yapılması neticelerine varılmıştır[73].

Benzer bir şekilde turizm endüstrisinin yapı taşlarından olan konaklama sektörü için sürdürülebilirlik kapsamında bir başka alan araştırması da Başkent Üniversitesi'nden Nazmiye Erdoğan ve Emin Barış tarafından hazırlanan "Environmental protection programs and conservation practices of hotels in Ankara, Turkey" başlıklı çalışmadır. Bu çalışmada otellere yönelik olarak sürdürülebilirlik kapsamında fayda sağlamak amacı ile atık yönetimi, satın alma, enerji kullanımı (tasarrufa yönelik) ve bu uygulamaların Ankara bölgesinde yer alan

---

73 Yalçın Kuvan, Perran Akan "**Residents's attitudes toward general and forest-related impacts of tourism : the case of Belek, Antalya**", Boğaziçi Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, 2003

otellerde tutundurma çalışmaları yapılmış ve uygulanabilirliği ortaya konulmuştur. Sonuç olarak sürdürülebilirlik açısından çevresel değerlerin uygulanabilirliği olan yöntemler ile korunabilmesi için konaklama sektörünün önemini vurgulayan bir çalışma ortaya çıkartılmıştır. Bu çalışmada uluslararası, ulusal, yerel politikalardan kaynaklanan ve konaklama sektörüne etki eden her türlü uygulamanın ve yasaların tekrar gözden geçirilmesi gerektiği yönünde bir öneri getirilmiştir[74].

Bahsi geçen çalışmalar ve benzerleri hem ülke turizmi açısından hem de Alanya İlçesine katkı sağlaması bakımından önemsenmelidir. Yerel yönetimlere bu konuda önemli sorumluluklar düşmektedir. Turizmi sadece gelir sağlamak amacıyla bir vasıta olarak gören, ülkesinin kültürüne ve kültürel mirasına sahip çıkmayan ve neticesinde ortaya çıkan durumdan kendisine bir hisse çıkartamayan yönetimler ve o yönetimleri seçen kitleler bu evreni, ekosistemi sürdürülebilir kıldıkları müddetçe kendilerinin de sürdürülebilir olduklarını kavramak durumundadırlar.

Problemlere makro boyutta vizyon ile bakarak; mikro boyuta olabilecek etkileri bile göz önünde bulundurulacak şekilde çözüm yolları aranması ve yaratılması gerektiği görüşündeyim. Kabullenmişlik duyguları ve oportünist (fırsatçı) yaklaşımlar ile yola çıkılarak hiçbir şekilde turizmin kemikleşmiş problemlerini çözüme kavuşturmak mümkün gözükmemektedir.

Alanya Ticaret ve Sanayi Odası(ALTSO) ve Alanya Turistik İşletmeciler Derneği (ALTİD) ile yapılan mülakatlar

74 Nazmiye Erdoğan, Emin Barış, **Environmental protection programs and conservation practices of hotels in Ankara, Turkey**" Başkent Üniversitesi , Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü, 2006

Alanya Ticaret ve Sanayi Odası; Turizm Sorumlusu; Sayın Arzuhan Dalabasmaz ve Alanya Turistik İşletmeciler Derneği Turizm Danışmanı Sayın Betül Turan ile yapmış olduğum mülakatlar neticesinde kendileri sürdürülebilirlik açısından bazı önerilerde bulunmuşlardır.

Turizmin kış sezonuna yayılarak daha kaliteli ve farklı alanlarda rekabet edilebilirliği olması, bölge alternatif turizm çeşitliliğinin arttırılması ve mevcut olanakların daha iyi değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Alanya'nın kuzey bölümünün maalesef planlı olarak yapılaşmadığını ve bu plansız yapılaşmaların Alanya'nın dokusuna uymadığı görüşünde birleşmişlerdir.

Üyeleri ile eğitim, ticari ve sosyal faaliyetlerde bir araya geldiklerini; eğitimler ile, duyurular ile, seminer ve konferanslar ile Alanya'ya katkıda bulunmaya çalıştıklarını belirterek; uzmanlardan oluşturulmuş bir komitenin turizm sektörü için çalışmalar yapmakta olduğunu ve bu şekilde sektörün sorunlarına çözüm önerileri getirmeye çalıştıklarını vurgulamışlardır.

Bölgede 1980'li yıllar itibari ile turizmin çok hızlı gelişmesi ve turizm yapılaşması teşvik edilirken düzgün bir turizm imarı planlanmaması Alanya'yı bugünlere taşımıştır. Bölge tıpkı Kuşadası, Marmaris gibi yanlış yapılaşmaya gidilmesi ve 1980'li yılların ikinci yarısında verilen teşviklerin sayesinde turizm konusunda profesyonel olmayan yerel halk (toprak sahipleri) tarafından turizm işletmelerinin kurulması ve bölge yatak kapasitesinin katlanarak artması sebebiyle bugünlere gelerek yaklaşık yirmi beş yıl sonra doyum noktasına ulaşmaya başlamıştır.

Kentin sahil kesimi ve daha çok yeni sitelerin, yüksek katlı binaların yapıldığı kuzey kesimi bir turizm kenti açısından çirkin bir görüntü sergilemektedir. 1980'li yıllarda kent mimarisi ve imarında yapılan yanlışların benzerleri bugün çok katlı otellere ve sitelere izin verilerek devam etmektedir.

Yerel yönetimin ve yerel halkın dernekler vasıtası(altid, altso..vb) ile bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Anılarda kalan kent güzelliği tekrar canlandırılmaya çalışılmalıdır.

Uygulamaya konulacak her tür yeni düzenlemede çevre ile uyumluluğa ve bütünsellik bilincine dikkat edilmelidir.

Sayısal verilerinde yardımı ile kent için henüz hiçbir sorunun geri dönülemez bir noktada olduğunu söylememiz yanlış olur.

Sonuç olarak bu çalışma Alanya 'da sürdürülebilir turizm gelişimi açısından turizm ve çevre ilişkisi bağlamında bölge için yapılacak olan yeni turizm planlamaları, kentin doğal zenginliği ile kaynaşan yeni konaklama işletmeleri, kentin mimarisine, kent kimliğine ve ulaşıma getirilebilecek yeni düzenlemeler ve turizmin sürdürülebilir gelişimine bazı öneriler sunarak katkı sağlayabilmek ve bu konulara dikkat çekmek amacıyla 2009 yılı Nisan ayında tamamlanmıştır.

Turizm konusunda çözüm bekleyen problemler okyanusuna atılacak her taşın geleceğe yol alan dev dalgalara dönüşmesi dileğim ile...

İskender Alp EREN

KAYNAKÇA

Akat Ömer, **Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği**, Ekin Kitabevi, 2006

Akış Sevgin, "Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye", **Anatolia Dergisi**, Ankara Mart-Haziran, 1999

Akova Orhan, **"Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına Ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma"** Sakarya Üniversitesi Yayınları, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2006, Sayı 1

Akpınar Sibel, **"Türkiye'nin Turizm Merkezlerinde Ekoturizm Yaklaşımları"** Turizm Bakanlığı, Yatırımlar Genel Müdürlüğü Planlama Dairesi Ankara, 2004

Alanya'nın Geleceği Semineri, **Mimarlar Odası Alanya Temsilciliği Yayını**, 1996

Alanya Ticaret ve Sanayi Odası, **Alanya kenti coğrafi, nüfus, iklim verileri** (Çevrimiçi), http://www.altso.org.tr, 2008

Bamyacı Hüseyin, **Alanya'da Turizm Gelişmesi ve Problemleri**, İstanbul Üniversitesi, Turizm Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 1988

Başol Koral **Türkiye Ekonomisi**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1998

Çepel Necmettin, **Çevre Koruma ve Ekoloji Terimleri Sözlüğü**, Tema Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996

Çuhadar Gülşen ,Çevre Kirliliği Açısından Yeraltı Suları- Tarım İlişkileri", **Türkiye'nin *Tarım* Politikası ve Çevre, 9-10 Ekim 1997**, Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara, 1997

Demir Cengiz, Çevirgen Aydın, **Ekoturizm Yönetimi**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2006

Demir Cengiz, Çevirgen Aydın, **Turizm ve Çevre Yönetimi, Sürdürülebilir Gelişme Yaklaşımı**, Nobel Yayın, Ankara, 2006

Demirel Mehmet, **Alanya'da Turizm**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997

Dinçer İstanbullu Füsun, **Avrupa Birliği'nde Turizm ve Uygulanan Politikalar**, Der Yayınları, 1997

Dinçer Mithat Zeki, **Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm**, Filiz Kitapevi, 1993

Doğal Hayatı Koruma Derneği. **Grado Stratejisi 2000 ve Sonrası İçin Akdeniz Sulakalanları ve Kuşlarının Yönetimi Akdeniz Havzası'ndaki Sulakalan Yitimi ve Bozulmasının Durdurulması ve Onarılması İçin Bir Strateji,** çev. Fabio Petco ve Franko Musi, D.H.K.D. Yayını, İstanbul, 1994

D.P.T., **Yedinci Beş Yıllık Planı** 1996-2000

Erbil Aslı Öğüt, "Kıyı Kesimi Turizm Yerleşmelerinde Modernlik Boyutu ve Alanya Örneği", **19. Dünya Şehircilik Kolokyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1996

Erdoğan Nazmiye, Barış Emin, **Environmental protection programs and conservation practices of hotels in Ankara, Turkey**" Başkent Üniversitesi , Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü, 2006

Erdoğan Nazmiye, "Sürdürülebilirlik Açısından Türkiye'de Ekoturizm Gerçeği", **Ekoloji Magazin Dergisi**, 2005, Ankara

Ertürk Hasan, **Çevre Bilimlerine Giriş**, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1994

İçöz Orhan, Kozak Metin, **Turizm Ekonomisi**, Siyasal Yayınevi, 2000

İncedayı Deniz "Çevresel Duyarlık Bağlamında Davranış Biçimi Olarak Sürdürülebilirlik", **Mimarlık Dergisi**, Sayı 318, 2004

Kahraman Nüzhet, "Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm", **I.Turizm Sempozyumu**, DEÜ Yayını, 1995, İzmir

Kahraman Nüzhet, "Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye", **Cumhuriyet Gazetesi**, 29.06.2004

Karaman Aykut, "Sürdürülebilir Turizm Planlaması İçin Ekolojik Bir Çerçeve", Sürdürülebilir Turizm; Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım, **19. Dünya Şehircilik Günü Kollokyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1996

Kışlalıoğlu Mine ve Berkes Fikret, **Çevre ve Ekoloji**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1997

Korça Perver, **Halkın Turizmin Etkilerini Algılaması**, Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı Yayını, No:31, İstanbul, 1994

Kozak Meryem, Kozak Metin, Kozak Nazmi **Genel Turizm İlkeler – Kavramlar** , Detay Yayıncılık 2001, Ankara

Kuvan Yalçın, Akan Perran, "**Residents's attitudes toward general and forest-related impacts of tourism : the case of Belek, Antalya**", Boğaziçi Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, 2003

Kültür ve Turizm Bakanlığı, **2008 Yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu**

Manisa Kunter, Turizm ve Mimarlık Penceresinden Alanya Kent Kimliği, Yıldız Teknik Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2002

Olalı Hasan, Nazilli Selçuk, Kırcıoğlu Nilgün, Sümer Mehmet, **Dış Tanıtım ve Turizm**, İşbankası Kültür Yayınları, 1984

Olalı Hasan, **Turizm**, 5. Basım, Türk Hava Kurumu Basımevi İşletmeciliği, Ankara, 1991

Oral Saime, Şenbük Uğur, "Turistik Yörelerin Sürdürülebilir Turizm Açısından Yapısal Değerlendirilmesi", **19. Dünya Şehircilik Kolokyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1996

Özhan Leyla, "Türkiye'de Turizm ve Çevre Politikaları" **Turizm ve Çevre Konferansı**, Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, Ankara, 1991

Uslu Orhan, **ÇED Kavramına Genel Bakış**, Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara, 1994

Sarkım Mustafa, "Değişen Seyahat Eğilimleri Ve Turizm Politikaları" 2**. Ulusal İktisat Kongresi**, 2008, İzmir

Sezgin Orhan Mesut; Genel **Turizm ve Turizm Mevzuatı**, Detay Yayıncılık, Ankara, 2001

Soley Selçuk, **Turizm Potansiyelimizin Değerlendirilmesi**, Kent Matbaası, Ankara, 1991

Soyak Cemil **Alanya'da Turizm ve Kentsel Mekanlar**, Yıldız Teknik Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003 1996

Talınlı İlhan, **Sorunlarla Çevre**, Creative Yayıncılık, Çekül Vakfı, 1999

TÇV, **Türkiye'nin Çevre Sorunları '99**

Tekeli İlhan, **Sürdürülebilirlik Kavramı Üzerinde İrdelemeler**, Mülkiyeliler Birliği Yayınları: 25, Ankara, 2001

Tema Vakfı, "Türkiye'nin Tarım Toprakları", **Tema Dergisi**, Yıl:6, Sayı:18, İstanbul, 1999

Turizm Bakanlığı, **Turizm Bakanlığı** 1963-1996

Turizm Bakanlığı, **Turizm Katma Değeri ve Çoğaltan Katsayısı**, Yatırımlar Genel Müdürlüğü Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Yayın No:1993/11, Ankara, Aralık, 1993

Türkiye Çevre Eğitim Vakfı İnternet Sitesi **Mavi Bayrak Projesi** (Çevrimiçi), http://www.turcev.org.tr, 08.Nisan.2008

Türkiye Devlet Planlama Teşkilatı İnternet Sitesi **Orta Vadeli Program (2007 – 2009)** (Çevrimiçi), http://ekutup.dpt.gov.tr/program/2007-09.pdf, 19 Mart 2008

Türsab, **Avrupa Birliği Turizm Politikaları ve Türkiye**, Çev: Cengiz Yücel, Erol Karabulut, I.Baskı, Turpress Yayınları, Türsab 25.yıl Dizisi, No:1 İstanbul, Ağustos, 1997

Yarcan Şükrü, **Turizm Endüstrisinin Yapısı,** Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 1998

Yarcan Şükrü, **Türkiye'de Turizm ve Uluslararasılaşma,** Boğaziçi Üniversitesi Yayınları,1996

World Commission on Environment and Development **Our Common Future** (Çevrimiçi), http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm , 17 Mart 2008